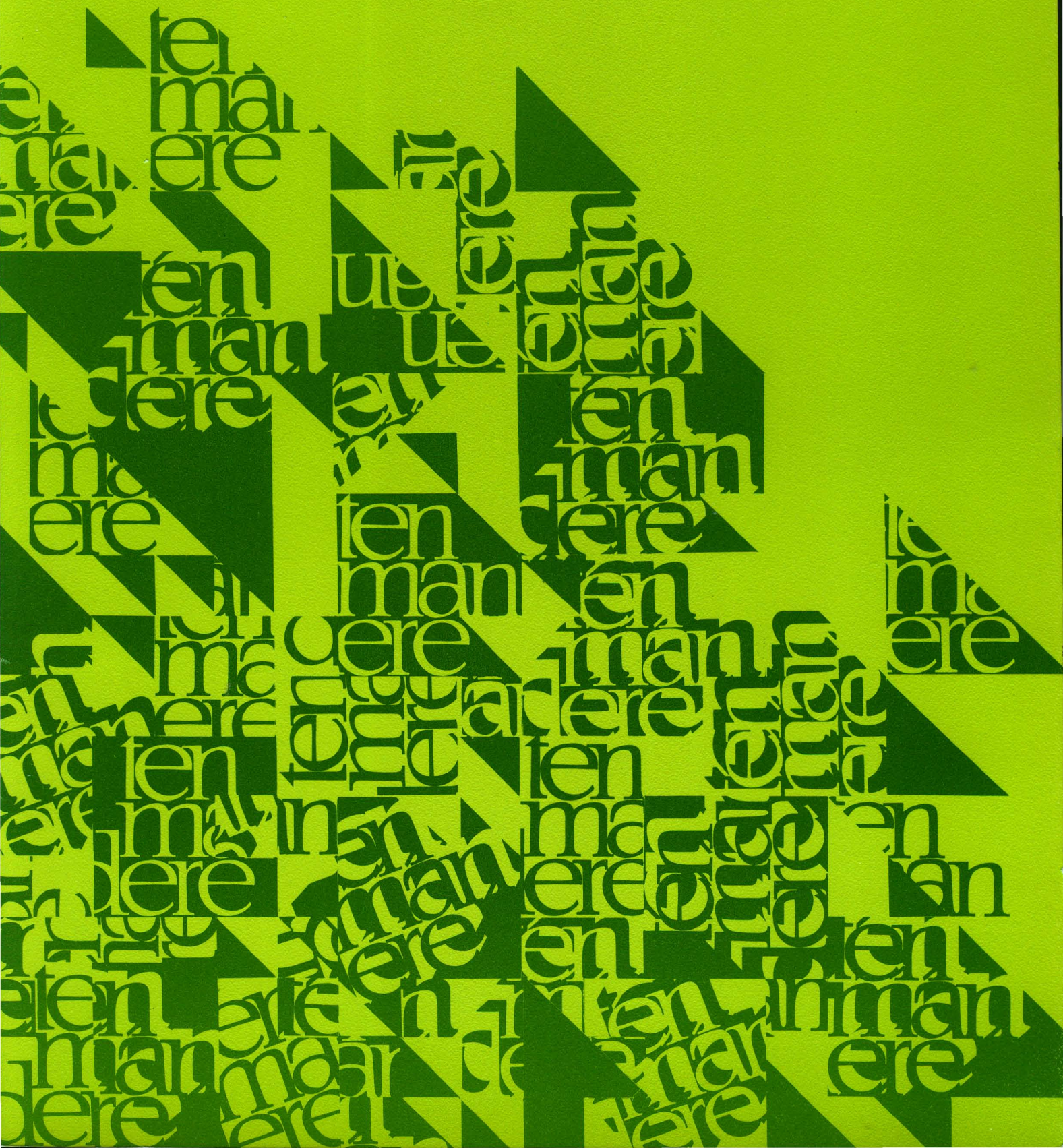

83 ISSN 0772 - 6384
XXIXe jaargang - 1

ten mandere

heemkundige periodiek voor izegem en omgeving

**Bank van
Roeselare**

**GroeiKracht
voor
West-Vlaanderen**

EEN BEZOEK AAN HET EERSTE
BORSTELMUSEUM TER WERELD
IS DE MOEITE WAARD!

*De typische industrie
van Izegem bewaard in*

**Het
Nationaal
Borstelmuseum**

BARON DE PÉLICHYSTRAT 3 • 8700 IZEGEM

Uitnodiging vanwege:

Losse bezoekers: de zaterdag van 14 u. tot 17 u.
Groepen: volgens afspraak
Reservatie stadsbestuur - Tel. (051) 30 22 04

Borstelfabrieken Dilecta - J. Duyck & Co - Izegem

TEN MANDERE

BESTUUR :

Erevoorzitter :

RAFAËL VERHOLLE

Heyestraat 21, 8700 Izegem

tel. (051) 30.12.42

Voorzitter :

Dr. JEAN-MARIE LERMYTE

Kortrijksestraat 323, 8700 Izegem

tel. (051) 30.39.99

Ondervoorzitter :

ANTOON VANDROMME

Blauwhuisstraat 52, 8700 Izegem

tel. (051) 30.31.35

Secretaris :

ROBERT LEROY

Boomforeeststraat 49, 8700 Izegem

tel. (051) 30.10.56

Penningmeester :

ALBERIC DEPRez

Ommegangstraat 69 bus 1, 8700 Izegem

tel. (051)30.28.48

Archivaris :

ANDRÉ DEMEURISSE

Baronielaan 33, 8700 Izegem

tel. (051) 30.31.35

Leden :

LUC BILLIOUW

Ter Beemden 16, 8700 Izegem

tel. (051) 30.12.23

BART BLOMME

Europastraat 13, 8770 Ingelmunster

tel. (051) 30.03.67

ANDRÉ MISTIAEN

Hondekensmolensstraat 24, 8700 Izegem

tel. (051) 30.36.69

FREDDY SEYNAEVE

Elegastlaan 14, 8700 Izegem

tel. (051) 30.58.31

RAF VANDENBERGHE

Meensesteenweg 77, 8700 Izegem

tel. (051)30.46.23

HENDRIK WILLAERT

Krommekeerstraat 3, 8080 Ruiselede

tel. (051) 68.82.45

REDACTIE :

Bart Blomme (hoofd)

Jean-Marie Lermyte

Antoon Vandromme

Raf Vandenbergh

heemkundig tijdschrift voor
Izegem, Emelgem en Kachtem

viermaandelijks periodiek

INHOUD :

J.-M. LERMYTE, Van boekdrukkunst tot oud schrift	3
J.-M. LERMYTE, Plaatsvervangers voor de afgekochte gebroeders Deryckere (1831-1833 en 1837-1843). Soldatenbrieven	5
JML, Nieuw op de boekenplank	24 en 32
M. NUYTTENS, Peer de Garde	25
J.-M. LERMYTE, In memoriam Paul Depoorter	29
A. VANDROMME, Emiel Hoorne bekroond	33
A. VANDROMME, Izegem krijgt eindelijk zijn postzegel !	38
J.-M. LERMYTE, De verkiezingen voor de gemeenteraad (9 oktober 1988) en het OCMW	41
J.-M. LERMYTE, «De Rode Ster» terecht, maar te vroeg gejuicht ? !	47
L. LANNOO, Een kleine orgelhistoriek van de Sint-Hiloniuskerk	51
R. LEROY, Actueeltjes nr. 51	59

aan dit nummer werkten mee :

JEAN-MARIE LERMYTE, Kortrijksestraat 323, 8700 Izegem

MARCEL NUYTTENS, Boomforeeststraat 39, 8700 Izegem

ANTOON VANDROMME, Blauwhuisstraat 52, 8700 Izegem

ROBERT LEROY, Boomforeeststraat 49, 8700 Izegem

LUC LANNOO, Joost de Damhouderstraat 8, 8000 Brugge

Verantwoordelijke uitgever : Jean-Marie Lermyte

Kortrijksestraat 323, 8700 Izegem

Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn bijdrage en ontvangt 15 overdrukken.

Voor gehele en gedeeltelijke overname is de voorafgaandelijke toestemming van de heemkundige kring en de auteur vereist.

Lijst ERELEDEN 1989

afgesloten op 20-05-89

Allewaert, Luc	Marktstraat, 14	Maertens, Eric	Kerelsstraat, 13
Boucherie, Gerard	Ambachtenstraat, 84	Oosterlynck, Jozef	St.Jorisstraat, 47
Bourgeois, André	Sint-Tillostraat, 9	Rosseel, Luc	Roeselaarsestraat, 95
Bral-Dejonghe, Rudi	Ardooisestraat, 62	Saelen, André Mevr.	Kachtemsestraat, 137
Christiaens, Omer	Prins Albertlaan, 2	Sagon-Vandenavenne, F.	Gentsestraat, 17
Christiaens, Roselin Mevr.	Grote Markt, 17	Seynaeve, Jozef	Burg. v.d.bogaerdelaan, 93
Deblauwe, Marcel	Kouterweg, 125	Strobbe-Cardoen, D.	Gentse heerweg, 98
Debruyne, Rudy	Slagmeersenstraat, 13	Strobbe-Staessens, Luc	Vredestraat, 1
Declercq, Louis	Burg.v.d.bogaerdelaan, 30	Strobbe-Debever, G. Mevr.	Korenmarkt, 11 app. 1
De Forche, Christiaan	H. Consciencestraat, 18	Strobbe-Jespers, G.	Korenmarkt, 11 bus 5
Demuyndt, Gustaaf	Baron de Pelichystraat, 45	Vanbeckevoort, Jaak	Meensestraat, 131
Denys, Roland	Burg.v.d.bogaerdelaan, 67	Vandenbussche, André	Dam, 43
Driegelinck-Wyffels, Mevr.	Burg.v.d.bogaerdelaan, 55	Vandenbussche, M. Mevr.	Nieuwstraat, 9
Durant, Gerard	Kortestraat, 6	Vanderhaeghen, Albert	Baronielaan, 26
Dupont, Jim	Kerkplein, 8 bus 4	Vandommele, Roger	St. Rafaëlstraat, 14
Duyck, André	St. Jorisstraat, 55	Vanfleteren, Georges	Pr. Albertlaan, 46
Duyvejonck, Paul	Pieter Baesstraat, 23	Vanhaverbeke, Luc	Roeselaarsestraat, 83
Feys, Gerard	Camiel Ameyestraat, 1	Vangheenbergh, Leon	Dweersstraat, 10
Guillemyn-Verbeke, A.	Meensesteenweg, 88	Vanhecke, Johan	Prinsessestraat, 74
Herman, Raf	Stijn Streuvelsstraat, 26	Van Wallegheem, Dirk	Kortrijksestraat, 5
Laga, Herman	Gentse heerweg, 48	Verledens, Willy	Peter Benoitstraat, 41
Lecluyse-Demeyere, E.	Abelestraat, 25	Werbrouck, Raymond	Roeselaarsestraat, 143
Lefevre, Jozef	Karel de Goedelaan, 18	Zusters van Ave Maria	Gentsestraat, 31
Madou, André	Roeselaarsestraat, 317		

buiten Izegem

Deblauwe, Jules	St. Amandsstraat, 107	8800 ROESELARE
Declercq, Carl	Izegemsestraat, 57	8768 LEDEGEM
Gilles de Pelichy, Mej.	Keizer Karelstraat, 105 b.30	8000 BRUGGE
Huyghe, Emmanuel	Rodebergstraat, 25	8961 HEUVELLAND
Meyfroidt, Armand	Vlasschaardstraat, 12	8770 INGELMUNSTER
Soens, Gerard	Beukenlaan, 11	8760 LENDELEDE
Vanantwerpen, Lucien	Korenstraat, 19	9800 DEINZE
Vanneste, Guido	Tarwestraat, 10	8770 INGELMUNSTER

Misschien staat uw naam hier niet bij
omdat u vergat 600 fr. te betalen op
rekening 712-0700260 van Ten Mandere ?
Gewone leden betalen 400 fr.

Van boekdrukkunst tot oud schrift

Auteurs lezen gewoonlijk hun boeken zelf niet. Waarom zouden ze, ze weten wat er in staat. Dit keer nochtans is het bestuur van Ten Mandere waarschijnlijk nieuwgieriger dan uzelf. Want dit moet het begin zijn van naar we hopen een lange reeks gedrukte afleveringen van *Ten Mandere*. Vroeger werd al enkele keren een nummer gedrukt, maar dat was bij speciale gelegenheden. We kunnen het ook anders schrijven : vanaf nu wil ons tijdschrift iedere keer iets speciaals zijn. Ook voor ons wordt het wennen, maar we hopen echt dat dat nergens aan te merken is.

De cursus "Oud Schrift".
V.l.n.r. M. Nuytens, J. Samyn, voorzitter J.-M. Lermyte en
lesgever B. Nolf (foto *Terma*)

Terwijl in het onderwijs de uren geschiedenis soms werden verminderd of ter discussie staan, willen veel mensen, ondanks of misschien juist door de technische maatschappij, het verleden leren kennen. Dat mochten we zelf ervaren. De *Geschiedenis van Izegem* is uitverkocht. Onze cursus 'Oud Schrift' was een succes, hoewel we ons initiatief zo klein zagen dat we alleen onze leden van Izegem en randgemeenten uitnodigden. In onze vrijetijdsmaatschappij is genealogie — liefst dan in de zin van familiegeschiedenis — niet alleen een aangenaam, maar een nuttig tijdverdrijf. Geschriften uit het Ancien Régime worden al vlug te moeilijk voor wie daar geen ervaring mee heeft. Bij het organiseren van een cursus paleografie dachten we vooral aan deze doelgroep. Sommigen schreven ook in om de inhoud

van de teksten, om het oud schrift zelf, omdat het eens iets anders was...

38 mensen, niet alleen Izegemnaren, schreven in om van acht tot halftien acht maandagen lang onder de deskundige begeleiding van Bertrand Nolf de cursus te volgen in het prachtige borstel museum. Daarom moest de cursus naar de dinsdagavond ontdebeld worden. Nog wat mensen bestelden de cursus, maar konden zich niet vrijmaken om de lessen te volgen.

Ook het stadsbestuur had waardering voor dit initiatief en ontving de cursisten op paaszaterdag 25 maart 1989 op het stadhuis. Na een dankwoordje van de voorzitter, sprak schepen van cultuur Erik Vandewalle de volgende redevoering uit :

Meneer de voorzitter,

Dames en Heren,

Bij een diplomauitreiking na een cursus oud schrift passen woorden van waardering en ook enkele beschouwingen over het schrift.

Ten Mandere en de heer Bertrand Nolf hebben goed gemikt met deze cursus.

Dat is bewezen door het aantal en de kwaliteit van de deelnemers, en ook door het feit dat heel wat mensen van buiten Izegem zich aangetrokken voelden voor dit initiatief. Bovendien is deze cursus aanleiding geweest om een aantal aspecten van onze lokale geschiedenis te leren kennen via een direkt contact met de geschreven bronnen.

Via studie van het schrift hebt U een afspraak gemaakt met het verleden van deze stad.

U hebt ervaren hoe onmisbaar de kennis is van het schrift. Gelukkig maar dat U niet te ver in het verleden hebt moeten gaan.

Want het schrift is ouder dan het boek.

De Sumeriërs gebruikten al een spijkerschrift vanaf 3100 v. Chr. Na het hiërogliefenschrift volgde het Fenicische schrift waaruit het Griekse en het Romeinse ontstonden die aan de oorsprong liggen van ons huidig alfabet.

Met de boekdrukkunst vanaf de tweede helft van de 15e eeuw is het gotische schrift niet verdwenen, maar onder gewijzigde vormen tot in ons computertijdperk gebleven. De futurologentaal van Owen Mac Kenzie, van

voor een achttal jaren, als zou het gedrukte woord nu snel verdwijnen is intussen al afgeschreven door hemzelf. Het schrift en het gedrukte woord zullen altijd blijven, al was het maar omdat verliefden die geen analfabeten zijn hun boodschap in een boom willen griffen.

Het schrift is inderdaad drager van een boodschap.

Een handschrift lezen betekent dialogeren over de grenzen van ruimte en tijd heen met de hand en de geest van de schrijver, met ideeën en mededelingen, met een tijdsgeest in de persoonlijke of collectieve levensstijl van een tijd.

Want het schrift heeft ook zijn stijl die op zijn beurt uitdrukking is van een individu of een groep.

We zouden de vraag kunnen stellen of de stijl van het schrift verdwijnt of verdwenen is met de veralgemening van de scolarisatie. Maar dat klopt niet. Zelfs jongere leerkrachten hebben op de lagere school een uniform schrijftype aangeleerd gekregen. En ik herinner me nog hoe ik in het secundair onderwijs 10 punten moest toekennen voor schoonschrift. Ik deed het met tegenzin en zonder echte normen. We weten nu dat die tegenzin en dat ontbreken van normen fout waren. We zijn dringend toe aan een herwaardering van het gelijkvormig en goed herkenbaar schrift, niet als strijdbijl tegen de computer, maar als onmisbaar complement.

Twee bedenkingen wilde ik nog ontwikkelen :

1. Ik hoop van harte dat Ten Mandere zijn rol van historisch genootschap blijft ontwikkelen !
2. Wij hebben in de voorbije 30 jaar in West-Vlaanderen een vloedgolf gekend van historische en heemkundige genootschappen. Is het ogenblik niet gekomen, en kan Ten Mandere daar het initiatief niet in nemen, om — met behoud van eigen publikatie — een degelijk historisch jaarboek te maken dat heel Midden-West-Vlaanderen bestrijkt ?

Sta me toe, mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, U allen te feliciteren : Ten Mandere, de docent en alle cursisten.

Tijdens de receptie die daarop volgde vroegen veel deelnemers ons om het initiatief volgend jaar te hernemen. Zij beloofden alvast er weer bij te zullen zijn. We zullen dat doen ! Bij deze gelegenheid konden 32 getuigschriften worden uitgereikt aan al wie ten minste vijf keer aanwezig was. De meesten waren zeven en zelfs acht keer aanwezig. De 'gediplomeerden' zijn :

Blomme, Bart, Europastraat 13, Ingelmunster.
Blondeel, Werner, Ingelmunster.
Boucherie, Christiane, Abelestraat 61.
Declercq, Edwin, Kerkestukstraat 18.
Deforce, Eliane, Kortrijksestraat 349, Izegem.
De Forche, Christiaan, H. Consciencestraat 18.
Defreyne, Mariette (echt. Aurel Lagrou).
Dejonghe-Verschate, J., Cam. Ameyestraat 30.
Demeurisse, André, Baronielaan 33.
Desmet, José, Ter Wallenstraat 14.
Feys, Gerard, Cam. Ameyestraat 1.
Florizoone, Maria (echt. Willy Vanlerberghe).
Geldof, Marc, Neerhofstraat 59.
Lagrou-Defreyne, Aurel, Knobbaardstraat 10.
Lermyte, Jean-Marie, Kortrijksestraat 323.
Leroy, Robert, Boomforeeststraat 49.
Nuyttens, Marcel, Boomforeeststraat 39.
Oosterlynck, Jozef, Sint-Jorisstraat 47.
Rosseel-Pottie, Lena, Roeselaarsestraat 95.
Samijn, Jerome, Mandelstraat 36.
Samijn, Joseph, Mandelstraat 36.
Van Damme, Lidia (echt. Raoul Vandecappelle).
Vandecappelle, Raoul, Heyestraat 7.
Vandenberghe, Raf, Meensesteenweg 77.
Vandromme, Antoon, Blauwhuisstraat 52.
Vanhaezebrouck, Robrecht, E. Neyrinckstraat 10.
Vanhecke, Johan, Prinsessestraat 74
Vanlerberghe, Willy, Kortrijksestraat 58.
Vanoverberghe, Lut, Benoit Vanmarckelaan 49,
8460 Moorsele.
Verduyn, Gaby, Wallemotestraat 65.
Vermeersch, Geert, Kachtemsestraat 61.
Wyseur, Jacques, Violierstraat 49, Roeselare.

Bij de lessenreeks hoorde een cursus van nagenoeg 200 bladzijden, waarvan 140 bladzijden teksten van de Franse periode tot de 16e eeuw. Van deze cursus zijn nog enige exemplaren te koop aan 300 fr. voor onze leden en 400 fr. voor niet-leden.

Jean-Marie LERMYTE
voorzitter

Plaatsvervangers voor de afgekochte gebroeders Deryckere (1831-1833 en 1837-1843) Soldatenbrieven ⁽¹⁾

Dr. Jean-Marie LERMYTE

Toen juwelier Walter Bruyneel, Grote Markt 1 in Izegem, een gat in een muur wilde kappen, kwam hij in de achterkant uit van een ingemaakte kast, die aan de voorkant achter een behang verscholen zat. Zo kwam hij op het spoor van papieren die vorige eigenaars, de borstelmakersfamilie Deryckere, daarin had achtergelaten. Daarin zaten twee militiedossiers : enkele stukken uit 1831-1833 en een bundel die de periode 1837-1843 bestrijkt.

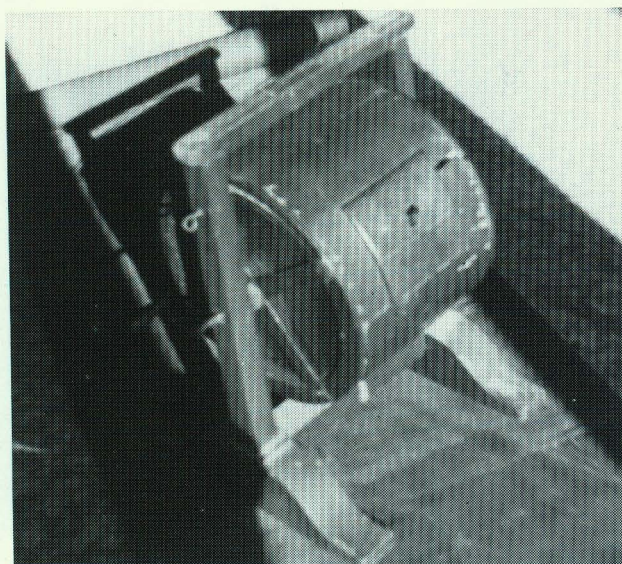
HET LOTELINGENSYSTEEM

In 1909 pas voerde België de persoonlijke dienstplicht in : een eeuw na koploper Pruisen en als laatste «beschaafd» land (2). Tot dan bestond het systeem van de loting (3). Wie naar het leger moest, kon echter zijn legerdienst afkopen en in zijn plaats een plaatsvervanger of een nummerwisselaar sturen. De teruggevonden stukken uit 1831-1833 handelen over de overeenkomst tussen plaatsvervanger Franciscus Xaverius De-

meyere en de afgekochte Edouard Deryckere. Het dossier uit 1837-1843 resulteerde uit de overeenkomst tussen Franciscus Beerlandt en August Deryckere.

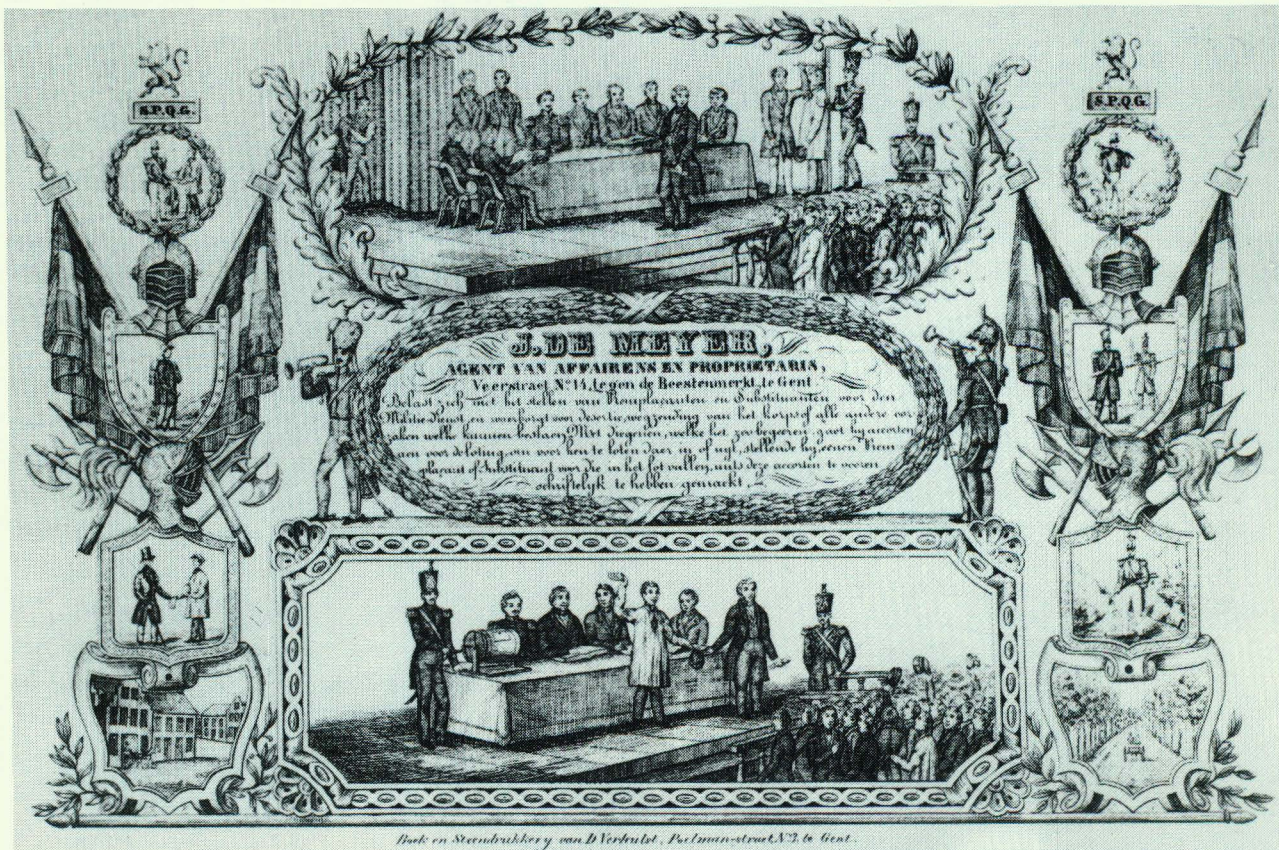
Beide broers hadden een slecht lot getrokken. Het contingent soldaten werd elk jaar voor elke gemeente nauwkeurig vastgelegd. In een trommel lagen een aantal «cossettes», dit zijn buisjes met daarin opgerold een genummerd briefje. Er waren er evenveel als dienstplichtigen. Bij alfabetische naamafroeping moest elke opgeroepene om beurt een «cossette» uit de draaitrommel halen. Een vooraf meegedeeld aantal nummers viel 'binnen het lot'. Wie een hoger of lager lot trok moest geen soldaat worden, maar lotelingen die achteraf medisch werden afgekeurd, werden vervangen door diegenen die het dichtst bij het lot zaten.

Wie zich erin had geloot, kon zich echter vrijkopen. Ronselaars, «agenten van affairien», in de volksmond zielhonden of bloedhonden genoemd, zochten op commissieloon een plaatsvervanger, een zgn. 'verkochte man'. Die tussenpersoon kon een notaris zijn. Of er in ons geval nog iemand buiten de notaris aan te pas kwam, weten we niet. Alleen wie over voldoende middelen beschikte kon zich vrijkopen. Wie zich liet omkopen deed dat meestal om de lieve centen. Het gebeurde ook dat men zat werd gevoerd door de bloedhond en beneveld een verbintenis aanging. Prof. dr. Luc De Vos wijst erop dat onderscheid moet worden gemaakt tussen een plaatsvervanger («remplaçant») en een nummerwisselaar («substituant»). Laatstgenoemde, meestal van hetzelfde dorp of kanton en tot dezelfde lichte behorend van de loteling die hij verving, had een gunstig lot getrokken, maar ruilde dat nummer tegen betaling voor een ongunstig lot. Onze Demeyere en Beerlandt worden in de notariële contracten «plaatsvervanger» betiteld.

De Izegemse lotelingentrommel

Boek en Steendrukkery van D'Verhulst, Poelmannstraat N° 3 te Gent.

Het adreskaartje van een "agent van affaires en proprietaries", circa 1840 (verzameling Koninklijk Legermuseum)

Ook Edouard en August Deryckere hadden ongeluk gehad, maar vader vond een plaatsvervanger. In de jaren 1830 was één op veertien soldaten plaatsvervanger of nummervervisselaar. Dat aantal steeg later geleidelijk aan tot meer dan één derde in de jaren 1860 en daalde daarna opnieuw (4). We weten dat de familie Deryckere heel welstellend was of werd. Tussen 1860 en 1889, weliswaar een generatie later, bouwde Edouard Deryckere zeker 51 huizen; in de periode 1861 tot 1869 bezaten August en Hippolyte Deryckere samen tenminste 35 huizen. Hippolyte was trouwens de voorzitter van de in 1855 gestichte Maatschappij der Vereenigde Grondeigenaers, een vereniging van huisjesmelkers (5).

DE HOOFDROLSPELERS (6)

Eduard en (Franciscus) Augustus Deryckere waren zonen van borstelmaker Franciscus Judocus (= Josse) Deryckere, in Izegem geboren op 8 juni 1776 uit het huwelijk dat op 16 april 1771

werd aangegaan tussen Judocus Hilonius Deryckere (° Izegem 16 januari 1744) en Isabelle Dieckrick. Judocus huwde met Maria Joanna Strobbe (+ Izegem 9 januari 1832) en had vijf kinderen: Sophie, Eduard, Hypolyte, August en Henri. Het gezin woonde op de Grote Markt nr. 19 in Izegem. Josse, gestorven in zijn woning op 24 april 1841, was een kleinzoon van Judocus Josephus en Marie Angelica Doorme. Dat in de literatuur over de borstelnijverheid nogal eens verwarring bestaat tussen de verschillende Jossen is begrijpelijk.

Eduard Deryckere werd geboren op 13 augustus 1812. Hij trouwde op 30 januari 1856 met herbergierster Virginie Theresia Vanpou(i)llie, geboren in Brugge op 24 maart 1809 en overleden in Izegem op 7 augustus 1861. Ze was een dochter van Jacobus (+ Meulebeke 27 juni 1831) en van Brunona Flamen (+ Brugge 18 december 1852) en was weduwe van Ferdinandus Devyldere (+ Izegem 9 mei 1851). De getuigen van het huwelijk van Edouard en Virginie waren Bruno Mistiaen,

Eduard Deryckere op middelbare leeftijd

«fabrikant in getwynde garens» en neef («kozijn») van de bruidegom, Jan Vanpoullie, winkelier in Brugge en broer van de bruid, Amand Verbeke, «geheimschrijver van de procureur des konings te Kortrijk» en politiecommissaris Jacobus Augustinus Debusschere. Het huwelijkscontract werd verleden door notaris Wautier in Izegem op 25 januari 1856. Edouard Deryckere overleed in Izegem op 23 augustus 1899. Hij startte weliswaar het familiebedrijf niet, maar mag ongetwijfeld toch de grondlegger worden genoemd van de Izegemse borstelnijverheid. Deze Edouard Deryckere mag niet verward worden met zijn gelijknamige zoon (Izegem 10 februari 1870 - Ukkel 16 april 1926). Die was gemeenteraadslid van 1907 tot 1914, hoewel hij al een jaar geen zittingen meer bijwoonde, voorzitter van de omstreeks de eeuwwisseling opgerichte Reizigersbond en penningmeester van de christelijke borstelmakersgilde. Van de Edouard Deryckere die wij bedoelen, bewaart de heer Bruyneel paspoorten uit 1833, 1835 en 1840. De gegevens daarin spreken elkaar soms tegen : voor de ene bediende had hij blond haar (1833), de andere paspoorten noemen hem bruin. Hij had blauwe ogen en mat «une aune, 6 lignes» (1833), «une aune, 6 palmes» (1835), of, in ons metriek stelsel 1,71 meter (1840).

August Deryckere was zes jaar jonger dan zijn oudste broer. Hij werd geboren op 27 mei 1818 en overleed in zijn woning op de Grote Markt op 27 februari 1880. Hij bleef onge-trouwd.

Nu wat meer over de twee plaatsvervan-gers.

Franciscus Xaverius Demeyere was schoen-maker in Izegem. Hij werd op 11 mei 1807 in Ize-gem geboren als zoon van de 26-jarige Alexie Frederic, eveneens schoenmaker in Izegem, en zijn 34-jarige echtgenote Annemarie Ver-meesch.

Weefkammaker Pierre François Beerlandt (ook soms Beirlandt) werd op 21 december 1813 geboren. Hij was een zoon van Martin Emanuel Beerlandt, 33 jaar voor hem geboren in Ledegem en gedomicilieerd in Izegem, en van de evenoude Izegemse Marie Barbe Bouilliau. Dank zij een randnota op het tweede contract kunnen we ons Franciscus Beerlandt voorstellen :

Signalement van den plaets-vervanger. Gebooren te Iseghem, Provincie van West-Vlaenderen. Van beroep : weefkammaeker, oud dry en twintig jaeren, zoon van Martinus Emanuel Beirlandt, woondende te Iseghem en wylen Maria Barbara Bouilliau. — lang eenen meter zes honderd vyftig millimeters. — aenzigt ovael. — Voorhoofd eng. — oogen gris. — neus kort. — mond gemeyn. — kin rond. — hair castania bruyn. Wenkbrauwen idem. Merkbaere teekenen. geene. De militieraad van Roeselare was het op 11 april 1837 met deze nota eens.

DE NOTARIELE CONTRACTEN

Copie van de twee notariële contracten is bewaard gebleven. Het eerste contract halen we volledig aan.

Voor meester Eugenius Hermans koninklyken nota-ris ter verblyfplaats van Brugge hoofdstad der provincie West-Vlaenderen, in tegenwoordigheid der nageaemde getuigen zijn verschenen : sieur Franciscus Deryckere bor-stelmaeker wonende te Iseghem, handelende en bedin-gende over zyn zoon Eduardus Deryckere milicien der ligting van achttien honderd een en dertig der stad Ise-ghem. Ter eender zyde. En van d'ander zyde Franciscus Xaverius Demeyer schoenmaeker ook wonende te Ise-ghem.

Welke komparanten ons hebben verklaerd : te weten sieur Franciscus Deryckere aentebieden als plaatsvervanger van zynen zoon, den voornoemden Franciscus Xaverius Demeyer. En den zelven Demeyer by de nationale militie te willen dienen voor en in plaets van Eduardus Deryckere.

En hebben de komparanten vertoond een getuigschrift van den gouverneur van West-Vlaenderen waeruit blykt dat Franciscus Demeyer door gedeputeerde staten is aenvaerd als plaatsvervanger van Edouard Deryckere en dat den indemniteit van dit Remplacement op vijfen twintig guldens is bepaeld welke som blykens kwittantie van den ontvanger der burgerlijke akten is heden in de kas gestort.

Verders zyn de komparanten overeengekomen als volgt : Den voornoemden Franciscus Xaverius Demeyer verbindt zich de plaets te vervangen by de nationale militie van Eduardus Deryckere mits eene indemniteit van twee honderd zes en dertig guldens vyf en twintig cents. Welke som Franciscus Deryckere voornoemd beloofst en zich verplicht te betalen aan Frederic Demeyer, vader van den plaatsvervanger door hem tot dies bemagtigd : te weten zeven en veertig guldens vijf en twintig cents binnen de drie dagen na dato dezer; drij en twintig gulden twee en zestig cents op eersten November aenstaende, gelyke som op eersten january achttien honderd twee en dertig, voorts gelyke som op tweeden februaey volgende en nog eens gelyke som van drie en twintig gulden twee en zestig cents op derden April volgende en 't restant als wanneer de plaatsvervanger achttien maenden in dienst zal zijn te rekenen van den dag zyner in dienst treding.

Wyders verklaeren de komparanten dat behalve de opgemelde indemniteit door hun ter zaken voorschreven niets is gegeven of genoten noch gedeurende den dienst gegeven of genoten zal worden.

Waer van akt etc.

Goedgekeurd door den gouverneur der Provincie etc.

Geregistreerd te Brugge etc. 7.31.

De eerste jaren na de onafhankelijkheid bleef de gulden een courante munt, dus ook nog nadat de Belgische frank werd ingevoerd. Volgens L. De Vos was in de wet van 1817 het vast bedrag voor een plaatsvervanger op 1600 frank vastgesteld, was de gemiddelde prijs in 1834 700 à 800 frank

en in 1835 1500 frank. In Tielt b.v. bleven de prijzen echter aanzienlijk lager en een mogelijke verklaring zoekt hij daarvoor in de crisis in de vlasnijverheid (7). De 236,25 gulden de Demeyere kreeg, komen overeen met 500 frank. De voorlopige kwitanties zijn bewaard gebleven. Op 23 april 1832 en 5 april 1833 maakte bovendien de notaris de stand van zaken op. Op de eerste datum had Deryckere in het totaal al 141,75 gulden of 300 fr. uitgekeerd. De tweede keer betaalde hij de somme van twee honderd francs, in volle voldoening der replacements somme breeder hier vooren gemeld en uytgedrukt. Wanof quittance ende ontlasting. In teeken der waarheid heeft gemelden Demeyere deze ondertekend met een merk of kruysken die hy gebruykt voor handteeken, dewyl hy door onkundigheyd niet kan schryven. Zijn zoon ondertekende wel.

Linie-infanterie, 1833. Lithografie van J.B. Madou (*Prentenkabinet Kon. Bibl.*)

Het tweede contract werd zes jaar later, op 1 april 1837 te Ledegem verleden voor notaris Jan Léonard Dufort. De comparanten waren (Franciscus) Judocus Deryckere voor zijn zoon (Franciscus) August, «getrokken hebbende nummer negen en veertig», en weefkammaker Petrus Beer-

landt. De notaris wees beide partijen op hun verplichtingen en legde daarbij de nadruk op het laatste deel van de wet van 8 januari 1817, met name op de artikels 97 en 105-108 en op de artikels 29-32 van de wet van 27 april 1820. De Hollandse wetgeving regelde nog vele jaren na de onafhankelijkheid onze legerorganisatie. Daarna volgde de eigenlijke overeenkomst :

Dat den gezeyden Beirlandt zich verbind om de plaets te vervangen by de nationale militie, van Franciscus Augustus Deryckere, denwelken tot den dienst is opgeroepen en aen alle zyne verplichtingen in den dienst voor hem te voldoen, op voorwaerden :

Dat Deryckere vader beloofd en zich verbind van te storten in de kas van het korps, bij welk Beirlandt zal worden in dienst gesteld, de somme van honderd vyftig francs, binnen de maend der inlyving van den plaetsvervanger, die deeze somme van honderd vyftig francs zal ontvangen, wanneer hy eyndelyk verlof zal ontvangen, na aftrek der schuld welke hy aen de massa van kleeding en reparatie, zoude mogen gecontracteerd hebben. Daerenboven beloofd en verbind zich Deryckere vader, van te betaelen aen Beirlandt, de somme van vierhonderd vyftig francs, te weeten : vyftig francs wanneer Beirlandt zal ingelyfd zyn en de overblyvende vier honderd francs, wanneer Beirlandt, als plaetsvervanger van Deryckere zoon, van allen militairen dienst zal ontslagen zyn.

Verklaerende de comparanten, ten slotte dat, behalve al het bovenstaende, door hun, ter zaeke voorschreven, niets is gegeven, of genoten, of gedeurende den diensttijd, gegeven, of genoten, zal worden.

Na lezing van het contract verklaarde Petrus Franciscus Beerlandt, «niet te kunnen schryven, nog teekenen dit niet geleerd hebbende». Het contract werd op 12 april 1837 te Menen geregistreerd. Op 17 juni 1837 vroeg het stadsbestuur van Izegem François Deryckere «à verser sans délai dans la caisse du corps du 2ème régiment de ligne pour votre remplaçant la somme de fr 150, conformément à la loi du 28 mars 1835».

De duur van de legerdienst kon erg verschillen van periode tot periode, van eenheid tot eenheid en van wapen tot wapen. Volgens De Vos heeft men een verkeerd beeld van de duur van de legerdienst. Anders dan men denkt was die volgens hem in de periode 1830-1848 relatief kort.

Hij geeft voorbeelden van ongeveer 11 tot 18 maanden (8). Tussen het contract en de eindafrekening met Demeyere verliepen echter 21 maanden en met Beerlandt maar liefst 5 jaar en 9 maanden !

DE BRIEVEN VAN FRANCISCUS BEERLANDT AAN JUDOCUS DERYCKERE, 1837-1842

Franciscus Beerlandt schreef zeker 27 brieven naar vader Judocus Deryckere of zijn gezin, want zoveel vond de heer Walter Bruyneel er terug. Beerlandt had verklaard niet te kunnen schrijven en liet inderdaad zijn brieven schrijven.

Van 12 mei 1837 tot juni 1833 verstuurde hij zijn brieven vanuit Charleroi, maar brief 3 is geschreven in Venlo — dat nu Nederlands is en waar de loteling van Conscience bezoek kreeg van verloofde Trien — en brief 4 uit Brussel. Hij diende eerst in de eerste compagnie van het tweede linieregiment. Van 22 juli 1838 tot 16 december 1838 was dat Mechelen. Vanaf de volgende brief van juni 1839 schreef Beerlandt vanuit Bergen (Mons). Daar was hij korporaal in de derde compagnie van het derde bataljon van het

Titelblad van een uitgave van "De Loteling"

tweede linieregiment. Zijn laatste drie brieven, tussen 11 januari en 2 augustus 1842, dragen Mariembourg (in de provincie Namen) als adres. Hij zat daar, inmiddels gedegradeerd, weer in de tweede compagnie van het tweede bataljon van het tweede linieregiment.

De meeste brieven hebben zijn geldgebrek als onderwerp.

We geloven niet dat de post nu nog dergelijke brieven zou willen of kunnen bestellen, want de adressering is soms heel stuntelig. Enkele voorbeelden.

— *Monsieur / Monsieur F.J. Deryckere / fabricant de brosses / à Iseghem / près de Courtrai* (brief 2)

— *mynheer Mynheer / Judokus Rykere / woonende tot / hysgehem op de groote / maert kanton / ingelmuynster / provinsie Westvlaendre* (brief 3)

— *de Heeren / Rykere / tot iseegeg / fabrikant in bustels / op de mard / westflander / canton ingelmister* (brief 7)

— *Om te besten aen / Mynheer Mynheer / Judokers Driekers op de / Groote mart Yeshem / provincie West Flandre / canton Ingemuste* (brief 11)

— *Om te bestellen / aen den Heer derike / woonagtig tot isigem / provincie weestolanderen* (brief 18)

— *om te bestellen / aen moesuer der / riker tot iseghem / oep de groete marct / fabrikant in / bostels provin / de la vlander wes / contan roslaere* (brief 19)

— *oemtstellen / aen miner derik / ker oept de groet / mart toet / isehem* (brief 21)

Andere keren wordt Izegem (toen Iseghem) bv. Isijghem (brief 6), Izichem (brief 12), Ijsseghem (brief 17), Igehem (brief 20) en Gesighem (brief 27). In het laatste geval werd door iemand anders bijgeschreven dat dit dicht bij Kortrijk lag!

En toch kwam de brief terecht!

Hoe de soldaten elkaar begrepen, is zeer de vraag. De brieven, vaak van verschillende hand, zijn lang niet altijd door Westvlamingen geschreven. Je hoort er zo soms de vreemde dialecten in doorklinken (een goed werkwoord, want ze werden inderdaad gedictieerd). Een paar flarden slechts:

— *En ijk en tryk zes fran per maende en ijk en moete geene dijenst doen* (brief 17)

— *ek bem zier ver wonder als dae ick geschreven hei* (brief 19)

— *eik (...) hebbe drin geweest twendeigd daegen* (brief 23)

— en de schrijver van brief 26 wil «informeuren», heeft «geschreuveu» en «meude» gegeven.

Dat de briefschrijvers woorden moesten noteren die ze in de Izegemse gewesttaal van onze Beerlandt niet begrepen, zal ook blijken.

De geijkte, maar nietszeggende gezondheidsformules vinden we ook terug.

— *Naer ulieden van herten gegroet te hebben laet ik ulieden weeten den staet van myne gezondheid laet ik ulieden weeten, maer ik hope dat het wel gaet met uwe gezondheid gelyk of het gaet met de myne* (brief 3).

— *Ik laet u weten dat ik noch al gezond zijn en dat ik het van u ook geloof* (brief 6).

— *Judocus Rykere ik laet ulieden weten den staet van myne gezondheid en ik verhope van ulieden het zelve want waer het anders het zou my groote pyne doen* (brief 9).

— *Ik laet uw weten dat ik wel gezonden bind en ik van uwsch zelven* (brief 11).

— *Het is om u laeten te wetten den staet van mijn gezondheid die goed is en ik hoop van ule het zelve dat het aenders waere het zoud my hert pyn doen* (brief 15).

— *Can niet mankieren van te laeten weten den staet van van myne gezondheid ende verhope van UL hetzelfde alswaere het anders het zoude my groote pinne doen* (brief 16).

— *Mijn heer De rijker ijk laet UL weten als dat ijk ijn goede gezondheid ben en ik ope van u het zelve* (brief 17).

— *Minier De riker ek la weten den staet van mine gejon-tiet enekverope van ulder het zelve* (brief 21).

— *Je prend la respectueuse liberté de vous écrire ses part de mots pour m'informer d'après l'état de votre chère santé* (brief 24).

— Ik laat u weten den staat van mijne gezondheid ik hope van u altemaal hetzelfde (brief 25).

— Ik en kan niet laeten van de penne op het papier te stellen om my eens te informeuren den staet van uwe gezontyd want met my dat gaet nog altyd goed (brief 26).

— Ik en kan niet naer laeten van de penne in my hand te neumen om uL te laeten weuten den staet van myne gezontyd en ik verzouke van UL het zelve want dat het anders waere dat zoud my groed peyne doen (brief 27).

Alleen in brief 18 en 19 krijgen we een ander bericht.

We publiceren de brieven volledig. Omdat er bijzonder veel schrijffouten of verschrijvingen in staan, hebben we zelden met de gebruikelijke *sic* gewerkt. De lezer mag er van uitgaan dat de drukproeven zorgvuldig werden nagelezen en dat de fouten origineel zijn. Omwille van de leesbaarheid hebben we wel de interpunctie wat aangepast. Een / betekent dat in het origineel een nieuwe regel werd gebruikt.

Brief 1

Charleroy den 12 Mey 1837

Mijnheer J. Deryckere

Dezen dient om u te informéren als dat wij in onzen depot gearriveert zijn en dat al alles wel is dat ik zelfs al gekleed ben. Ook verzoeke ik ulieden omdat gij mij op het spoedigste zoude willen vyftien francs zenden want om al mijn goed te doen kuisken komt het kostelijk en gij mogt van de 15 francs afhouden het part vanden brief en het franquéren van den zelve. Doet wel de complementen aen uw vaders en aen geheel de familie. Ik blyve u doen / groetende zeer / minzaem

(onleesbare handtekening)

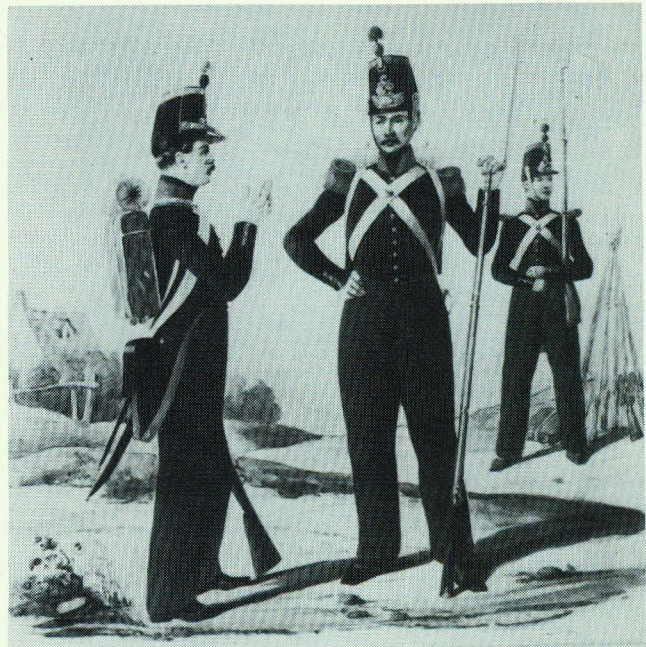
Door order van Franciscus / Berland die zegt niet te / kunnen schryven.

Brief 2

Charleroy le 18 Mai 1837

Monsieur

A l'instant je reçois votre lettre datée du 16 présent mois, par laquelle vous me demandé mon adresse. Mon adresse est ci-dessous. Monsieur envoyé moi cette somme

Jager, grenadier en fusilier van het linieregiment, in 1845. Aquarel van Dubar (verzameling Koninklijk Legermuseum)

15 francs desuite car jennai (= j'en ai) besoin. Je fini ma la lettre en vous saluant. Faites mes compliments a toute ma famille.

Votre serviteur

X Francis Beerlandt

en attendant votre réponse

Mon adresse / Monsieur / François Beerlandt / à la 1er Compagnie du Dépôt / du 2e Regiment de Ligne / Charleroy

Een linieregiment bestond (in 1837) uit een staf, vier oorlogsbataljons en zes compagnies, en een depot met twee fusiliercompagnies. Een compagnie telde meestal 75 tot 250 man, o.l.v. een kapitein. Een bataljon werd geleid door een majoor of luitenant-kolonel en van een regiment was de kolonel korpsoverste (9).

Brief 3

Venloo den 14 Junius 1837

Judocus Rykere

Naer ulieden van herten gegroet te hebben laet ik ulieden weeten den staet van myne gezondheid laet ik ulieden weeten, maer ik hope dat het wel gaet met uwe

De loting, een belangrijk levensmoment

gezondheid gelyk of het gaet met de myne. Maer ik verzouke om dat gij mij zoud 8 francs zoude opzenden zonder faute. Tegen wordig ik hebbe genoeg noodig. Ik ligge nu tegenwordig in Venloo en wy en trekken maer alle vyf dagen van 12 tot 18 centen voor schoole want de menagie is veel te dier. Ik verzouke omdat gy het zoude laeten weeten aen myne vader broeder en zusters dat het geheel wel gaet met my en ik jeune er my geheel stijf. Ik zoude het geyren hebben tegen den 28e want wy peyzen dat wy gaen vertrekken. Ik verzouke omdat gij het zoude zenden zoo haest als gy kont

*François Berland
soldat*

Gy moet het adres zetten om te bestellen an Francois Beerland in het 1 batalion 2 compagnie te Venloo

Brief 4 leert ons dat Beerlandt voor zes jaar tekende en nu zou lezen en schrijven. Enkele maanden later verhuisde hij inderdaad naar de Tweede Regimentsschool in Charleroi (infra). De klas van August Deryckere was waarschijnlijk 1838 : nl. zijn geboortjaar 1818 plus 20 jaar. François Beirlandt was zeker al in mei 1837 soldaat. Dat zou verklaren waarom hij schrijft "dat myn klas nog zoo wyt ten agtere is", nl. de klas van Deryckere, die hij verving. Dat alles veronderstelt dat in de periode van zes jaar waarin hij het vaderland diende, een periode zat waarin hij plaatsvervanger was.

Brussel de 9 7^r (= september) 1837

Jidokus Derikere

Ik laet UL. weete dat ik my heb gehangeseerd voor zes jaer om dat myn klas nog zoo wyt ten agtere is. Daerom heb ik geteekend voor 6 jaer om naer de school te gaen, dan kan ik nog wat leere lezen en scrheyven. Jidokus Derider ik verzoek dat gy my wat gelt zult afzende. Ik verzoeke de som van tien frang dat gy die zoo gouw zult afzende als gy kond. Want ik geloof dat wy in korte daege zullen weggaen naer de school, dat is naer den Dipo

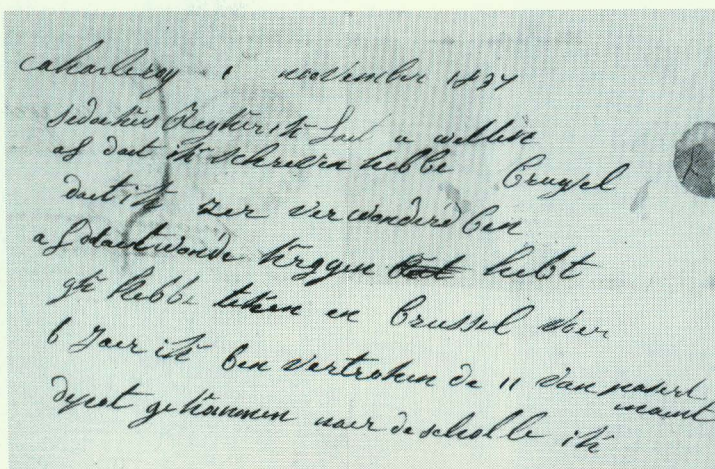
Francioes Beerlant

Brief 5 werd twee maanden later inderdaad geschreven vanuit zijn nieuwe verblijfplaats Charleroi. Het is de meest stuntelige brief van de hele reeks. Het is zowat de herhaling van de vorige brief, want Judocus Deryckere had het gevraagde geld niet opgestuurd.

Caharleroy 1 november 1837

Jedokus Reyker ik laet u wetten of daet ik schreven hebbe Bruysel daet ik zer verwonderd ben of daentworde krygen hebt ik hebbe teken en Brussel voer 6 jaer ik ben vertroken de 11 van pasert maent depot gekommen naer de scholle ik verzoeken 10 francs ik verzoeken u doet goet be vaeder broeder en zuster aen Fransoy Berlant.

*Min aederes 1 compane depot
2 Regiment scholle 1937.*

A handwritten manuscript snippet of Brief 5, written in Dutch. The text is written in cursive and matches the transcription provided in the adjacent text block. It is dated 'Caharleroy 1 november 1837' and is addressed to 'Jedokus Reyker'. The text discusses the writer's situation in Brussels and his request for money from his father and brother.

Uittreksel uit brief 5

Brief 6 bevat o.a. de mededeling dat hij bevorderd zal worden tot korporaal. We horen ook dat er troepenbewegingen waren. We mogen niet vergeten dat Willem I pas in 1839 het Verdrag der XXIV artikelen ondertekende, waarin hij het bestaan van de onafhankelijke staat België erkende. En laat ons die opmerking over die advocaat maar vergeten!

Charleroy den 21 December

Aen myne waerde Baes

Ik laet u weten dat ik noch al gezond zijn en dat ik het van u ook geloof. Ik laet u weten dat ik mijn beurs met vijf francen verlooren heb of te wel zij hebben het gepakt. Ik verzoek u dus mij wat geld afzenden om de dagen om te brengen en voor mijne nieuwe jaer. Ik gaen ook naer school en dat ik schryf en lees als en advokaet. En ik verzoekt u mij af te zenden gelijk de andere keer. En dat ik ik een kwaed been heb en dat ik niet veel heb. Ik ben ook opgeschreven om kaporael te passeeren naer (= na) den nieuwe jaer. Ik laet u weten dat den Hollander begint de revolutie te maeken en dat het 7 het 9 en 11 naer Arlon moet gaen en ook het 2 om het te bewaeken.

(Volgt dan nogmaals zijn adres :)

Aen François Berlandt / au 2 Regiment 1^r Compⁱ / à Charleroy

Brief 7

Charleroy den 5 janvier

Myn heer Rikere

Ik hebben uwen briefe van den 25 X^{b^{re}} ontvangen met 9 france. ik verzoeke ik uwe vrindelyk van my noch 9 france te sturen want ik hebben een zak orloogi gekogt voor 15 france waar van ik 7 francs gegeeven hebt. En ik hoop wel haastig antwoord te ontvangen op dezen brief 2 Regiment / de ligne dépôt tot / Charleroy 1 Comp^{anie}

Brief 8

Charleroy Den 20 Januarius 1838

Zeer Beminden Vrind !

Ik verwondert my zeer omdat gy my het geld niet doen zenden hebt die ik uw gevraegt hebben. Maer nu moet gy niet mankeren van my het op zenden want ik ben in oot (=

nood) van geld want gelyk gy weet dat ik een oorlogie gekogt hebbe en in dien dat ik het nu niet en kan geeven daen moet ik de oorlogie weder geuen en daer om wil ik niet langer wagten. Als gy my dit op zult zenden dan zal ik er in langs (= lang) niet meer noodig hebben. Ik verzoek uw van de komplimenten aen geheel myne familie te doen. Ik verzoek uw van my aenstonds my weder andwoord te zenden en Blijf ik

Uwen Vrind
François Berland

Myn adresse tot / Charleroy Dépôt 2me / Regiment 1er
/ Compagnie

In brief 9 schrijft François Beerlandt dat hij in verlof zou willen komen, maar of dat voor het eerst was, zijn we niet zeker, want er kunnen brieven ontbreken. Feit is dat François Beerlandt dan zowat een jaar legerdienst achter de rug had.

Charleroy den 12 april 1838

Judocus Ryckere ik laet ulieden weten den staed van myne gezondheid en ik verhoep van ulieden het zelve want waer het anders het zou my groote pyne doen. En ik laet ulieden weten als dat gepactizeert (pactiser (Fr.) = het op een akkoordje gooien) om corperael te passeeren met den paesschen. En ik schryve om dat ik peyze dat wy in deze dipo moeten blyven. En ik verzokken (= verzoeken) van ulieden dat gy my zou wyllen negen frans opzenden. En ik zou geiren in permissie komen en in den dipo onze meest al in permissie geweest. En ik zou geyren hebben dat gy my zou een certificaet zou willen opzenden en de andere hebben ook alle maele een serteyficaet gehat ; en daer mey schlyuten ik mynen bryef en bleyve in afwachtynge Fransoi Berlandt tot Sarleroy in den dipo eerste companie.

Volgens een nota in Biekorf, 1932, p. 374 was in de Franse tijd een certificaat, dat aan de militieraad moest worden voorgelegd, het bewijs dat op dat moment een oudere broer onder de wapens was. Want volgens de Franse legerwet mocht iedere opgeroepene met zo'n broer bij de laatste opgeroepenen van zijn klas gesteld worden. In de hier bestudeerde periode moest het om wat anders gaan. Een bewijsstuk dat men om familiale redenen verlof moest nemen? De gestorven nonkel in de volgende brief, wellicht een uitvlucht, wijst in die richting.

Brief 10

Charleroy den 6 juny 1838

Judocus Dereykere, ik laet uw weten van mynen laesten brief, dat ik zeer verwondert ben, dat ik uw gevraegt heb voor een certificaet, en dat gy antwoort geschreeven heb dat ik geen kan bekoomen. En ik verzoek uw dat gy my eenen brief zult op zinden dat myn menonkel dood is dat ik zoode moeten komen voor het herf deel (= erfdeel). En ik verzoeke uw dat gy my 9 fr. zoude op zinden.

Myn adres is / François Berlandt, soldaet / in het tweede régiment de ligne / en de eerste compagnie tot / Charleroy in den thee pot (= depot !)

Ook brief 11 is stuntelig geschreven.

Charleroy den 21 junij 1838

Mynheer Judokers Drieker

Ik laet uw weten dat ik wel gezonden bind en ik van uwsch zelve. Ik zeer wewonden (= verwonderd) dat uwe geschryven over 15 dagen en hem geen antwoote gegrygen en ik uw gevragen naer en brief dat myn oncle Dat is voor in premiste (= permissie) te komen eeten ik verzoek uw 15 franc want ik hem groote vandoen want ik krygen maer 24 centimes prij alle vyf dagen en dar my is tenue in wit (???)

Dar my slytig (= sluit ik) myn myn brief Bielante

François

Myn adresse is aen het twee regement 1er Compagni / van school aen den depot / van Charleroy

Handwritten manuscript snippet showing the beginning of a letter in Dutch. The text is written in cursive and includes the signature 'Berlandt' at the bottom.

Uittreksel uit brief 11

Vanaf brief 12 zit Beerlandt in Mechelen, in de kazerne van het Eerste Jagers te Paard, waar nu dus ook het Tweede Linieregiment ingekwartierd lag. Het volgend stuk is in het Frans, maar moet geschreven zijn door een Vlaming. Niet alleen is dit Frans heel fonetisch geschreven, we hebben bovendien geen enkele reden om aan te nemen dat François Beerlandt zich in het Frans kon verstaanbaar maken. Onze soldaat was ziek geweest en was genoodzaakt geweest geld te moeten lenen, om de diligence — de taxi van die tijd — te kunnen nemen (zie ook brief 13). Is «parmesinaires» slecht Frans voor «permissionnaires», verlofgangers?

Malien le 22 Juillet 1838

Monsieur Driker

Je vous fai savoir que je suis partie de Charleroi et que je me trouve a present en garnison a Maline pour le magasin du Grand Depot de la 1er Division des parmesinaires. Je vous fais savoir que j'aite (= j'étais) malade et avoir été oubligé d'inpreté (= emprunter) de largans (l'argent) pour prandre la deligence la valleur de dix francs que vous m'efères grand plaisir de me le renvijoer le 10 franc pour pajer mes dète (dettes) que j'aité oubligé de faire a cause du mal que j'avez.

Mon adres est à Maline dans la Caserne des 1er chasseur a cheval pour remetre au soldat Birland François du 2e regiment de ligne / a Maline.

Je suis a Malin pour faire mon tamps cand vous viendrais a Malin venez mes voire dans la casserne des chasseurs a cheval.

Brief 13

Mechelen den 12 augustus 1838

Mijn heer Derikkel

Ik laet UL. weten als dat ik eenen brief geschreven hebben en dat ik nog geen anwoort gehade en hebbe. En ik hebe al teon (sic) verzocht omdat ik van Charleroi vertrokken zijn naer Mechelen. Omdat ik een zeer been hade en kost ik niet marscheeren heb ik moeten op de diligensen gaen waer dat mijn sergent mij geld geleent heeft voor ons rijts te betaelen. En van mijn solde en kan ik het niet betaelen van myn solde ik heb veel niet goed ontvangen.

Mijn pré is 35 centieme gelijk in Charleroy maer het en zal maer een maed meer dueren

Ik verzoeke uw op het spoedigste het geen ik verzogt hebbe : de competen naer myn huys vader zuster en broeders daer mede blyve ik in af wagting.

Mijn adres is / in den grooten dupo / van den 1ste divize / tot Mechelen / Beerlant Petrus Franciscus

In brief 14 vraagt Franciscus Beerlandt nogmaals om geld. Hij had zijn trein gemist. Artikel 17 en 18 van het tuchtreglement van 1815 en gehandhaafd in 1830 bepaalde: «Al wie, in tijd van vrede, onwettig afwezig is, 't is te zeggen op de appels niet aanwezig is, of bij het eindigen van een verlof of permissie niet binnenkomt, wordt bij tuchtmaatregel gestraft, wanneer de afwezigheid niet lang genoeg geduurd heeft om als misdrijf van desertie beschouwd te worden». In het geval van Beerlandt had die afwezigheid twee weken moeten duren. Hij kreeg dus een gewone tuchtstraf en moest een tweetal nachten in de nor doorbrengen. Voor die straf en het bijkomend vervoer had hij 8,5 fr. moeten betalen. De sergeant-majoor had de som en nadien nog eens 8 frank voorgeschoten en daarvan had Beerlandt slechts 4,5 frank kunnen terugbetalen, want zijn soldij was te klein. We vernemen dat hij 43 centiemen verdiende; in brief 15 gaat het om «20 tot 26 cense» en in brief 17 over 6 frank per maand. Volgens prof. dr. L. De Vos verdienden de soldaten in die periode 52 à 74 centiemen per dag (10).

Deze brief werd door een sergeant geschreven, maar de inhoud is vrij duister, zelfs al wordt er ook in de volgende brief op teruggekeerd.

Het eerste rapport waarover het gaat, betreft de melding van zijn te laat komen. Het rapport dat de sergeant-majoor aan de commandant wil overmaken, is een tuchtrapport wegens niet terugbetaling van schulden.

De vader van Judocus Deryckere was met een Dierick getrouwd. Was het door Dierick dat Beerlandt de trein miste?

Mechelen den 21 october 1838

Mijnheer Derijckere

Ik kan niet naelaeten van hun te laeten weten, als dat ik te laet aen den vateur gearriveert ben. En in plaats van by

M. Deryckere

N. 1834

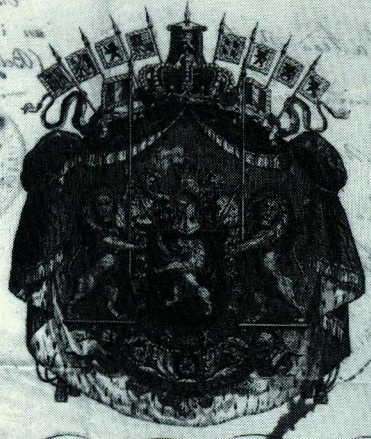
Signalement

Age de 28 ans
Cheveux bruns
Yeux bleus
Front ras
Néz moyen
Bouche moyenne
Mentonné
Moyen crâne
Barbe brune
Taille 1 mètre
71 centimètres
Signes particuliers

Valable pour
UN AN

Signature du porteur
Eduard Deryckere

Lorsque le porteur se rend
dans un endroit où reside
un Agent Diplomatique ou
Consulaire de S. M. il est tenu
de présenter son passeport
au visa de cet Agent.

AU NOM DU ROI Des Belges.

Nous Ministre
des
Affaires
Etrangères

Donnons tous les Magistrats ou Officiers tant Civils
que Militaires, quels qu'ils puissent être, des Princes et
Etats Etrangers, de laisser passer librement Monsieur
De Ryckherdt, Eduard, Deryckere,
né et demeurant à *Leghem*

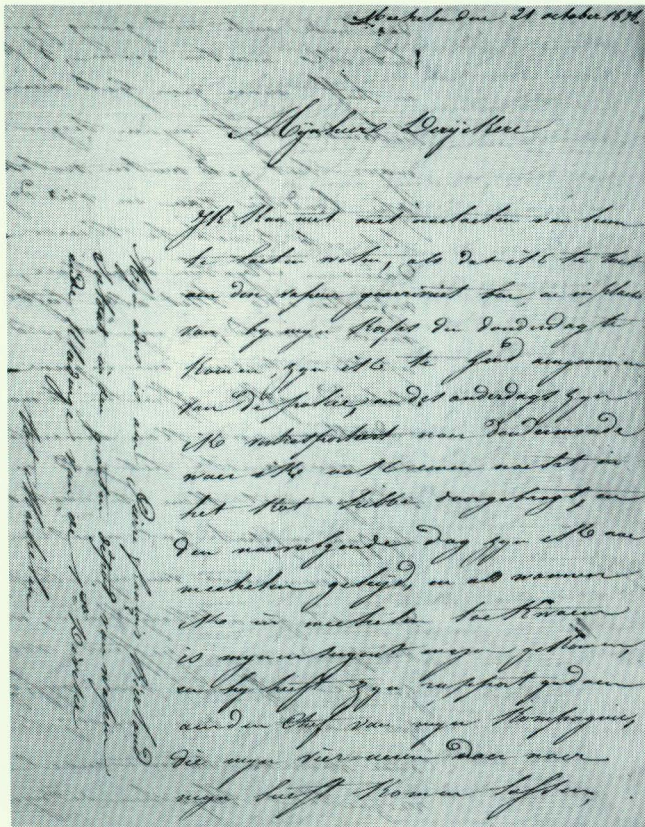
avec ses hardes et bagages allant en France
sans
permettre qu'il lui soit opposé aucune entrave ou empêchement,
et de lui donner ou faire donner tout autre et secours ainsi que
nous le ferions Nous mêmes en étant requis.

Donné à Bruxelles le 30 Juin 1840 quarante
Par le Ministre des affaires étrangères *Delivré par nous Auguste D'Est*
Le Secrétaire Général *Gouverneur de la Province d'Anvers*
A. de Guesnon
M. de Merla

Het paspoort dat Eduard Deryckere in 1840 kreeg.

Uittreksel uit brief 14

myn korps den donderdag te komen, zyn ik te Gent aengenomen van de police. En des anderdags zyn ik vertransporteert naer Dendermonde waer ik ook eenen nacht in het kot hebbe doorgebracht, en den naevolgende dag zyn ik nae Mechelen geleijd. En als wanneer ik in Mechelen toekwaem is mynen sergent major gekomen, en hy heeft zyn rapport gedaen aen den chef van myn compagnie, die myn vier-ueren daer naer myn heeft komen sussen (?). Daer mede noch niet genoeg zynde, heb ik moeten geven, 8 franken en half. Maer geen geld meer hebbende, heeft mynen sergent major het geld moeten verschieten, op conditie, van in vier dage het geld teruch te keeren. Daer om Mynheer Deryckere, verzoeke ik met alle liefde van de weereld, van myn dat geld op te stueren, om in geene schand ofte affronten te moeten onderstaen. Uwe kan bemerken als wanneer ik het geld in de vier dage niet kan te ruch keeren, hy zyn rapport zal maeken aen den kommandant van myne compagnie, die niet gemakkelijk en is, want, die zoude myn seffens voor zulke affaires, voor vyf, of zes maenden doen vastzetten. Daer voor de tweede mael verzoeke Mynheer Deryckere van myn het geld zoo gauw als het mogelijk is aftezenden, tot preuwe als dat ik niet en heb konnen vertrekken den donderdag, Mynheer Diricks, heeft by myn

geweest, tot dat ik myn briefken heb gehaald op de statie om te vertrekken, want is hy zelfs die myn geroepen heeft, als wanneer ik in een (woord vergeten) aen de poort twee koeken hebbe gekogt, om rede wy in de stad geenen tyd gehad hadde om te eeten, en ook heeft myn sergent major myn 8 franken geleend donderdag dat ik van Mechelen naer uwe gekomen zyn. Mynheer Deryckere uwe kan wel denken als dat ik met 43 centiemen geene schulde gelyk of dat zyn, niet en kan betaelen. Maer ik hebbe op (hier een woord weggescheurd) die 8 franken die den sergt (weggescheurd : major) myn geleent heeft, vier franken en half afbetaet van dezen overschoot als wanneer ik in Mechelen gekomen zyn, van de reste van myn geld. Den brief is geschreven van een sergent van myne compagnie door last van den sergent major

UE. Vriendt
Door ordenance van Bierlandt
Petrus François

Myn adres is aen Pierre François Bierland soldat in den grooten dépôt van wapen ende kleedinge van de 1ste. Divisie tot Mechelen.

Brief 15

Mechelen, den 1 november 1838

Myn heer Derijker

Het is om u laeten te wetten den staet van mijn gezondheid die goed is en ik hoop van ule het zelve. Dat het aenders waere het zoud my hert pyn doen. Ik laet uw weten dat ik geschreven gehad heb den 21 van de gepaserde maende en geen antwoordt gehad heb. En ik heb uw laete wete als dat ik tot Gent vast genomen geweest zyn van de polis en ik en twijfe niet of gij heb het wel hooren zeggen. En als ik tot Mechelen geharriveert ben heb ik moeten betaelen, acht franc en half voor transport en gevank. En omdat ik met de vapeur niet en heb konen megaen, heb ik met transport al verterd wat ik had. En den sergent major heeft my uyt het gevang gehaelt en die 8 1/2 franc verschoten. En als ik gekoomen zyn in permise heeft hy my nog 8 francs verschoten dat ik heb betaelt 4 franc. Als hij my uyt het gevank gehaelt heeft tot Mechelen en was in (sic, ik) in zeekerheyd dat hy het geld zoude weer gehad hebben op 5 of 6 dagen tijd tegenwoordig. Als gij mij geen geld op en zend, ik en kan het van myne pree niet geven wan myn sol is te klyn. En omdat gij mij geen gezonden en hebt heeft hy mij doen vast stekken twee dagen. En als hy op het raport gekomen is ben ik. uyt het gevank gekomen op

condise dat ik zes dagen tyd had om het geld terug te geven. En als gy my het niet en zend, ik en kan het niet geven, en zij zulen my geen pree geven tot dat hy de twaelf en half franken terug en heeft en het moet zoo lage (sic, lange) deeren als gy mij het geld niet en zend, wand ik treke maer pree vyf dagen van 20 tot 26 cense. En ik heb wel gezeyd al (= als) ik tuijs was als ik tuys was dat ik mijn vol pree zoude gehad hebbe, maer ik ben bedrogen, ik hebbe nog twee maenden maksimon voor myn schuld.

Mynheer Deriker ik verzoeke uwe op het spoedigste als het met uw dak (sic voor dank ?) is want als zy myne pree moete houde het met (?) zoo lagen tyd dueren voor my leven zonder geld. Want gy moet wete als dat 25 pree deeren, gy kont wel pyze als dat het moet verdrietig zyn. Daer mede sluyt ik myn brief met de pen maer niet met myn hart. Myn adris is tot Mehelen in den dupot van de eerste divisie

Bierland

In brief 16 heeft Beerlandt opnieuw geld nodig, maar nu om een heel andere reden : zijn compagnie vertrok en blijkbaar moest hij reis of proviand zelf betalen. Hoewel hij schrijft dat het naar Dinant is, 23 uur ver, zal hij daarna in Bergen (Mons) gekazerneerd zijn. Heel eventjes vernemen we ook dat er geruchten zijn over een nakende oorlog.

Mechelen den 16sten december 1838

Zeer beminde Vrienden

Can niet mankieren van te laeten weten den staed van myne gezondheyd ende verhope van UL hetzelve; alswaere het anders het zoude my groote pinne doen.

Ook lieve vrienden can niet mankieren van te laeten weten dat ik moete vertrekken den 25sten deezer maend naer myne compagnie. En ook gelyk gy weet dat ik zoo eene lange tyd zonder geld gewest hebbe. Gy lieden hebt my 5 francs opgezonden maer dat was om myne schuld te korten. En nu met dees geval ik moete absolutelyk geld hebben om te vertrekken want wy moeten naer onze compagnie gaen, want zy zeggen dat het orlog gaede worden en in het corte en wy moeten 23 hueren gaen eer dat wy in onze compagnie zyn, het is tot Dinant. En daer over lieve vrienden zoude grootelyks verzoeken dat gy my zoude een weynig geld opzenden teegen dat ik moete vertrekken; daer van ik goede myn betrouwen opneemen want ik dinke tog

dat gy my inden nood niet en zoude laeten van te laeten vertrekken zonder geld; daer op goede ik myn betrouwen neemen. Ook wensche hun alte saemen een gelyk en zaelijgen toekoomen Nieuw-jaer.

Daarmede blyve ik in afwagtinge en blyve uwen ootmoedigen dienaere. Myn adres is 2 Regiment infanterie 1 Bataillon 2 Compagnie gedetacheert in den grooten depot tot Mechelen van kleedinge en waepenen.

Bierlandt Petrus Franciscus

Linie-infanterie, 1833. Lithografie van J.B. Madou (prentenkabinet Kon. Bibl.)

Uit brief 17 leren we o.a. dat Beerlandt vanuit Mechelen, uiteindelijk in Bergen (Mons) aankwam. Vanaf nu zat hij in de 3e compagnie van het 3e bataljon, nog steeds van het tweede regiment. Daar was hij knecht van de adjudant-major. Hij had geld nodig om een kiel, een lijfje en een onderlijfje te kopen.

Monst de [6] junius 1839

Mijn heer De rijker ijk laet UL weten als dat ijk ijn goede gezondheyd ben en ik ope van u het zelve. En ijk hebbe mijne lasten brijef onfangen den 26 frebrijarius met 5 fran. Ijk ben met mijne battellon naer Doornijk getrouken en van daer naer Brussel bij het tweede battellon en ijk hebbe daer zes daegen gewest en ijk hebbe van daer naer

Lyer (= Lier) getrokken naer het derde battellon. En wij zijn nu naer Monst getrokken en wij zijn daer nu ijn garnazoen en ijk ben oppasser bij den assedant mazoer zes daegen. En ijk zou geijren 15 fran hebben om een kijel en een lijveke en een onderlyef te coopen, anderzijens ijk en zou geen geld vraegen. Ijk can wel met mijnen pre graeken en om geeld van te voorren te vraegen ijk zou wel mogen twee maenden van te voorren te vraegen. En ijk en tryk zes fran per maende en ijk en moete geene dijnst doen. En als gij het nijet en geloft als naer Monst comt gij gij cont mij coumen bezouken

Petrus Franseijcus Bijerlandt

Mijn adres ijs tweede rijssement de lijnge derde Batellon derde conagnije

maacht de 20 Julius 1839
 mijn heer de riker ijk laet uL weten als dat
 ijk nu gaer gezoehop. Ben en ik operaan
 het zelve en ijk hebbe mijne Luston Berge
 onfangen den 26. Ie. Augustus met 5 fran
 ijk ben met vopree Battellon naar doornijk
 getrokken en nu daer naar Brussel. Bij het
 tweede Battellon en ijk hebbe daer zwaeren
 gewont en ijk hebbe van daer naar Lee getrokken
 naar het derde Battellon en nu zijn me naar
 Monst getrokken en nu zijn daer nu in garnaze
 zoen en ijk ben oppasser. Bij den assedant mazoer
 zes daegen en ijk zou geijren 15 fran hebben
 om een kiel en een lijveke en een onderlyef te
 coopen.

Uittreksel uit brief 17

Brief 18 leert ons dat Beerlandt een oogziekte had opgedaan en in het hospitaal te weinig eten kreeg om te leven, te veel om te sterven. Oogkwalen kwamen in het leger veelvuldig voor. In de laatste negen maanden van 1834 b.v. werden 6452 militairen wegens oogkwalen in hospitalen opgenomen. Een bepaalde ontsteking van het oogbindvlies betitelden tijdgenoten zelfs als «ophthalmie militaire». Oogontstekingen konden als oorzaak het contact met vrouwen hebben, maar we mogen Beerlandt daar zeker niet zonder meer van beschuldigen (11).

Bergen den 10 Julius 1839

Mijn heer Rikigen

Ik laet UL weten den droeven staet waer ik mijn tegenwoordig mij in bevinde dat ik den twintigsten in het

hospitaal ben moeten gaen met zeer oogen en dat al schier alf blind ligge. En ik hebben den 16 van de gepasseerde mand dat UL brif met 9 franc ontfangen, het welk ik my daer mede gekooft heb een [kiel en] een klak; het welke mij groote plesier g[edaen hee]ft als ik dat ontfangen hebben. En Mijn heer Rikegem ik koome aan UL eenig verzoek te doen van mij nog eenig geld op te zenden want wij hebben het zeer wel van doen. Want ik ligge in hospitaal waer dat wij een eeten en krijgen en goed zijn van abityd en niet krygen om te eeten maer te weinig om te leeven en te veel om te sterven. Daer mede sluijt ik mynen brif met de pen maer niet met herte en ik verzoeke op het spoedigste antwoord

P' François Berland

Mijn adres is het 2^m Regiment 3^m Batillon 3^m compagnie in het hospitaal tot Bergen.

Mons Den 20 Julius 1839
 Minnen riker de riker ik laet
 uL weten van Myne ontfangen
 brif. Want ik ben in het hospitaal
 in het zwaeren en ik hebbe altyd
 leent gelyck maar nu heb ik te
 betalen in het herten. En ijk
 gevee het ijk te hebben om te betalen

Uittreksel uit brief 18

Brief 19 is in bijzonder stuntelige taal de enige in potlood geschreven. Hij is dan ook erg onverstaanbaar.

[Mons] junie [sic, juli] 3 1840

Miner De riker ek bem zier ver wonder als dae ick geschreven hei den 23 iunie engen an worgeregenei (= en geen antwoord gekregen heb). En ik vercoeke van ne daet gimie negen 9 fran doet zenden wand ek heb van doen mandaet. Ek (= als ik) het niet van doene ae (= zou hebben), ek zoude niet scriven. En ek vercoeke were van mitenden deze (onleesbaar woord) aen die gaet wel nie aels daet gelyck gaet en ek peice vanaer het

(onleesbaar woord) *dae handers waere het zoede niet gaen. Miadreis (= mijn adres) is bie het 2 ricement de 3 batalloin de 3 conlpanie Bierlandt Petreius Franciscrus coporael tot Mons. Deriker ek vercoeke wederom te scriven zoe als gie den brief het (= hebt)*

Ook in brief 20 heeft Beerlandt geld nodig. Hij heeft het nog nooit zo nodig gehad schrijft hij. Cynisch deelt hij mee dat het eten hem vet maakt als een stok en dat hij een kleur heeft als een raap.

Mons Den 20 julius 1839

Beminden vind (= vriend) Deriker ik laet UL weten van mynne ontgezondhyed, want ik ben in het ospetael met zeer hoogen en ik hebt albye blent gelegen, maer nu wir het te beteren. En het heten dat zy my geven, het is te letter om te leven en te veelle om te sterven. Den lattens (= laatste) bryf dat gij my gesreven hebt van den 16 van de gepassierde man (= maand) hebt ik ontfangen. Dat gelt dat gy my opgezonden hebt ik hebt my daer me gekogt eenen kil en eene klake, en dat gelt van den aze-dant mazor hebt ik verlift in armoede. Maer ik en hebt niet ville getrokken wan ik en hebbe er niet lange gewist. En ik hebt den 10 laten weten als dat ik het ospetal was en ik hebbe nogd geen hantworde gehad. En ik verzoeke al in het spoestig van my wat gelt op te zendene want ik en hebt nogd noot gesreven dat ik meer noodig hadde of nui tegen wordig. Ik ben geheel gezont van hertten en het heten dat zy my geven ik wirde er zoo vet van of ne stok en ik krieger een caluir van gelijk eene rape. En doet de copementen aen my uis en os ze dit geloof gij gelof de waerhyed; daer me sluite ik mynen bryf

Birlandt Fransoo

Myn ader (= adres) is tot Mons 2 Regemen 3 Compnie 3 Battellong tot Mons in het ospetael militirre

Het aantal brieven vermindert vanaf nu heel sterk. Na een tussenperiode van een half jaar werden er vier geschreven in 1841, twee in 1842 en drie in 1843. Misschien zat de dood van Judocus Deryckere op 24 april 1841 daar voor iets tussen. Dat de lacunes niet het gevolg zijn van verloren gegane brieven weten we uit de brief van 15 juni 1842. Dat de contacten tussen Beerlandt en zijn geldschieter sterk waren afgekoeld, blijkt ook uit de inhoud van de brieven. Op 26 januari 1841 en

3 juni 1841 maakt Beerlandt er zijn beklag over dat hij steeds twee keer moet schrijven, wat hem geld kost. De soldaten genoten wel een gunsttarief, maar moesten toch nog vijf centiem port betalen (12). Vermoedelijk werden die portkosten door de familie Deryckere betaald (cfr. brief 24), maar Beerlandt moest een schrijver betalen of trakteren.

De schrijver van brief 21 kent blijkbaar de letter «z» niet. Lees de «j», en soms de «c», als «z» ! Dit keer heeft Beerlandt, die vroeger misschien al eens bestolen was, geld nodig voor een geldkoffertje («koever») met sleutel en slot. Het koffertje zelf kostte vijf frank en om het te kunnen sluiten was nog eens vijf frank nodig.

Mons le 26 ianuarie 1841

Minier De riker ek la weten den staet van mine gejointiet enekverope van ulder het zelve. En ik vercouke daet ghimie joude hopt cenden met het port vanden brief thin fran, want ek heb en koever gekochet voer vueffran, en ikenkan jenniet betaelen jonder deaet ghimidet cent. Enderest hies (= is) voer hensloet (= het slot) en slueter. En ek enjoue (= en zou) niet schrijven, maer ek en kaen cenniet betaelen van minenpre. Enekcoude gheiren hein (= hebben) daet ghie mie niet laet schrijven twet (= twee) mael geliek den lachten (= laatste) ker, want al daet schrijven koset tevel ghelt. En ek peice daet ghie mie daet conde jenden; of ghe (= geef) het an mi custer Luciae cizalt mie jenden met den brief daet jemie zael scriven oepden brief deie hirincet (= die hier in zit). Miner de riker ek bluve inafwaegtin

Min adres is toet Mons / bie het tweden riement de ligne / derde batalloin derconpanie / coporael Peterius Franciscius Bierlandt

Lucie Beerlandt, zijn zus, was in Izegem geboren op 6 juni 1810. Blijkbaar had ook de familie Deryckere het moeilijk met de voorgaande brief, want de inhoud wordt in het Frans hernomen in brief 22. We vernemen ook heel eventjes dat er in Mons sociale onlusten zijn.

Mons le 3 fevrier 1841

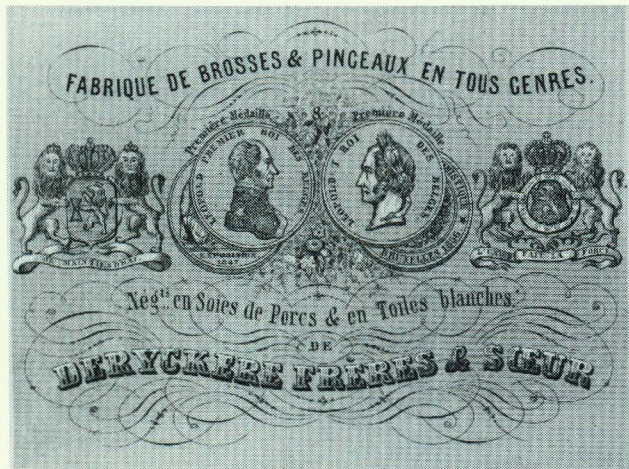
Mons den 11 meis 1841

Mr Edouard

J'ai compris dans la lettre que je viens de recevoir de mon père, que vous n'avez pas compris la lettre que je vous ai écrit. C'est pourquoi je vous l'écrie en français. J'ai demandé dans ma lettre 10 francs pour acheter un coffre pour mettre mes effets dedans, et cela doit couter 5 francs sans clefs ni serures. Car sans cela on peut voler mes effets, comme il y a dans l'état militaire des voleur. Et si vous ne pouvez pas comprendre cela, je vous prie de me laisser savoir. Et le restant de ses dix francs sont pour cette serrure et clef. Car si vous ne pouvez pas le comprendre, je ne saurais pas vous l'écrire autrement. Car a l'école du regiment je n'ai pas appris a écrire autrement. Je crois que vous avez bien appris les desordre qu'il y a à Mons. Les Walons de Mons sont aucuper a se battre par ce qu'on ne gaigne pas assez pour vivre. Je n'ai pas encore été dans mon lit depuis samedi. J'ai toujours etat de garde et de patrouille.

Mon adresse est a Petrus Francois Beirland caporal au 2e regement de ligne 3e Bat. 3e compagnie tot Mons

*Je reste votre très humble
serviteur
F. Beirland*

Briefhoofd van de firma Deryckere omstreeks 1850

Brief 23 aan Judocus Deryckere leert ons dat Eduard op bezoek is geweest en dat Beerlandt daarna drie weken gehospitaliseerd werd.

De riker iek laete weten als Edewart bimie gewes het (= geweest heeft). Eik hebbe canderdaegt naer het ospitael gegaen en ik hebbe drin geweest twendeigd daegen. En eik verjouken van mie tin (10) fraen tye jenden (= te zenden) zonder uet stel. Edewart min ae dres ies bie het tweede rigement derde batailloin derde compagnie corporael Peteris Francscus

Birelandt

Brief 24

Mons le 3 Juin 1841

Monsieur Derikere

Je prend la respectueuse liberté de vous écrire ses part de mots pour m'informer d'après l'état de votre chère santé. Je vous laisse savoir que je vous ai écrit le 6 mai et que je n'ai pas reçu de reponse. Je vous prie de me dire si vous ne l'avez pas reçu et je vous laisse savoir que je ne suis pas comptemps (= content) que je doit toujours écrire deux fois. Si vous ne voulez pas me repondre je vous prie de mecrire plus. Car alors je ne vous ferais pas ses frais. Car je ne vous écrirerez plus alors. Je vous prie de bien vouloir m'envoyer 10 francs car j'en ai fort besoin et le plutot possible. E je serre ma lettre envous em brassant de tout mon coeur. Et je vous prie de bien vouloir faire mes compliments a mes parents et dit leur que je les embrasse de tous mon coeur.

*Votre serviteur pour la vie
Beerlandt
caporal*

*Mon adresse est
A Monsieur Beerlandt Pierre François Caporal a la 3^e
compagnie du 3^e Bat^{on} du 2^e regt de ligne / a Mons*

In het half jaar tussen dit stuk en brief 25 werd Beerlandt gedegradeerd. Ook zijn overplaatsing naar naar Mariembourg was misschien een tuchtmaatregel.

Mariembourg den 11 Januarij 1842

Mijn Heer Rijker

Ik laat u weten den staat van mijne gezondheid ik hope van u altemaal hetzelfde. Ik heb mij grootelijks moe-

ten verwonderen dat ik geene antwoord heb gekregen op die 2 brieven die ik geschreven heb, als wij nog in Mons waren. Als gij mij geen geld wilden stuurén, dan had gij mij het tog altijd kunnen weten. En door die oorzaak dat ik geene antw. van u kreeg, heb ik beginnen te drinken en aan mijnen dienst gemankeerd, tot dat zij mij gedegradeert hebben. Dat ik u nu verzoek van mij een franc of negen opzenden. En is het zaken dat gij mij geen geld wilt zenden, dan verzoek ik van mij te schrijven de oorzaak waarvoor. En als gij mij geen antwoord en schrijft, zoo en weet ik niets te vertellen, dan zullen wij het later tog altijd te goed vinden. Mij dunkt dat ik u tog niet misdreven en hebbe, voor mij geen antw. te schrijven.

Daar mede sluit ik mijnen brief en blijven in afwagting, zoo haast als het mogelijk is. Deze brief verzoek ik u van aan mijn vader te stuurén.

Bierland françois

In brief 26 vraagt Beerlandt zich niet alleen af wat hij kan misdaan hebben. Hij had er vijf jaar militaire dienst opzitten en was het leger blijkbaar beu. Hij herinnert aan een vroegere afspraak in Mons. De zin ervan is ons niet duidelijk, maar blijkbaar als de familie Deryckere binnen de tien maanden tijd niet positief reageerde, zou Beerlandt zich laten vervangen.

Mariembourg den 15 Juin 1842

Zeer Beminden Vrind

Ik en kan niet naer laeten van de penne op het papier te stellen om my eens te informeuren de staet van uwe gezontyd want met my dat gaet nogt altyd goed.

Het denk my ardig te zyn als ik aen UL schreyf dat gy my an anword en schreyf. Ik hebt u twee brieven geschreuren het jaer gepassert en nogt een twee meude geven naer my huys en nog zoo leuven (= even?) geen andwort gehad.

Ik verzouke dat gy my tien frans sitot sitot zoude opzenden. En als gy dat niet en welt doen dan moet gy my schreyven geld of geen en dat zonder mankeuren.

Ik hebt al minnigen nagt op gepist waer om dat zoud zy (= zijn). Ik en gelof niet dat ik u kwat gedaen hebt. Of zyt gy kwat vrinden met my, gy moet my dat schreyven wat daer onder schelt. Is het van schake dat gy my geen geld

Briefhoofd van de omzendbrief van 1 februari 1859 waarin Eduard Deryckere mededeelt dat hij de firma verlaat en voor eigen rekening zal beginnen.

welt opzenden dan zal ik weuten wat ik te doen hebbe. Daer meude bleyve ik in afwagting

*Een Vrind
Beirlandt
Soldat*

Ik vraege aen UL of gij niet vergeuten en zijt dat mij gezeyt hebt oversjaers in Mons van te ramplasseuren als ik nogt vanzien was van nogt te dienen. Want gy hebt nogt tien manden tyd van u daer op te beduenken want ki (sic, ik) heb geene zuenne van diens aftekomen en dat zoude ik moeten weuten in de tien manden want zonder dat gaen ik my ramplasseren by den diens.

Myn adres is om te bestellen aen Peuterus François Beirlandt soldat by het 2ⁿ Regiment de Ligne 2^e Bataillon 2^e Compagnie / In garnizon tot Mariembourg Provinsie van Namur

Brief 27

Mariembourg den 2 Aujustus 1842

Zeer Beminden Vrind

Ik en kan niet naer laeten van de penne in my hand te neumen om UL te laeten weuten den staet van myne gezontyd en ik verzouke van UL het zelve want dat het anders waere dat zoud my groed peyne doen. En ook om u te laeten weuten als dat ik dat geld onfangen die gy medegeeven hebt de somme van tien frans van den eersten van de mand Jeullet.

En geleyk deezen personne my gezeyd heeft dat gy

geuren zout hebben dat ik verlof zoude komen. Maer ik hebt geen geld voor den moment. Ik zoude geuren hebben dat gy wat geld zoude afzenden. Ik verzouke van my veyftien frans aftezenden om dat ik niet geheel de route niet te mouten gaen want het is te verre om al te voute te gaen. Ik zoud geuren naer heys koumen met den veyftiensen van deeze mand.

Met het geld dat gy my gezonden hebt daer hebt ik my een paer tonnen doen voor maken;

Ik zoude verzouken van de complementen te doen aen my heys.

Daer mede sley ik mynen brief met de penne maer niet met de penne (sic, het hart).

Ik bleyve in afwagting op Uwe anwort.

Ik bleve en ben,

Uwen ootmoudigt
dienaer en vrind
Beirlandt
soldat

My adres is om te bestellen aen Beerlandt soldat by het 2^e Regiment 2^e Bataillon 2^e Compagnie in garnezon tot Mariembourg Provinsie van Namur

Enkele maanden later werd een einde gemaakt aan het contract tussen beide partijen. Het is meteen het laatste document uit dit dossier. De bedragen schommelen volgens Devos in 1838 tussen 800 en 1200 frank; in Luik was het gemiddelde toen 1374 fr. en voor dat bedrag kon men daar een eenvoudige woning kopen (13).

Den ondergeteekenden Petrus Franciscus Beirlande verklaerd & bekend mits deezen ontfangen t'hebben, van Deryckere gebroeders & zuster de somme van negenhonderd francken, het welk dient tot volle voldoeninge & slot van hunne rekeninge aen hem ondergeteekenden toegestaen ingevolge akt remplacement opgemaakt tusschen hun ten jaere 1800 zeven en dertig

Waer af volle quitantie
Iseghem den 10 Januarie 1800 drie en veertig
(getekend) Francs Peterus Beirlandt

(1) Met dank aan ere-luitenant-kolonel Roger Verbeke en kapitein-kommandant bij de rijkswacht Edgard Seynaeve.

(2) L. DE VOS, *Het effectief van de Belgische krijgsmacht en de militiewetgeving, 1830-1914*. (Centrum voor Militaire Geschiedenis, Bijdragen 20), Brussel, 1985, p. 281 sv. en 399.

(3) *Ibidem*, p. 39-59 over de loting en p. 59-73 over de vervanging. Zie voor Izegem ook A. VANDROMME, *De laatste loting te Izegem* (1909), — *Ten Mandere*, nr. 69 (juni 1984), p. 149-164.

(4) L. DE VOS, *o.c.*, p. 60, 62 en 383.

(5) Zie J.-M. LERMYTE, *Geschiedenis van Izegem*, p. 242 en 610, volgens gegevens van Claudine Roose.

(6) Biografische gegevens volgens SAI, bevolking en burgerstand.

(7) L. DE VOS, *o.c.*, p. 71.

(8) *Ibidem*, p. 73-77 en 378.

(9) *Ibidem*, p. 20 en gegevens van R. Verbeke.

(10) *Ibidem*, p. 88.

(11) *Ibidem*, p. 80-82.

(12) *Ibidem*, p. 88.

(13) *Ibidem*, p. 72.

Nieuw op de boekenplank

KOEN ROTSAERT. *Het Daensisme in West-Vlaanderen*

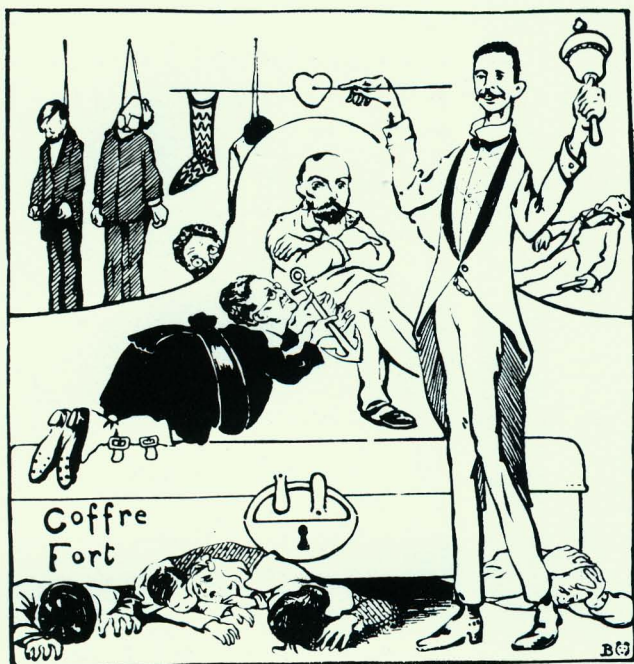
Over het daensisme verscheen al veel, maar West-Vlaanderen geraakte daarbij wat in de vergethoek. Gelukkig maakte Koen Rotsaert een einde aan deze vaststelling. Al eerder liet hij zich o.a. kennen als auteur van *Priester Fonteyne en het Fonteynisme te Brugge* (Heemkundige Kring M. Van Coppenolle, Brugge, 1975, 101 p.). Met zijn nieuw werk, *Het Daensisme in West-Vlaanderen* won de auteur terecht de Daensprijs 1987. Deze studie, zowat 220 bladzijden lang en geïllustreerd, verschijnt als zesde van de Vlaamse Historische Studies, een reeks die een serieuze reputatie aan het opbouwen is. Het werk kost 850 fr. + 65 fr. port en is in de boekhandel te verkrijgen. Interessant is dat leden van het Genootschap voor Geschiedenis, Brugge, 20 % korting krijgen bij bestelling aldaar.

Over Izegem zelf was er niet veel te vinden, maar als Westvlaamse studie is dit zeker een uniek boek. In het arrondissement Roeselare-Tielt — het "katholiekste" arrondissement van het land — zijn daensistische kernen actief geweest in de steden Roeselare, Izegem en Tielt, en in de ge-

meenten Rumbeke, Pittem, St.-Baafs-Vijve e.a. Voor de parlamentsverkiezingen van 1896 voerde Hector Plancquaert er een daensistische lijst aan en behaalde 11,6 % van de stemmen. Dat was een opmerkelijk resultaat, rekening houdend met de felle tegenkantingen vanwege de Katholieke partij en de clerus. In Rumbeke, Oekene en Ardoeie kwam het zelfs tot handgemeen tussen daensisten en aanhangers van de plaatselijke burgemeesters. Maar pas in 1898 werd de "Rousselaarschen Democratenbond" gesticht. Voorzitter werd Ferdinand Rodenbach, broer van Albrecht. Hij bracht priester Daens naar Roeselare voor een volksmeeting in de tuin van "Café des Arts", die door meer dan 1000 personen werd bijgewoond, ondanks de boycot vanwege de paters Redemptoristen die op dezelfde dag een mannenbedevaart naar Oostakker ingericht hadden.

Ondertussen was de daensistische beweging ook doorgedrongen in de stad Tielt. Onderpastoor Florimond Fonteyne — de latere volksvertegenwoordiger voor Brugge — had er een "Kristene Volksbond" gesticht, die vergaderde in café "De Wildeman" op de markt. Hij vormde een kern van enthousiaste daensisten die lange tijd actief zouden blijven in de streek. Maar tot een doorbraak van deze democratisch- en sociaal-gerichte beweging kwam het niet, want de Tieltsse werkgevers, aangevoerd door fabrikant en gemeenteraadslid Victor De Volder, beten krachtig van zich af. Geleidelijk ontpopte de zakenman Paul Robberecht zich als daensistisch voorman te Tielt en behaalde toch een zeker electoraal succes. Maar ook in de kleinere gemeenten van het arrondissement traden militanten van de "Kristene Volkspartij" op en overal stuitten zij op de onverzettelijkheid van de katholieke machthebbers. Broodroof, laster en omkoperij waren de normale ingrediënten in de bitsige politieke strijd tussen de klerikalen en de antiklerikalen van toen.

Op dat alles wordt in de hoek van K. Rotsaert uitvoerig ingegaan. De lokale politieke anekdote krijgt er een ruime plaats toebedeeld, zonder afbreuk te doen aan de wetenschappelijke benadering.

Peer de Garde

Marcel NUYTTENS

Tussen 1883 en 1911 woonde hier te Izegem Pierre Jean Lescauwier, bij de bevolking beter bekend als "Peer de Garde".

In heel wat dokumenten die wij uit een privé-archief ter inzage kregen, komt de naam "Lescauwier" ook voor als LescOuVier en LescauVier" en zijn voornamen als Petrus Joannes of Pieter Joannus, naargelang de taal van het document.

Wij konden achterhalen dat Petrus Joannes Lescauwier geboren was te Langemark op 19 oktober 1849 als zoon van Petrus Joannes en van Amelia Damiana Vandenbroucke.

Zijn ouders waren landbouwers. Pieter was in de gelegenheid om school te lopen, mogelijks ook om verder te studeren, gezien hij de Franse taal machtig was.

Zijn studies moeten hem hebben toegelaten het beroep van gevangenisbewaarder uit te oefenen en dat reeds vóór 1880 te Gent. Ook is hij soldaat geweest, gezien de huwelijksakte van 26 april 1883 vermeld: "Voldaan aan de nationale militia", mogelijks is hij na zijn militaire loopbaan rechtstreeks naar zijn beroep overgestapt.

Inmiddels was Pieter een eerste maal gehuwd met Julie Frutsaert, geboren te Dranouter op 8 juni 1852, dochter van Bernard Eugène en van Jeanne Thérèse Dezeure.

Wanneer het huwelijk plaats vond kon niet achterhaald worden. Dat was stellig vóór 1874, gezien hun eerste kind op 26 februari geboren werd.

Op 30 augustus 1880 kreeg Pieter zijn overplaatsing van Gent naar de gevangenis te Brugge, doch spoedig liet hij het beroep van cipier varen en werd politieagent op 25 juli 1881. Dit beroep oefende hij te Brugge uit tot 3 november 1883. Te Brugge woonde hij ondermeer in: De Paalstraat (rue de la Borne) 32, een zijstraatje van de Smedenstraat. Ook woonde hij nog in de Moerkerkestraat 14, De Westmeers C 41, De Oyevaarstraat B 74 en de Vuldersstraat B 96, wat laat uitschijnen dat Pieter alles van "verhuizen" afwist.

Inmiddels moet Pieter verder hebben gestudeerd en de nodige examens hebben meegemaakt, gezien hij op 19 oktober 1833 door de goeverneur benoemd werd als veldwachter, dus officier van politie te Izegem, dit ter vervanging van Isidore Ide, die op rust werd gesteld.

Zo kwam hij te Izegem wonen, eerst in de Kasteeldreef zonder vermelding van huisnummer, nu Kasteelstraat, later naar de Kruisplaats in een van de huizen van de "Achtzaligheden" en tenslotte in de Kruisstraat 27, toen nog Kruisdreef.

Zijn eerste echtgenote overleed op 30 december 1882 te Brugge.

Op 26 april 1883 treedt Pieter een tweede maal in het huwelijk met Prudence Lesij, keukenmeid, oud 37 jaar en geboren te Ardooie op 4 april 1846 en dochter van Arcadius en Thérèse Gadeyne.

Op de akte tekenen als getuige: Ferdinand De Vlieger, koetsier 57 jaar oud "Cousin van de bruid", Joannes Castelein, bediende 57 jaar oud, Edouard Michiels, "agent van politie" 35 jaar oud en Henri Van Iseghem, schoenmaker 23 jaar oud.

Prudence Lesy — nu met y — overlijdt te Izegem op 23 februari 1891.

Opnieuw gaat Pieter een huwelijk aan, vermoedelijk te Gent, met Rosalie Justina Bossier, geboren te Zuienkerke op 8 april 1860.

Zij was de dochter van Bernardus en van Catharina Van Acker, van beroep was Rosalie huismeid, zij overleed te Izegem op 24 februari 1943.

Uit deze drie huwelijken zouden "dertien kinderen" geboren worden, velen zullen zich nog de jongste dochters best herinneren, als trouwe volgelingen van ieder kerkelijk gebeuren. Zij waren tevens als kleermaaksters en korsetmaaksters zeer befaamd.

De derde echtgenote van Pieter bracht ook nog een kind mee, dat hij niet als het zijne erkende, maar in zijn gezin opnam. Het was Clarisse Henrica Bossier geboren te Gent op 7 december 1890, volgens geboorte ingeschreven te Izegem op 1

december. Clarisse overleed te Izegem op 24 september 1973.

Dat Peer de Garde driemaal in het huwelijk trad is een bewijs dat dit een "noodzaak" was, gezien er diende gezorgd te worden voor zijn talrijke kroost, die uit 13 kinderen bestond en waarvan hier een opsomming volgt :

1 — Pharailda Romanie Lescauwier : Langemark 26 februari 1874, gehuwd te Izegem op 3 november 1894 met Florent Lemiere, overleden te Izegem op 31 december 1931.

Florent Lemiere was meester-schrijnwerker van beroep en baatte samen met zijn echtgenote de herberg "'t Duits Peerd" uit, dat gelegen was rechtover de Paterskerk.

2 — Sylvie Leonie Lescauwier : Langemark 13 februari 1875 en overleden te Izegem op 23 maart 1893.

3 — Arthur Camillus Lescauwier : Langemark 13 februari 1876, (geboekt te Izegem in het register met geboortedatum 23 februari 1876), overleden te Tielt op 26 november 1945.

4 — Leonie Elodie Lescauwier : Langemark 30 maart 1877, verhuisd naar Kortrijk op 10 januari 1901 en gehuwd te Schaarbeek op 8 juni 1907 met François Fremaut.

5 — Irma Maria Lescauwier : Langemark 9 juli 1878 werkte reeds op 6 januari 1905 te Brussel als dienstbode en is er woonachtig in de Grasmarktstraat 109 en later in de Zuidstraat 169 ; het register verwijst haar van Izegem naar Passendale op 22 mei 1905, bewijs dat zij twee verschillende meesters te Brussel diende in nog geen vijf maanden en ook "Brussel gauw beu was".

6 — Cyrille Camille Lescauwier : Brugge 24 januari 1881 en dezelfde dag overleden.

7 — Edgard Prosper Lescauwier : Izegem 8 maart 1884, overleden op 31 augustus 1884.

8 — Margarita Prudentia Lescauwier geboren te Izegem 14 februari 1885 en gehuwd te Izegem met Victor Demuynck op 23 januari 1907 en er ook overleden op 10 november 1945.

10 — Eugène Pascal Lescauwier : Izegem 12 februari 1890, overleden 19 maart 1890.

11 — Nora Elonora Marie Lescauwier : Izegem 24 juli 1892 en er overleden op 6 februari 1966.

12 — Alice Magdalena Adrienne Lescauwier :

Izegem 11 januari 1894, overleden op 23 oktober 1894.

13 — Rachele Marie Lescauwier : Izegem 6 mei 1896 en hier overleden op 3 maart 1982.

Peer de Garde ging door als een strenge en echte politiemann, zijn grote gestalte en sture blik gaven hem het nodige respect, zelfs nog in mijn jeugd, al was Peer de Garde reeds jaren overleden, liep de spreuk "Wacht maar manneke, 'k zal het eens zeggen aan Peer de Garde of aan Harry Thé en ge zult er olles van weten".

Zowel Peer de Garde als Harry Thé gingen door als een soort boeman voor de plaatselijke kwaaddoende jeugd.

"Harry Thé" was in feite "Henri Baes" en collega van Pieter Lescauwier, vanwaar de naam "Thé" vandaan kwam, weten wij niet. Typisch is het dat Henri Baes twee broeders had, één ervan was Adolf of Dolfke Thé, gekend figuur in de Izegemse Schoenmakerij en het Congregatiemuziek en ook Philogène Baes, die echter niet de naam van "Thé" bezat.

Nog steeds in dienst als politieofficier zou Pieter Joannes Lescauwier komen te overlijden op 25 maart 1911, nog géén 62 jaar oud.

Uit documenten kunnen wij nog méér nuttige gegevens putten. Hij verdiende te Gent als gevangenisbewaker een jaarwedde van 1 100 fr "Elfhonderd frank", wat nu een zeer belachelijke som schijnt te zijn.

In die tijd was het echter een zéér goed betaalde job, want een gewone werkmann verdiende toen 1 tot 1,20 frank per dag en toen werkte men 72 uren per week. Dat werd een jaarloon van ongeveer 375 - 440 fr. We moeten wel inzien dat het beroep van Pieter verantwoordelijkheid met zich meedroeg. Dat men iedere dag van dienst was en ook nacht- en zondagdienst te vervullen had.

Wel was er een vergoeding voorzien voor uniformen.

Mogelijks kunnen we daaruit afleiden dat Pieter te Brugge als politieagent nog een hoger wedde verdiende en zeker nog beter moet betaald zijn geworden te Izegem als officier van politie.

Petrus Lescauwier, alias Peer de Garde

Prudence Lesy, zijn tweede echtgenote

Rosalie Justina Bossier,
zijn derde echtgenote

V.l.n.r. Clarisse Henrica Bossier, Rachelle Marie Lescauwier
en Nora Eleonora Marie Lescauwier

In hetzelfde dossier steken ook heel wat getuigschriften die zijn goede dienst als politieofficier bewijzen, ondermeer in 1885 zowel afgeleverd door de vrederechter, de burgemeester als de politiekommisaris en in 1887 opnieuw door de vrederechter. We vragen ons af waarom al deze getuigschriften?

Bij nader inzien vinden wij ook een proces-verbaal lopende voor de Vrederechtbank van Brugge, waarbij wij lezen dat "de rechtbank van den Vrede der eerste kanton Brugge" een geschil beslechtte tussen Francis De Busschere en Pieter Lescauwier i.v.m. "zeker meubilair dat geleverd is geworden en niet conform was aan de mondeling overeengekomen voorwaarden" en het besluit is dat "Sieur Lescauwier Pieter moet betalen: de nu overeengekomen som van 144 franc". Som die door herhaalde zittingen van de rechtbank is vermeerderd, zittingen waarop Pieter nooit verscheen, plus 1,40 frank voor het "papier op zegel".

Liep het proces van 29 maart 1882 tot 21 januari 1895, dan bewees Peer de Garde daarmee dat hij "kon volhouden" en ook de mening was toegedaan het "recht aan zijne kant te hebben".

In die tijd had de vrederechter een drukke taak en daar wist Peer de Garde alles van, ook wat mocht en niet mocht, zodat hij ook van deze instelling gebruik maakte.

Ook bevatten documenten nog een diploma waarbij aan Peer de Garde een ereteken wordt toegekend op 8 mei 1906, namelijk de herinneringsmedaille van de Regeering van Z.M. Koning Léopold II, het woord "Diplôme" is vertaald als "Gunstbrief".

We vinden er ook nog een pachtboekje terug voor het woonhuis in de Kruisstraat 27, eigendom van Mevrouw Arthur Declercq.

Op 1 juni 1914 is de maandelijks huur bepaald op 19,5 frank, de laatste betaling in 1914 gebeurde op 1 oktober en de daaropvolgende betaling op 29 mei 1919.

Zo blijkt daaruit dat de weduwe Lescauwier met haar drie inwonende dochters, gedurende de oorlog géén pacht betaalde, wat normaal voorkomt en staat ook ingeschreven in het pachtboekje "Achterstel pacht 1075,5 frank".

Deze achterstallige huur werd met regelmaat ingekort en we zien de volgende huurschommelingen: de huur wordt in juli 1920 tot 25,35 frank verhoogd en in hetzelfde jaar in oktober bedraagt de pacht 32,30 frank, in juni 1923 stijgt hij tot 44 frank.

Weduwe Lescauwier kocht het huis op 10 juni 1925 aan Juffrouw Rosalie Romanie Spriet en de verkoopakte verliep bij notaris Auguste De Necker te Izegem.

Dat de benaming "Peer de Garde" nog jaren na zijn dood bleef doorlopen, blijkt uit een faktuur van de Heer Arthur Debeyne-De Brouwere, aannemer van plak- en dakwerken en wonende in de Ameyestraat 20. Deze faktuur vermeldt namelijk: Mam^e Wdw^e PEER Lesquier (nog een andere, maar nu Izegemse naamschrijfwijze).

"Schuldig voor gedane werken in antrepyze voor het plakken der voorfasade in cement volgens overeenkomste..." en dat in 1927.

Over hetzelfde woonhuis kennen wij nog volgende: de brandverzekering bij de Brusselse Maatschappij sprak in 1925 over een te verzekeren bedrag van 40 000 frank, in 1935 was dit bedrag tot 57 000 frank gestegen met een bijkomende verzekering van 30 000 frank bij de Onderlinge Brandverzekering van Iseghem.

In 1942 steeg de verzekeringswaarde tot 130 000 frank, zodat wij aan deze cijfers een prijsevolutie zouden kunnen toetsen.

Met dank aan Mevrouw J. Van Haecke - Baes (Brugge) en de Heren: Astin Georges, Coghe P. (Brugge), Coolen Roger, Demuyneck Jozef (Ardoeie), Notaris Herman Lagae, Nollet Tony en Raman Julien (Brugge), voor hun vriendelijke medewerking.

In memoriam Paul Depoorter

Jean-Marie Lermyte

Veel Izegemnaren hebben niet eens geweten dat een jaar geleden oorlogsburgemeester Paul Depoorter is gestorven.

Zijn geboortjaar heeft al iets raadselachtigs. Toen ik in functie van de *Geschiedenis van Izegem* in het Izegemse stadsarchief gegevens over hem bijeensprokkelde, kwam ik twee geboortedata tegen : 5 januari 1896 en 25 juni 1897. Twee Paul Depoorters ? Neen, de oudste datum was een smoes i.f.v. de eerste wereldoorlog. Paul Depoorter werd dus in Izegem geboren op 25 juni 1897, uit het tweede (van de drie) huwelijken van dokter Henri Depoorter, met Adeline Vuylsteke.

Na lager onderwijs in Izegem, volgde hij lager middelbaar aan het Sint-Amandscollege van Kortrijk. Want in Izegem bestond er nog geen oude humaniora en sprak men dus nog van het Sint-Jozefsgesticht. Na de vierde Grieks-Latijnse trok Paul Depoorter begin september 1914 als oorlogsvrijwilliger naar Calais, samen met o.a. twee broeders Vandewalle. Hij was de woorden indachtig van koning Albert : «Vlamingen, gedenk de slag der Gulden Sporen». Omdat oorlogsvrijwilligers achttien moesten zijn, gaf Paul Depoorter een fictieve geboortedatum op. Na enkele maanden opleiding in het kamp van Auvours (Fr.) werd hij ingelijfd in het 9e Linierregiment, als mitrailleur en patrouilleur. Begin 1917 werd hij overgeplaatst naar het 5e Linierregiment als verzorger van de regimentsdokter. Dat bleef hij tot hij in februari 1919 verlof kreeg. De oorlog zou maar een maand duren, had zijn moeder gemeend.

August Depoorter, de oudste broer van Paul, was hulpgeneesheer aan het front. Toen hij een gekwetste in de omgeving van de fameuze Dodingang wilde bijstaan, werd hij zelf zwaar gewond en onmiddellijk naar het hospitaal «de Ocean» in De Panne overgebracht. August kreeg daar verschillende keren het bezoek van koningin Elisabeth. Tijdens een van haar bezoeken vroeg de in levensgevaar verkerende August om nog

eens zijn twee broers die aan het front streden, te mogen terugzien. De volgende dag, toen de soldaten in het gelid stonden om naar de eerste linies te vertrekken, riep de commandant van de compagnie Paul Depoorter bij zich : «Ge moogt uw geweer en ransel hier laten staan, want er staat een auto op u te wachten om naar het hospitaal te gaan». Het was de auto van de koningin ! Niet alleen een onuitwisbare herinnering, ook waarschijnlijk de redding van Paul Depoorter, want van zijn makkers die naar de eerste linies vertrokken, kwam bijna niemand terug ! Ook jàààren later zou Paul Depoorter nog eens miraculeus gered worden. Tijdens een wandeling boekte hij in het VTB-kantoor een reis naar Egypte. Thuis gekomen bleek de datum absoluut niet te passen voor zijn vrouw. Gelukkig kon de reis uitgesteld worden. Uitgerekend dat eerste vliegtuig verongelukte op die Egyptereis en niemand overleefde de ramp !

Oorlogsvrijwilliger Paul Depoorter in 1918 of 1919.

Na zijn dienst trok Depoorter naar de Katholieke Universiteit van Leuven. Hoewel hij geen humanioradiploma bezat, kon hij als oorlogsvrijwilliger van faciliteiten genieten en voor apotheker studeren. Hij was een zeer goed student. Op 21 december 1921 legde hij eindexamens af met grote onderscheiding. Op het einde van het academiejaar 1921-22 kreeg hij een reisbeurs van de regering als laureaat van de interuniversitaire prijskamp voor apothekers. Op 27 mei 1923 mocht hij de Prijs Bruylants in ontvangst nemen. «De prijs bestaat in een eerediploma en zilveren medaille, wordt ieder jaar toegekend aan den apotheker der Leuvensche Hoogeschool die de hoogste onderscheidingen bekomen heeft», schreef *De Middenstand* op 26 mei 1923.

Intussen was Paul Depoorter op 31 december 1921 getrouwd met Jeanne Lodewyckx; uit het huwelijk zouden zes kinderen geboren worden. Ze was geboren in Leuven op 5 juli 1900 en was de dochter van de mevrouw bij wie hij tafel had (niet zijn 'kotmadam'). Na zijn studie vestigde Paul Depoorter zich als apotheker in de Brugstraat in Izegem. Hij startte ook met een groothandel in geneesmiddelen voor dokters en apothekers. Daaruit groeide al in 1924 de Samenwerkende Apothekersvereniging Internos, waarvan hij stichter en eerste directeur werd.

Al vlug militeerde hij in de Vlaamse beweging en werd hij politiek actief. Toen hij een maand of zes in Izegem woonde, was er ruzie bij de Izegemse Vossen, die kort na de oorlog waren gesticht. Paul Depoorter, het jongste lid, volgde toen Joseph Strobbe als voorzitter op. De proost van de Vossen was onderpastoor Achiel Dewulf en ook Odiel Spruytte was regelmatig op de bestuursvergadering aanwezig. Uit VOS ontstond eerst de Frontpartij en later het KVNV, het Katholiek Nationaal Vlaams Verbond, waarvan Paul Depoorter in Izegem voorzitter was. In 1925 werd het Vlaams Huis in de Marktstraat aangekocht. De financiering gebeurde met aandelen uitgeschreven door de Samenwerkende Maatschappij «Het Vlaamsch Huis». Paul Depoorter was van bij de aanvang voorzitter van de raad van beheer. Het Vlaams Huis werd officieel ingehuldigd op 17 juli 1927.

Oorlogsburgemeester Paul Depoorter in 1942 of 1943.

Aan de Izegemse gemeenteraadsverkiezingen van 10 oktober 1926 nam het Katholiek Vlaams Nationaal Verbond voor het eerst deel. In alle kerken van Izegem werd die dag een vermaning voorgelezen tegen de Vlaams-nationalisten. Depoorter voerde deze lijst aan en was een van de twee verkozen Vlaams-nationalisten. Paul Depoorter wist me nog te vertellen dat hij eens, naar hij meende in de late jaren 1920, omwille van het sermoen in de H. Hartkerk ostentatief tot na de preek naar buiten stapte. En dat zijn dochters uit de Avé, een franstalig rekeninkje meekregen, waarop hij schreef: «Geen Vlaams, geen centen». Daardoor werden ze scheef bekeken en stuurde hij ze dan maar naar Emelgem.

In de dertigerjaren kwam het tot een scheuring binnen de Vlaams-nationalisten. In 1931 werd in het Vlaams Huis aan de leden voorgesteld met het Verdinaso mee te gaan. De overgrote meerderheid was het daarmee eens. Paul Depoorter en zijn medestanders weigerden. Ze bleven VNV'ers. Geleidelijk aan was de «K» in KVNV

weggevallen, het gevolg van de nationale situatie, want in Izegem bleef het VNV katholiek. Nadat het VNV een tijdje dakloos was, vond de beweging een nieuw onderkomen in het Deltahuis in de Gentsestraat. Precies omwille van die ruzie kwamen de Vlaams-nationalisten niet op bij de gemeenteraadsverkiezingen van 9 oktober 1932. Aan de politieke loopbaan van Depoorter kwam voorlopig een einde. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 16 oktober 1938 sloten Rex en VNV een kartel, aangevoerd door Joseph Vangheluwe. De aanleiding was de toenmalige concentratiegedachte. Paul Depoorter behaalde op een na meest stemmen, maar was als zesde op de lijst niet gekozen.

Tijdens de oorlog werd hij oorlogsburgemeester. Naar eigen zeggen aanvaardde hij opdat Frans Sarre het niet zou worden zijn. «Het gemeentebestuur handelde tijdens de tweede wereldoorlog de lopende zaken af en regelde de bevoorrading. Ze moeten nog uitvinden wat wij tijdens de oorlog zouden kunnen verkeerd gedaan hebben. We hebben veel mensen gered van de verplichte tewerkstelling. We hebben veel goed gedaan, zoveel we konden. Om een voorbeeld te geven, wie een zwijntje slachtte, moest daarvoor toelating komen vragen op het stadhuis. Iedere keer dat er daarvoor een boer kwam, moest hij mij een bon geven ter waarde van tien kilogram vlees. Die bon gaven we dan aan noodlijdende mensen, die dan bij die boer om dat vlees gingen. We hebben ook op het kasteel van Van Naemen een soort school ingericht voor kinderen die geen eten genoeg hadden». Aldus Paul Depoorter in 1983.

Al zullen velen daar op het moment wel anders over gedacht hebben, het volgende pleit voor Depoorter. Ook zijn huis werd tijdens de repressie weliswaar helemaal geplunderd, maar door de rechtbank werd hij naar de toenmalige maatstaven bijzonder licht gestraft. Depoorter kreeg slechts drie jaar en zat 2,5 jaar vast. Een maand of twee na zijn vrijlating kreeg hij één jaar strafvermindering. «Ik heb dus een half jaar gevangenis te goed». Hij ontkende de aantijgingen van een in het Izegemse stadsarchief bewaard dossier dat hij medestichter was van De Vlag en officier van de Zwarte Brigade: «Ik was zelfs geen lid».

Jeanne Lodewyckx en Paul Depoorter in januari 1972, ter gelegenheid van hun gouden huwelijksjubileum.

Na zijn vrijlating keerde Paul Depoorter niet naar Izegem terug. Hij was eerst enkele jaren apotheker in Poperinge, in opvolging van de overleden Notredame. Daarna nam hij een apotheek over in Oostende, op het Hazegras. Hij bleef er apotheker tot hij door een hartinfarkt werd getroffen.

Van 1968 tot 1978 was Depoorter hoofdopsteller en uitgever van «Poorters Familieblad».

Op 24 juni 1974 werd het echtpaar Depoorter voor zijn huis op het zebepad omvergereden door een chauffeur die op de tweede rijstrook voorbijstak. Mevrouw Depoorter bleef blijvend invalide, ondanks vier operaties. Voor Paul Depoorter waren de gevolgen minder erg, maar dat betekende toch een maand kliniek.

Op 4 februari 1986 overleed Jeanne Lodewyckx. Aan het leven van de bijna 91-jarige Paul Depoorter kwam, eveneens in Oostende, een einde op 17 mei 1988. De begrafenis vond plaats op 21 mei in zijn parochiekerk, O.-L.-Vrouw Onbevlekt (Hazegras). Met Izegem had het echtpaar geen contact meer: de familie was er uitgestorven.

Bronnen :

Interview met Paul Depoorter op 1 december 1983.

Biografische nota opgesteld door Paul Depoorter op het einde van zijn leven.

J.-M. LERMYTE, *Geschiedenis van Izegem, passim*. Met dank aan mevrouw Frederik Musschoot-Depoorter.

Nieuw op de boekenplank

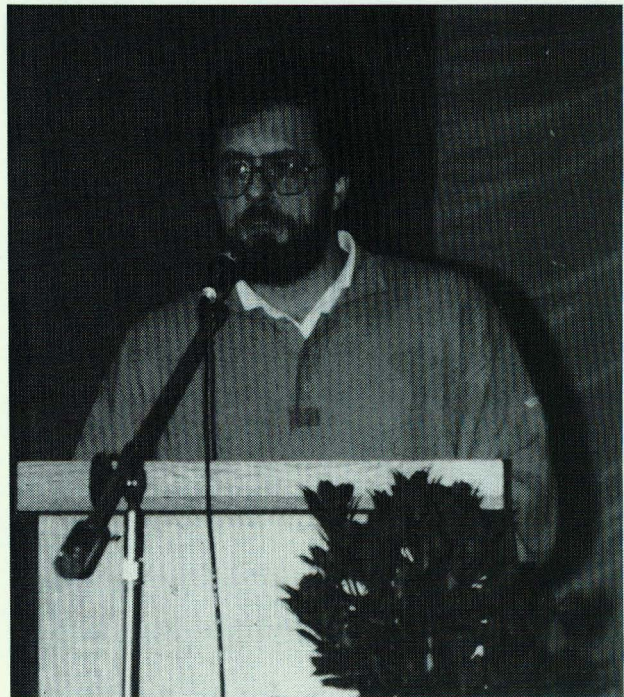
JAN van den Berghe. *Als mezelf*

V.z.w. De Kering, Gullegemsestraat 64 te Sint-Eloois-Winkel heeft al vijf dichtbundels gepubliceerd. Daar is nu *Als Mezelf* van de 33-jarige Izegemse germanist en leraar aan het Instituut de Pélichy bijgekomen. De cyclus van 30 gedichten werd geschreven tussen 1973 en 1988. De bundel kost 300 fr. en is bij de uitgever, de auteur en in de Spectator te koop. De illustraties zijn zoals steeds eenvoudig-mooi en functioneel. Ze zijn van de hand van Frida Vervaeck.

Over kunst in het algemeen en poëzie in het bijzonder zegt Jan Van den Berghe het volgende: "We leven in een periode waarin alles gericht is op carrière en economisch belang. In een dergelijke maatschappij bestaat weinig échte interesse voor "kunst om de kunst". Alles moet opbrengen en een zekere (financiële of economische) waarde hebben, cfr. de waanzinnige bedragen die vandaag neergeteld worden voor bijvoorbeeld de werken van Van Gogh. Een kunstwerk wordt niet meer geacht omwille van zijn artistieke waarde, maar om wat het "opbrengt". Heel wat mensen kopen dus kunst als vorm van belegging of als statussymbool. Het is voor hen niet erg belangrijk of iets gewoonweg mooi is of op een andere manier ontroert.

Kunst moet vrij zijn en voor iedereen toegankelijk, democratisch dus! Het echt waardevolle zal op die manier zeker niet verloren gaan, maar integendeel juist zo ontdekt worden: beginners kunnen opgemerkt worden én gevestigde waarden moeten niet al te veel op hun lauweren rusten en kitsch afleveren, wat tegenwoordig helaas al te dikwijls het geval is!

Poëzie is inderdaad, zoals Willem Kloos het zegt, "de allerindividueelste expressie van de allerindividueelste emotie". Dit hoeft echter niet te betekenen dat gedichten hermetisch moeten zijn. De tijd van de "dichter in zijn ivoren toren" is, hoop ik, definitief voorbij. Alle grote dichters (daarmee bedoel ik niet alle grote 'namen') vallen op door hun eenvoud, eerlijkheid en natuurlijkheid.

Poëzie is kunst, maar niet "gekunsteldheid" of, erger nog, "kunstenmakerij".

Een gedicht vind ik mooi als het voldoet aan de volgende eisen:

- beknoptheid: in zo weinig mogelijk woorden de juiste verwoording geven aan je gevoelens.
- eenheid van vorm en inhoud: versvorm, rijm, ritme, klanksymboliek, beeldspraak en andere stijlfiguren: dit alles moet de inhoud en de gevoels sfeer ondersteunen.

Zelf hecht ik veel belang aan ritme en klanksymboliek omdat een gedicht voor mij een zekere "muzikale" waarde heeft.

Uit dit alles zou moeten blijken dat ik mijn eigen gedichten zo eenvoudig en eerlijk mogelijk probeer te houden, zodat ze door anderen begrepen en misschien gewaardeerd kunnen worden. Schrijven is immers geen egoïstische aangelegenheid: het is een vorm van communiceren. Dit veronderstelt dus niet alleen een boodschapper, maar ook een vorm van communiceren. Dit veronderstelt dus niet alleen een boodschapper, maar ook een toehoorder of ontvanger".

JML

Emiel Hoorne bekroond.

Antoon VANDROMME

In mei 1988 ging in Ankara (Turkije) de tweede Internationale Aziatisch-Europese Biënnale voor Beeldende Kunsten door.

Voor deze tweede biënnale had de tentoonstellingscommissaris, Ludo Raskin, voorgesteld slechts één Belgische inzending te selecteren. Hij koos daarvoor het werk van Emiel Hoorne "HOMMAGE AAN TINGUELY". De Vlaamse Gemeenschap ging op dit voorstel in. Het werk van onze stadsgenoot werd er prompt bekroond!

De inzending bestond uit vijf lino'sneden die dateren uit de periode 1983-1984.

Ze stellen vijf machines voor die de absurditeit van de technische verwarring grondig aan de kaak stellen. Die machines dragen dan ook heel bijzondere namen. De vorm van de werken is al even bizar als de uitgebeelde machines en valt dan ook heel bijzonder op omwille van het ongewone.

Naast de grafische voorstelling van iedere machine komt dan ook nog een gedicht van Willem M. Roggeman, waarvan de bladspiegel, de even verzorgde als bizarre typografie, weer op een extravagante wijze de aandacht van de toeschouwer naar zich toehaalt. Toch wordt daarbij de artistieke waarde van de gehele cyclus ook maar in niets geschaad.

Al deze zonderlinge uitingen van hoog niveau samen duiden onmiddellijk de richting aan van de Zwitserse Dadaïstische schilder JEAN TINGUELY (° Fribourg 1925) die ook met zijn meta-matics fantasiemachines construeert met ingebouwde toevalselementen, of machines creëert die zichzelf vernietigen en die een permanente uitdaging vormen aan de hedendaagse gevestigde ideeën over kunst.

Aan deze tweede Europees-Aziatische Biënnale voor Beeldende Kunsten namen 23 landen deel. De ingezonden werken waren nog te zien tot 30 juni 1988 in het Resim Heykel Muzesi in Ankara (Turkije).

Hier volgt de korte toespraak die bij de prijzenuitreiking in Ankara werd uitgesproken. Ze werd vrij uit het Engels vertaald.

Beste Genodigden,

Welkom bij de bekroningsceremonie van de tweede internationale Aziatisch Europese Biënnale die op 2 mei 1988 begon.

Deze kunsttentoonstelling bestaat uit 1019 werken van kunstenaars uit 23 landen, waaronder :

ALBANIË, ALGERIË, BELGIË, CHINA, EGYPTE, DUITSE DEMOCRATISCHE REPUBLIEK, FRANKRIJK, HONGARIJE, INDIA, IRAK, JAPAN, KOREA, KOEWIT, MEXICO, POLEN, QUATAR, ROEMENIË, SPANJE, SOVJET-UNIE, SYRIË, TURKSE REPUBLIEK VAN NOORD-CYPRUS, TURKIJE en YOEGOSLAVIË.

Het DOEL van deze tentoonstelling is de belangrijke ontwikkelingen te bepalen op het gebied van plastische kunsten, voor de kunstenaars van verschillende landen de kansen te verlenen om gezamenlijk te exposeren en hun kunstwerken te vergelijken, een omgeving te scheppen gericht op de beginselen van "VREDE EN VRIENDSCHAP" tussen de landen van de wereld met het begrip dat kunst een universele en een eenmakende taal is.

Beste Genodigden,

Startende met Europa, hebben de landen met gevestigde artistieke en culturele erfenissen in de wereld het voor zichzelf waar gemaakt door internationale kunstactiviteiten te organiseren en hebben ze het recht bewaard leiders te zijn in de kunstwereld. In gedachte bewaren we de invloed in de ogen van de wereld door Parijs, Venetië, Alexandrië, Sao Paolo en andere, met de mogelijkheid tot een aangroei in deze belangrijke en gevestigde kunstactiviteiten. Turkije met zijn strategisch belangrijk historische en aardrijkskundige hoedanigheid als culturele brug tussen oost en west, plant om zichzelf te vestigen op het kunstpodium gans de internationale Aziatisch-Europese kunstbiënnale door. Bovendien, mits de mogelijkheid van onze culturele bezittingen, is de tweede internationale Aziatisch-Europese kunstbiënnale een zeer belangrijke zaak en tevens door de

*
*   *

alzijdigheid van de kunst een kans om zo de kunstwerken van verschillende landen ten toon te stellen.

De internationale jury bij de tweede Aziatisch-Europese Biënnale, bestaande uit vertegenwoordigers uit Frankrijk, Italië, Joegoslavië, Polen en Turkije, heeft de onderscheidingen bepaald als volgt :

DE KUNSTONDERSCHEIDING ATATURK :

Alev Ebbuzziya Siesby (Turkije)
Bernard Pages (Frankrijk)
Ergin Inan (Turkije)

DE VRIENDSCHAP EN VREDE ONDERSCHEIDING :

Burhan Uygur (Turkije)
Jan Wojciech Malik (Polen)
Pierre Buraglio (Frankrijk)

DE AZIATISCH- EUROPESE KUNSTONDERSCHEIDING :

Emiel Hoorne (België)
Neculai Paduraru (Roemenië)
Teresa Miszkin (Polen)

In uwe aanwezigheid zou ik de succesvolle kunstenaars willen geluk wensen.

Straks willen we de onderscheidingen aan de kunstenaars overmaken, die we zeer graag gedurende een week in Turkije zullen begeleiden.

We verwachten alle landen van de wereld tot deelname aan deze tentoonstelling die om de twee jaar doorgaat.

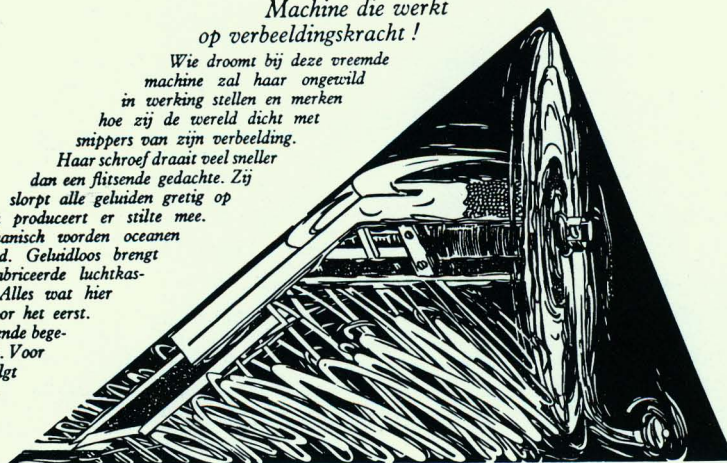
We hopen in de toekomst dat deze biënnale, die zonder twijfel even efficiënt georganiseerd zal zijn, zal dienen als een doeltreffende omgeving om behoorlijk onze artistieke en culturele bezittingen voor te stellen.

Thans zou ik mijn welgemeende dank willen betuigen aan al diegenen die hebben bijgedragen tot het welslagen van deze biënnale met daarbij alle organisaties en instellingen die hun morele of financiële steun verleend hebben, de internationale juryleden en al diegenen die deze tentoonstelling hebben mogelijk gemaakt.

Bovendien wilde ik mijn beste wensen overmaken aan de kunstenaars die vermeldingen en onderscheidingen ontvangen hebben, voor hun bijzonder succes.

MACHINE DIE WERKT OP VERBEELDINGSKRACHT

Machine die werkt
op verbeeldingskracht !
Wie droomt bij deze vreemde
machine zal haar ongewild
in werking stellen en merken
hoe zij de wereld dicht met
snippers van zijn verbeelding.
Haar schroef draait veel sneller
dan een flitsende gedachte. Zij
slorpt alle geluiden gretig op
en produceert er stilte mee.
Mechanisch worden oceanen
verkegeld. Geluidloos brengt
zij geprefabriceerde luchtkas-
telen voort. Alles wat hier
ontstaat, is er voor het eerst.
Zij is ook een uitstekende bege-
leider van de stervenden. Voor
wie dit niet gelooft, hier volgt
de beschrijving van het hierna-
maals, uiterst nauwkeurig op-
getekend als de inven-
taris van het
lucht-
dige.

Emiel Hoorne bekroond.

Antoon VANDROMME

In mei 1988 ging in Ankara (Turkije) de tweede Internationale Aziatisch-Europese Biënnale voor Beeldende Kunsten door.

Voor deze tweede biënnale had de tentoonstellingscommissaris, Ludo Raskin, voorgesteld slechts één Belgische inzending te selecteren. Hij koos daarvoor het werk van Emiel Hoorne "HOMMAGE AAN TINGUELY". De Vlaamse Gemeenschap ging op dit voorstel in. Het werk van onze stadsgenoot werd er prompt bekroond!

De inzending bestond uit vijf lino'sneden die dateren uit de periode 1983-1984.

Ze stellen vijf machines voor die de absurditeit van de technische verwarring grondig aan de kaak stellen. Die machines dragen dan ook heel bijzondere namen. De vorm van de werken is al even bizar als de uitgebeelde machines en valt dan ook heel bijzonder op omwille van het ongewone.

Naast de grafische voorstelling van iedere machine komt dan ook nog een gedicht van Willem M. Roggeman, waarvan de bladspiegel, de even verzorgde als bizarre typografie, weer op een extravagante wijze de aandacht van de toeschouwer naar zich toehaalt. Toch wordt daarbij de artistieke waarde van de gehele cyclus ook maar in niets geschaad.

Al deze zonderlinge uitingen van hoog niveau samen duiden onmiddellijk de richting aan van de Zwitserse Dadaïstische schilder JEAN TINGUELY (° Fribourg 1925) die ook met zijn meta-matics fantasiemachines construeert met ingebouwde toevalselementen, of machines creëert die zichzelf vernietigen en die een permanente uitdaging vormen aan de hedendaagse gevestigde ideeën over kunst.

Aan deze tweede Europees-Aziatische Biënnale voor Beeldende Kunsten namen 23 landen deel. De ingezonden werken waren nog te zien tot 30 juni 1988 in het Resim Heykel Muzesi in Ankara (Turkije).

Hier volgt de korte toespraak die bij de prijzenuit-reiking in Ankara werd uitgesproken. Ze werd vrij uit het Engels vertaald.

Beste Genodigden,

Welkom bij de bekroningsceremonie van de tweede internationale Aziatisch Europese Biënnale die op 2 mei 1988 begon.

Deze kunsttentoonstelling bestaat uit 1019 werken van kunstenaars uit 23 landen, waaronder :

ALBANIË, ALGERIË, BELGIË, CHINA, EGYPTE, DUITSE DEMOCRATISCHE REPUBLIEK, FRANKRIJK, HONGARIJE, INDIA, IRAK, JAPAN, KOREA, KOEWEIT, MEXICO, POLEN, QUATAR, ROEMENIË, SPANJE, SOVJET-UNIE, SYRIË, TURKSE REPUBLIEK VAN NOORD-CYPRUS, TURKIJE en YOEGOSLAVIË.

Het DOEL van deze tentoonstelling is de belangrijke ontwikkelingen te bepalen op het gebied van plastische kunsten, voor de kunstenaars van verschillende landen de kansen te verlenen om gezamenlijk te exposeren en hun kunstwerken te vergelijken, een omgeving te scheppen gericht op de beginselen van "VREDE EN VRIENDSCHAP" tussen de landen van de wereld met het begrip dat kunst een universele en een eenmakende taal is.

Beste Genodigden,

Startende met Europa, hebben de landen met gevestigde artistieke en culturele erfenissen in de wereld het voor zichzelf waar gemaakt door internationale kunstactiviteiten te organiseren en hebben ze het recht bewaard leiders te zijn in de kunstwereld. In gedachte bewaren we de invloed in de ogen van de wereld door Parijs, Venetië, Alexandrië, Sao Paolo en andere, met de mogelijkheid tot een aangroei in deze belangrijke en gevestigde kunstactiviteiten. Turkije met zijn strategisch belangrijk historische en aardrijkskundige hoedanigheid als culturele brug tussen oost en west, plant om zichzelf te vestigen op het kunstpodium gans de internationale Aziatisch-Europese kunstbiënnale door. Bovendien, mits de mogelijkheid van onze culturele bezittingen, is de tweede internationale Aziatisch-Europese kunstbiënnale een zeer belangrijke zaak en tevens door de

*
* *

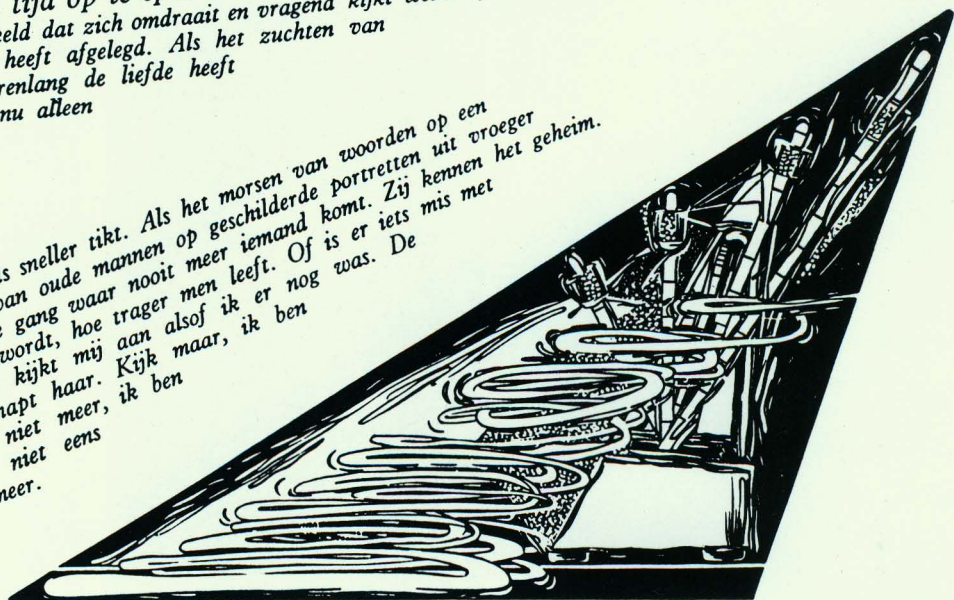

MACHINE OM DE VERLOREN TIJD OP TE SPOREN

Machine om de verloren tijd op te sporen!
Het begint als een standbeeld dat zich omdraait en vragend kijkt welke afstand
het in al die jaren heeft afgelegd. Als het zuchten van
een bed dat jarenlang de liefde heeft
gekend en nu alleen
blijft.

Als een dolle metronoom die steeds sneller tikt. Als het morsen van woorden op een
hoofdkussen. Als de blik van oude mannen op geschilderde portretten uit vroeger
eeuwen in een donkere gang waar nooit meer iemand komt. Zij kennen het geheim.
Hoe ouder men wordt, hoe trager men leeft. Of is er iets mis met
de tijd? Zij kijkt mij aan alsof ik er nog was. De
tijd ontsnapt haar. Kijk maar, ik ben
er al niet meer, ik ben
er niet eens
meer.

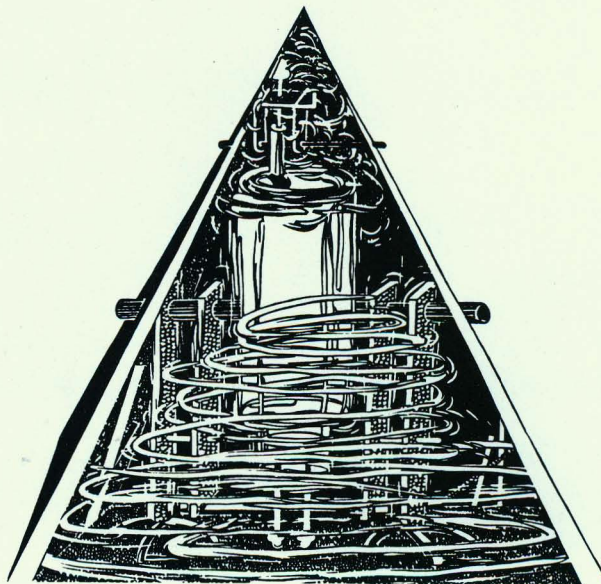

MACHINE OM HET VERDRIET UIT DE MENSEN TE POMPEN

---

*Ma-
chine
om het
verdriet
uit de men-
sen te pom-
pen!*

*Een vrolijke mobile
is dit, ratelend en stam-
pend, snerpend en schok-
kend, taal zuigend uit
de cylinder van het onder-
bewustzijn. Maar een wa-
terdicht verdriet heeft veel
voeten in de aarde van de mens.
Stilstaand tussen wandelend
schroot pompt deze machine
lustig door, ronkend en knar-
send, hijgend en stampend,
het verdriet uit de mens.
De wolken zijn hier totaal
uit de lucht gegrepen, zegt
iemand. Wat niet te noe-
men is, wordt zichtbaar.*

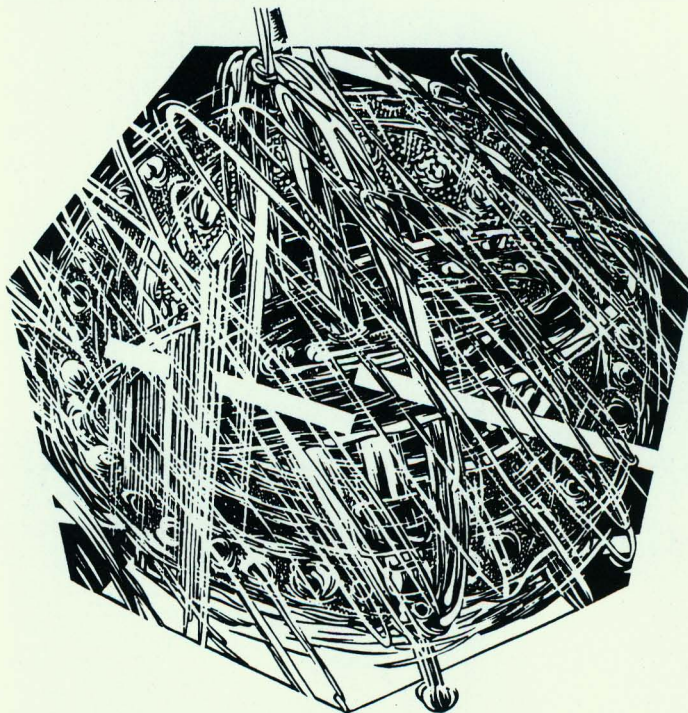

MACHINE DIE DE WERELD LAAT DRAAIEN

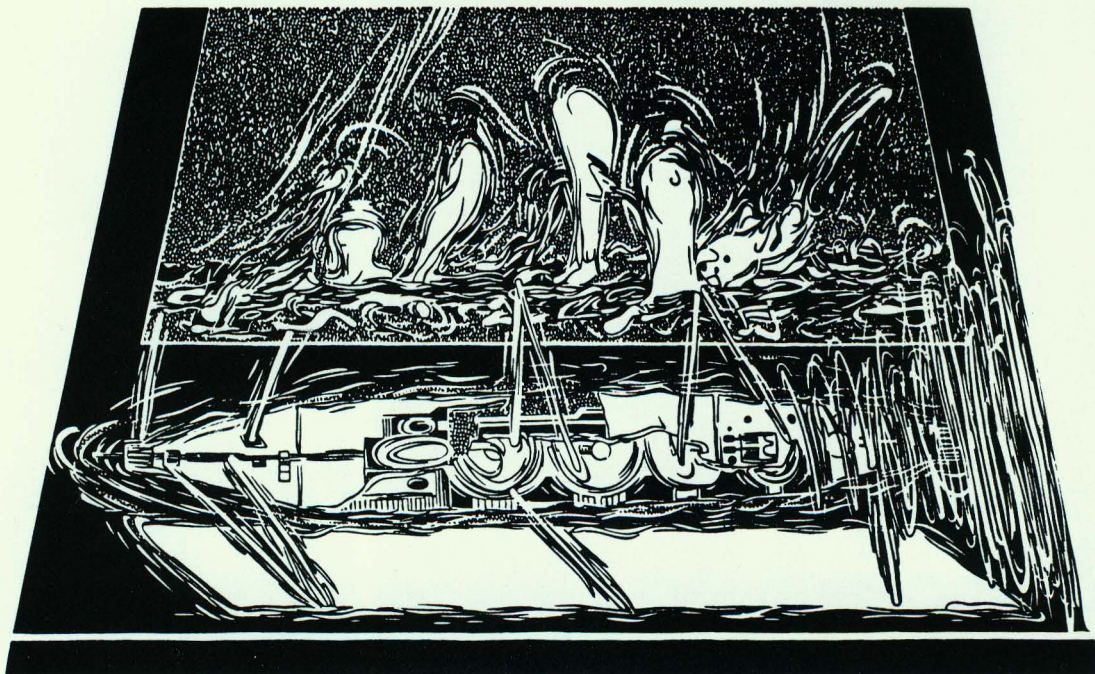
Ma- chine die de wereld laat draaien!

*Hoe harder ze draait,
hoe mooier de wereld
wordt. Een blauwe planeet,
die soms wat leven over
haar randen morst. Wolken
van glas tikken dan tegen
elkaar. Steeds op hetzelfde
ritme draait deze machine
naar de toekomst toe. De
tijd slurpt alle materie op.
Niets is zo breekbaar als de
stilte, zo licht van kleur en
toch zo zwaar om te dragen.
De zon en de maan dreigen
in hun eigen voetsporen
weg te zinken. De avond-
wolken zijn gemaakt van
water en kleurstof; zij
lijken een aquarel. De
wereld werpt zijn
schaduw af, die
valt op niets.
Een leegte
die ver-
dwijnt.*

MACHINE OM DROMEN ZICHTBAAR TE MAKEN

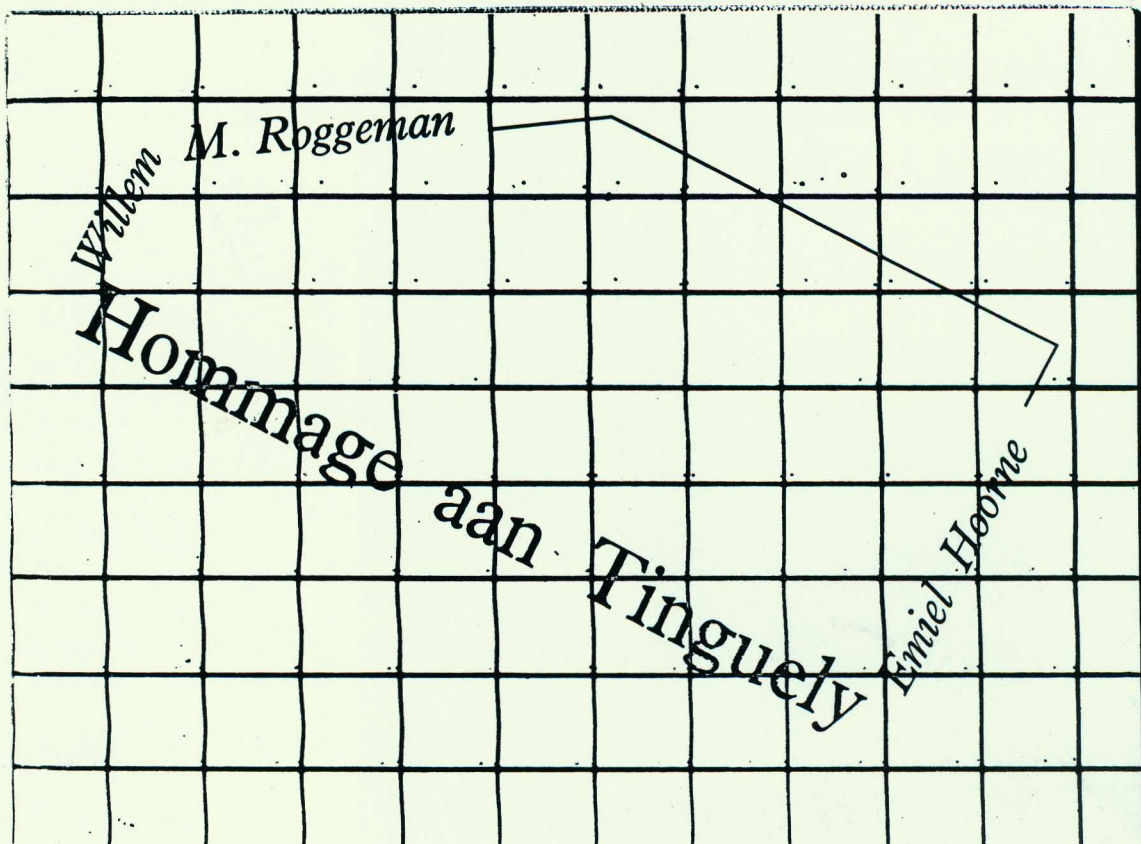

Machine om dromen zichtbaar te maken!

Je staat te wachten aan een bushalte maar een lijkwagen blijft voor je stilstaan. Een sneeuw witte hand wenkt je uitnodigend om in te stappen. Maar je loodzware benen verroeren niet. Je trillende oogleden verraden het verhaal dat zich achter je voorhoofd afspeelt. Aan je slapen kleven elektroden. De overheid waakt dag en nacht over onze geestelijke gezondheid en heeft deze machine verplichtend gemaakt. Zo wordt gecontroleerd hoe je uit slierten nevels onvertaaltbare vormen opbouwt. Schimmen groeien als schimmel op het scherm. Iemand praat, maar blijft steeds buiten beeld. Een vrouwengelaat, je moeder toen ze 30 was, wordt het meisje dat je gisteren zag bij een reclame voor tandpasta. Het blijft een wonder dat de kristalglazen niet stukspringen wanneer ze zo klaterend lacht. Je hoort weer het dialect uit je kindertijd. Mensen verschijnen tegen de achtergrond van een dorp. Bomen staan onverklaarbaar in bloei. Hun takken laten de eerste dauwdruppels van de morgen los.

'Hommage aan Tinguely' is een uitgave van 13 bladen in een oplage van 30 exemplaren en 2 proefexemplaren. Bestaande uit: 1 titelblad, 5 gedichten van Willem M. Roggeman, 5 linsneden van Emiel Hoorne, 1 blad met de Duitse vertaling van de gedichten, 1 colofon. Ieder exemplaar is genummerd en getekend door de dichter en de kunstenaar.

Papier: 'Hosakawa' 65 gram/m² Nr: 1.3883.5532. Papierformaat: 37,5 × 52 cm breedte. te. Beeldformaat: 35 × 40 cm breedte.

COLOFON Lettertype: 'Plantin' cursief en roman' corps 12, 18, 24 en 36 - lood voor de gedichten - fotopolymeer voor het titelblad.

Machine: cilinderpers 'Original Heidelberg' formaat: 56 × 77 cm.

Verpakking: gewapend glas van 6 mm. - 'Rectavit Epoxylijm' - rapid - leder en rubbertape. Vertaling: Heinz Schneeweiss. Realisatie: het volledige team van de Drukkerij Joz. Imschoot p.v.b.a. Gent (België).

Een mini-uitgave (15 cm x 11 cm) van het werk werd in januari 1985 door E. Hoorne als "nieuwjaarswens" rondgestuurd.

Izegem krijgt eindelijk zijn postzegel !

Antoon VANDROMME

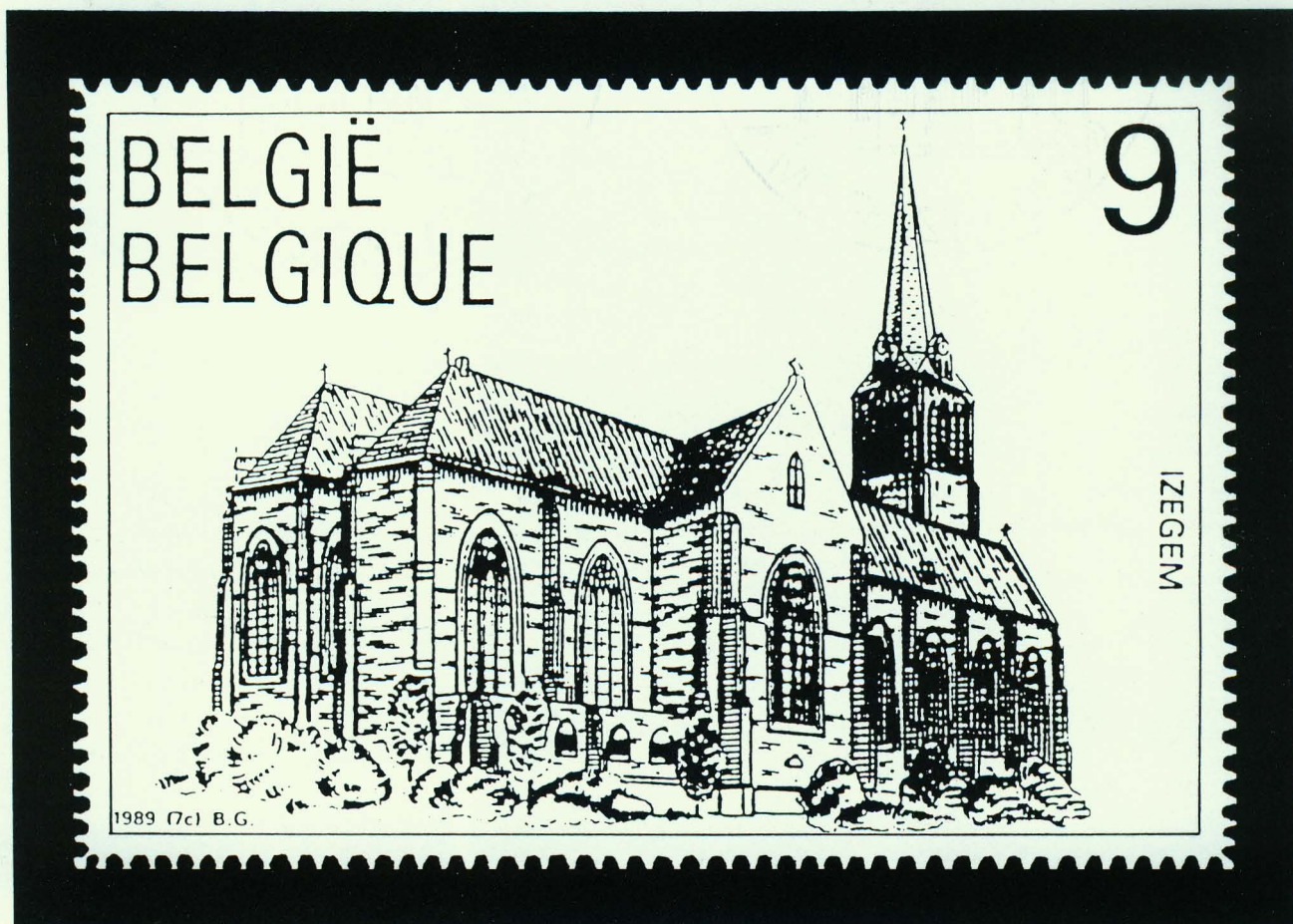
Jaarlijks verschijnt er bij de regie van de Belgische Posterijen een reeks van twee, vier of zes toeristische zegels van de meest gebruikelijke waarden.

Reeds vele jaren hadden de Izegemnaren en vooral filatelistisch Izegem, gewild en gehoopt en tevens veel inspanningen gedaan, opdat er toch maar eens een zegel over "IZEGEM" zou verschijnen. De hoop was bijzonder groot toen er in Izegem een "Nationaal Borstelmuseum" geopend werd. Er werd gerekend op twee zegels : een met het Nationaal Schoeiselmuseum en een met het Nationaal Borstelmuseum als onderwerp. Het kon en het mocht echter niet zo zijn. Nu komt er toch een zegel met een Izegems motief in de reeks van "Toeristische zegels van 1989". Het wordt een zegel van 9 fr met de St.-Tillokerk als motief.

Gezien de hoge toren, ware het gunstiger geweest die zegel in de hoogte te nemen, maar ook dat mocht weer niet. We krijgen dus een beeld van de St.-Tillokerk uit een zeer moeilijk waarneembare hoek — hoek Kerkplein-Kerkstraat — en kijken zo op de noordzijde van de decanale kerk van Izegem.

Deze driekleurige kerk werd gebouwd naar de plannen van architect Pieter Nicolaas CROQUI-SON (Kortrijk, 6.12.1806 - Kortrijk, 24.03.1887), in een neo-gotsche stijl en dat onder het pastoraat van E.H. Joannes De Bruyne (Pittem, 13.06.1794 - Izegem, 1.08.1863). In het ontluikende nijverheidsstadje dat Izegem aan het worden was, had de pastoor moeten vaststellen dat zijn enige parochiekerk veel te klein en ook bouwvallig was geworden.

Hij zorgde eerst voor een noodkerk in de Roes-

De voorgestelde afstempelingen

De aanvaarde afstempelingen

laarsestraat, west van het bestaande hospitaal (Stuiverskapel), waar tijdens de sloping van de oude en de opbouw van de nieuwe kerk de goddelijke diensten zouden kunnen doorgaan. In 1852 werd de 11e-eeuwse kerk gesloopt en door een veel grotere en veel hogere vervangen. Op de eerste zondag van september 1855 werd de nieuwe kerk door Mgr. Malou gewijd. (Ker(k)mis). Toen had de toren geen spits. Het zou nog 13 jaar duren vooraleer de St.-Tillokerk haar slanke torenspits in het vlakke landschap zou verheffen. Deze spits kwam er pas in 1868, onder het pastoraat van E.H. Lonnevile.

Op 24 en 25 juni 1989 worden er in Izegem bijzondere eerstedag-afstempelingen gehouden om de verkoop van deze nieuwe zegel te stimuleren. Gedurende deze dagen gaat er ook een bijzondere postzegeltonoonstelling door, waar bijzondere zorg besteed wordt aan de diverse afstempelingen die bij de regie van de Posterijen gebruikt werden in de loop der jaren voor de Izegemse post.

Dat gebeurt ook in de andere gemeenten met een zegel in deze toeristische reeks 1989.

Behalve de Izegemse postzegel van 9 frank zitten nog drie zegels in deze toeristische reeks : het kas-

teel van Antoing : (13 fr) ; de St.-Laurentiuskerk van Lokeren (13 fr) en de ruïne van het kasteel van Logne-Ferrières (9 fr).

Voor het drukken van deze nieuwe postzegel werden drie verschillende drukprocédés samen gebracht : diepdruk ; rasterdiepdruk ; en heliogravure. De zegels zullen gedrukt worden op vellen van 30 eenheden.

- Tanding : type 11½.
- Papier : polyvalent niet fosforescerend.
- Beeldformaat : 37,2 mm x 24,5 mm.

De oplage zal in totaal 2.400.000 exemplaren omvatten.

De graficus die deze postzegel ontwierp en uitwerkte heet Guillaume Broux. Hij werd geboren te Tongeren op 24 januari 1963 en woont aan de Tongersestraat, 49 te 3740 Bilzen (Tel. : 011/411650). Hij volgde humaniora Menswetenschappen te Hasselt. Daarna studeerde hij nog

vijf jaar te Luik : twee jaar ebenisterie sculpture, gevolgd door een specialisatiejaar, en dan nog eens twee jaar gravure. Daarna vervulde hij een jaar legerdienst in Bierset. Zijn hobby's zijn : kunst (gravure en architectuur) en bergbeklimmen.

Er zullen bijzondere afstempelingen bij de voorverkoop van deze postzegel gegeven worden. Een eerste op 24.06.1989 en een tweede op 25.06.

Het volgende zal bij de voorverkoop te verkrijgen zijn :

- Zegel(s) : 9 fr. per stuk, 270 fr. per vel van 30 postzegels.
- Een maximakaart, met hetzelfde beeld als op de postzegel.
- F.D.C.-First Day Cover (eerstedag omslag).
- Grote luxearten, nl. een ets met zicht op de Sint-Tillokerk van uit de Sint-Pietersstraat, formaat 35 x 24,5 cm en hetzelfde zicht op A4-formaat.

AAN ONZE MEDEWERKERS

Nu de teksten echt naar de drukker moeten, vragen we u de volgende regels in acht te willen nemen :

1. Tijp de kopij met dubbele interlinie.
2. Groepeer de voetnoten achteraan en nummer ze door.
3. Onderlijn éénmaal wat cursief moet worden gedrukt en tweemaal wat in vetjes komt.
4. Noteer de ondertitels bij de illustraties op een apart blad en nummer zowel de illustraties als de ondertitels.

De auteur van een artikel krijgt één drukproef en achteraf vijftien overdrukken. Auteurscorrecties kunnen worden aangerekend.

WAAROM U NIET ?

Iedere vogel zingt zoals hij gebekt is. Misschien vindt u dat wat meer variatie niet slecht zou staan ? Of wilt u onderwerpen suggereren ? Nog beter : waarom niet zelf eens een artikelje schrijven ?! De bijdrage hoeft echt niet lang te zijn, korte stukjes zijn soms het best verteerbaar. Wees niet bang om een beroep te doen op de redactie.

De verkiezingen voor de gemeenteraad (9 oktober 1988) en het OCMW

Jean-Marie LERMYTE

1. De stembusuitslag

Op 9 oktober 1988 vonden de gemeenteraadsverkiezingen plaats, in Izegem van 29 raadsleden. 19.433 mensen brachten hun stem uit, waarvan 4,66 % blanco of ongeldig stemden. Er namen zes partijen deel : CVP, Agalev, PVV, VU, SP en GB (Gemeentebelangen). De stemmen werden als volgt over de partijen verdeeld :

	CVP	AGALEV	PVV	VU	SP	GB
volledige	807	472	460	453	863	306
onvolledige	4418	397	1157	2618	3893	2684
totaal	5225	869	1617	3071	4756	2990

Een volledig stembiljet is een stembrief met een kopstem. Kopstemmen zijn alle stemmen bovenaan de lijst uitgebracht, waarmee men wil aantonen dat men het met de rangorde van de kandidaten eens is. Een onvolledig stembiljet is een

stembrief met voorkeurstemmen of naamstemmen : dat zijn alle stemmen uitgebracht naast de naam van één of meerdere kandidaten. In theorie mogen dat zelfs de 29 namen zijn, Gemeentebelangen had daarvoor opgeroepen in zijn verkiezingscampagne.

Hoe worden de zetels over de verscheidene partijen verdeeld ? Ze gaan naar de 29 hoogste kiescoëfficiënten. Dat is het kiescijfer van elke lijst gedeeld door twee, drie, vier, enz. Het kiescijfer (of stemcijfer) is het totaal van de volledige en de onvolledige stembiljetten. Die verdeling was de volgende (per partij is het eerste cijfer het kiescoëfficiënt en het tweede de rangorde) :

	CVP	AGALEV	PVV	VU	SP	GB
:2	2612 1	434	808 14	1535 5	2378 2	1495 6
:3	1741 3	289	539 25	1023 10	1585 4	996 11
:4	1306 7		404	767 16	1189 8	747 17
:5	1045 9			614 21	951 12	598 22
:6	870 13			511 28	792 15	498 29
:7	746 18			438	679 19	427
:8	653 20				594 23	
:9	580 24				528 26	
:10	522 27				475	
:11	457					

Vergeleken met de verkiezingen van 1982 gaf dit het volgende resultaat :

	stemmen- verschil	in %	zetels in 1988	zetel- verschil
CVP	-591	-10,2	9	-2
Agalev	—	—	0	—
PVV	+247	+18	2	+1
VU	-229	-6,9	5	-0
SP	-573	-10,8	8	-2
GB	+1513	+102,4	5	+3

De kandidaten behaalden het volgende resultaat (de gekozenen staan in vetjes)

CVP	AGALEV	PVV	VU	SP	Gemeentebelangen
H. Jonckheere 959	F. Lombaert 165	E. Lecluyse 516	G. Bourgeois 1652	R. Vanlerberghe 1575	R. Leenknecht 2195
L. Belaen 940	K. Wydaeghe 78	N. Vansteelant 270	P. Seynaeve 623	W. Verledens 1328	C. Lagae 510
T. De Guffroy 640	B. Claes 139	F. Decock 160	J. Maertens 495	A. Meurisse 946	M. Declercq 308
J. Bossuyt 414	P. Vanderschaeve 90	C. Spriet 396	R. Blondeel 449	F. Duhamel 751	P. Vandromme 279
M. Bouckhout 261	E. Vandewalle 108	M. Aerts 112	J. Bruyneel 340	J. Vandevoorde 608	J. Diericks-Visschers 299
G. Wyffels 547	B. Sintobin 118	M. Marquant 118	J. Buyse 264	W. Hostyn 278	F. Demaegt 264
A. Bourgeois 893		D. Landuyt 110	J. Vannieuwenhuysse 279	E. Vandeputte 717	G. Vandembroucke 231
G. Mylle 595		A. Glorieux 120	L. Beheydt 187	W. Brouckaert 629	M. Desmet 390
J. Vande Walle 225		G. Daenens 138	J. Verbeke 265	W. Lezy 410	J. Sintobin 200
D. Van Walleghem 684		E. Vandeghinste 83	D. Hoorne 244	P. Normon 261	E. Haerens 175
G. Vanneste 754		R. Demuyndt 123	R. Baert 236	L. Devoldere 178	J. Vangaver 246
P. Defreyne 478		G. Duyck 107	C. Demuyndt 269	R. Descheemaeker 279	R. Devolder 250
G. Vermander 283		L. Lammertyn 87	V. Steelandt 211	L. Deprez 262	E. Decraene 181
J. Demon 298		O. Semetier 82	L. Terryn 221	R. Mattan 296	G. Verbrugge 201
E. Maertens 371		M. Leenaert 104	J. Vansteenkiste 259	R. Meurisse 203	W. Vanhoutte 174
E. Claeys 297		D. Locquet 89	L. Guillemin 161	L. Perneel 297	G. Vankeirsbilck 319
D. D'Hulster 407		J. Claeys 84	J. Vanassche 166	E. Declercq 233	R. Gryspeert 189
F. Vroman 730		J. Tieghem 99	F. Verhaeghe 208	M. Wyffels 201	P. Vandecasteele 178
F. Gevaert 250		F. Robert 79	J.-P. Depoortere 155	M. Vanlerberghe 386	J. Viaene 163
L. Callebert 235		F. Ghekiere 104	R. Verbeke 223	W. Baert 262	R. Vanneste 217
N. Geldhof 358		P. Schramme 86	A. Noppe 162	C. Dedeurwaerder 300	E. Vanneste 204
S. Beirnaert 327		F. Brichot 103	P. Huygebaert 131	J.-P. Kerckhof 249	F. Kerckhof 175
H. Vanhauwaert 275		P. Baes 99	G. Vandoorne 154	F. Tant 171	J.-M. Rebry 196
P. Missiaen 344		R. Grijspeert 77	M. Velghe 2.3	C. Declercq 377	L. Vandenaabeele 164
J. Verlinde 228		J. Canniere 109	B. Dewulf 228	W. Vandevoorde 295	F. Bardeel 226
M. Biesbrouck 317		M. Beeusaert 72	R. Wullaert 144	L. Pruvoost 378	H. Samyn 191
F. Vandenberghe 566		A. Vansteenkiste 126	L. Ghekiere 265	R. Rinnaert 171	G. Verheye 158
G. Wulleman 555		J. Vanoverbeke 82	B. Depoortere 556	D. Vandeputte 568	E. Allewaert 192
J. Vandendriessche 1072		E. Vandommele 126	E. Vandewalle 816	W. Deprauw 460	J. Vandommele 200

Bij de CVP is, met zes gekozenen, het overwicht van de ACW-kandidaten erg duidelijk. De Middenstand en de Boeren moesten het met elk één gekozen stellen. Lijsttrekker Herman Jonckheere bekende geen strekking, maar is eigenlijk Middenstander. De enige uitredende kandidaten die niet herkozen werden, stonden op de CVP- en SP-lijst. Het waren de christen-democraten Florent Vandenberghe, Gerard Wulleman, Joseph Bossuyt en de socialisten Walter Deprauw en Walter Hostyn. De CVP'ers Andrea Devos-Geldhof en Jacques Derolez kwamen niet meer op. Sedert de verkiezingen maakte de nieuwe OCMW-voorzitter, Bernard Depoortere, in de gemeenteraad plaats voor Renata Blondeel en zal Piet Seynaeve, indien hij Izegem verlaat, dat moeten doen ten voordele van José Bruyneel, allen Volksunie.

Het valt op dat niet automatisch de kandidaten met de meeste stemmen verkozen zijn : bij de

PVV b.v. heeft de nietverkozen C. Spriet veel meer stemmen dan N. Vansteelant, die wel gekozen is. De volgorde van de kandidaten op de lijst is van belang i.v.m. het 'aantal bij overdracht toe te kennen stemmen', in de volksmond 'de pot'. Dat is het aantal volledige lijststemmen maal het aantal behaalde zetels. Door het systeem van kopstemmen is de eerste kandidaat op de lijst meer waard dan de tweede, de tweede meer dan de derde, enz. De eerste kandidaten op de lijst kunnen een beroep doen op die 'pot'. Het verschil tussen het verkiesbaarheidscijfer en hun eigen aantal voorkeurstemmen is wat uit de 'pot' moet komen. Het verkiesbaarheidscijfer is het kiescijfer maal het aantal partijzetels gedeeld door het aantal partijzetels plus één. Eens de 'pot' is uitgeput, gaan de nog te begeven zetels naar de resterende kandidaat/-aten met de meeste voorkeurstemmen.

Het verkiesbaarheidscijfer en de 'pot' van de verscheidene partijen waren de volgende

CVP	$5225 \times 9 : (9 + 1) = 4703 ; 807 \times 9 = 7263$
AGALEV	—
PVV	$1617 \times 2 : (2 + 1) = 1078 ; 460 \times 2 = 920$
VU	$3071 \times 5 : (5 + 1) = 2560 ; 453 \times 5 = 2265$
SP	$4756 \times 8 : (8 + 1) = 4228 ; 863 \times 8 = 6904$
GB	$2990 \times 5 : (5 + 1) = 2492 ; 306 \times 5 = 1530$

Bij de SP b.v. konden drie kandidaten van 'de pot' genieten: burgemeester Vanlerberghe had er 4228 min zijn 1575 voorkeurstemmen = 2653 nodig, schepen Verledens 4228 min zijn 1328 voorkeurstemmen = 2900. Schepen Meurisse moest het stellen met wat nog in 'de pot' overbleef, nl. 1351, die gevoegd werden bij zijn eigen 946 voorkeurstemmen.

2. De vorming van het college van burgemeester en schepenen

Tijdens de verkiezingscampagne van de laatste dagen vielen de CVP-pamfletten in het oog. Daarin werd bijzonder scherp de SP en de VU aangevallen. De toon werd bitsiger en niet ieder-

een was daar onverdeeld gelukkig mee, ook niet binnen de CVP. Wie de propaganda oplettend las of achteraf nog eens inkeek, viel het op dat Gemeentebelangen, toch de derde meerderheidspartij, wel erg gespaard werd.

Begrijpelijk, achteraf, want er bestond een mondelinge overeenkomst: CVP en PVV, die samen zes jaar in de oppositie zaten, zouden samen met Gemeentebelangen de meerderheid vormen. De ingewijden van de Socialistische Partij en de Volksunie wisten daarvan af en waren zeker van zes jaar oppositie; natuurlijk schrijft men zoiets niet in verkiezingsbrochures!

En dan kwam het! Onmiddellijk na de bekendmaking van de verkiezingsuitslag hadden zowel CVP als PVV nog contact gehad met vertegenwoordigers van Gemeentebelangen. Alles leek in kannen en kruiken, maar in de late avond deelde Raf Leenknecht, aanvoerder en stichter van Gemeentebelangen, mee de coalitie met SP en VU te zullen verderzetten. Voor de CVP- en PVV-onderhandelaars een donderslag bij heldere hemel (1). Zelfs gekozenen op de lijst Gemeen-

Het college van burgemeester en schepenen. V.l.n.r. stadssecretaris C. Charlier, A. Meurisse, W. Verledens, G. Bourgeois, burgemeester R. Vanlerberghe, R. Leenknecht, E. Vandewalle en C. Lagae (foto Terma).

tebelangen wensten 's avonds nog CVP'ers proficiat. Geen cynische grapjassen, maar kersverse mandatarissen, die niet wisten dat de afspraak niet doorging !

Leenknecht wees erop dat hij slechts met gelijke munt betaalde en wees op de woordbreuk van de CVP negen jaar geleden. Bij de verkiezingen van 1976 greep hij naast een schepenzetel, maar alle CVP-gemeenteraadsleden beloofden toen schriftelijk dat het eersvolgende schepenmandaat dat vrijkwam, voor hem zou zijn ; Leenknecht was op dat moment nog CVP'er. Toen Werner Vens bestendig deputé werd en Florent Vandenberghe zijn burgemeesterszetel innam, kwam een schepenzetel vrij. Maar Leenknecht behaalde slechts één stem : de zijne. Daarom scheurde hij zich tegen de volgende gemeenteraadsverkiezingen (1982) af van de CVP en stichtte toen Gemeentebelangen.

Het is een politiek geheim dat de gemeentefusies ook politieke (bij)bedoelingen hadden. Izegem en Emelgem hadden historisch en vooral sociaal-economisch met elkaar te doen, maar Izegem en Kachtem kenden elkaar niet. In Izegem was de CVP sedert 1964 haar absolute meerderheid kwijt, maar het katholieke Kachtem zou de CVP weer sterker kunnen maken. In 1982 kreeg de CVP echter het deksel op de neus : door de afscheuring werd de CVP juist verzwakt, want Gemeentebelangen behaalde twee zetels. En de huidige gemeenteraadsverkiezingen werd het nog erger : de kleur-loze partij behaalde vijf zetels ; natuurlijk werden niet alle stemmen van de CVP afgesnoept, maar toch.

Leenknecht trok dus een wel erg dikke streep door de rekening van de CVP, die stilaan Herman Jonckheere in stelling gebracht had. Tussen Middenstand en ACW boterde het nooit erg goed. Het hoogtepunt van die rivaliteit lag natuurlijk in de periode 1964-1970, toen een coalitie van socialisten en ACW'ers werd gevormd en de rest van de katholieke partij in de oppositie zat. Al werd sedertdien een en ander bijgelegd, ook nu nog was het duidelijk dat die twee fracties elkaars oude kopstukken niet als burgemeester wensten. Dan

maar met een nieuwe kopman, al zat het risico van stemmenverlies erin. Herman Jonckheere was nieuw en de redenering was de volgende. Advokaat van beroep zou hij het vertrouwen krijgen van de Middenstand. Ook voor het ACW-publiek was hij geen onbekende meer : in 1987 werd hij opzettelijk voorzitter van het Gildemuziek Leo XIII.

De CVP deed de eerste dagen na de verkiezingen nog een poging om alsnog aan verlengde oppositie te ontsnappen. In de coalitie CVP - PVV - GB, zou men Gemeentebelangen inruilen voor de VU. De CVP was zelfs bereid de Volkunie als haar gelijke te behandelen, al had deze partij de helft minder zetels. Zelfs het burgemeesterschap werd aan de VU aangeboden. In dat geval zou Geert Bourgeois burgemeester geworden zijn. Na goed alles op een rijtje te hebben gezet, bleef de VU vasthouden aan haar coalitiepartners van de voorbije zes jaar. De CVP werd voor de tweede keer sedert 1830 zes jaar naar de oppositie verwezen.

Bijna op de achtergrond van dit alles, deed zich nog een incident voor. Bij de socialistische partij was een paleisrevolte bezig. De avond van de verkiezingen hoorde men verklaren dat senator Robert Vanlerberghe als burgemeester zou worden gewipt ten voordele van Willy Verledens. De gekozen mandatarissen waren het nagenoeg allen met die wisseling eens, maar het SP-partijbureau besliste daar anders over. Robert Vanlerberghe kon aan een nieuw mandaat als burgemeester beginnen.

Nu vaststond dat de vroegere coalitie zou worden verdergezet, moesten de mandaten nog worden verdeeld. Besprekingen worden gewoonlijk gevoerd op basis van een puntensysteem : de burgemeester is twee punten waard, een schepen één en de voorzitter van het OCMW ook één ; in Izegem wordt ook de functie van voorzitter van de Izegemse Bouwmaatschappij afgewogen, hoewel zonder punt. Er zijn dus negen punten te verdelen. Halve punten betekenen een mandaat voor drie jaar. Bij de verdeling speelt natuurlijk de stembusuitslag mee. De Socialistische Partij had

twee zetels verloren en Gemeentebelangen drie gewonnen. De Volksunie was gelijk gebleven, maar had in 1982 eigenlijk te veel gekregen. De punten werden uiteindelijk als volgt verdeeld :

SP (8 zetels) 4 punten, nl. een burgemeester en twee schepenen.

VU (5 zetels) 2,5 punten, nl. twee schepenen en een half mandaat voorzitterschap van het OCMW.

GB (5 zetels) : idem als VU.

De SP moet dus het OCMW-voorzitterschap inleveren. De VU verloor een schepen, maar kreeg drie jaar het voorzitterschap van het OCMW. Aan de ploeg veranderde niet veel. Bij de socialisten zetten burgemeester Vanlerberghe en schepenen Willy Verledens en André Meurisse hun mandaat verder ; OCMW voorzitter Roger Parmentier had de leeftijdsgrens bereikt. De VU-schepenen bleven Geert Bourgeois en Erik Vandewalle ; Bernard Depoorter kon worden opgevist : hij mocht voor drie jaar het OCMW-voorzitterschap bekleden. Raf Leenknecht kreeg voor Gemeentebelangen versterking in het schepencollege, in de persoon van Carlos Lagae.

3. Hoe gemeenteraadsleden kunnen rekenen : de samenstelling van de OCMW-raad

Omdat Izegem een stad is tussen 15.001 en 50.000 inwoners bestaat de OCMW-raad uit elf leden. Ze worden niet door de bevolking gekozen, maar door de gemeenteraadsleden. De kandidaten moeten worden voorgesteld door een of meerdere gemeenteraadsleden. In het geval er tien of elf leden te verkiezen zijn, krijgt elk gemeenteraadslid zes stemmen. Wettelijk is bepaald dat de verkiezing plaats moet vinden de derde maandag - of de eerstvolgende werkdag indien een feestdag - nadat de gemeenteraad geïnstalleerd is. Voor Izegem betekende dat 23 januari 1989. Het quorum om verkozen te worden, is als volgt bepaald : het aantal gemeenteraadsleden maal het aantal stemmen per gemeenteraadslid, gedeeld door het aantal OCMW-leden plus één. Voor Izegem is dat dus $(29 \times 6) : (11 + 1) = 14,5$, praktisch 15 dus. Al wie 15 stemmen behaalt is dus verkozen, maar door het spel van de anciënniteit kan 14 voldoende zijn. De gemeenteraadsleden stemmen natuurlijk voor de kandidaten van hun eigen partij. De stemming is geheim en moet in één stembeurt verlopen. Om

De OCMW-raad. V.l.n.r., eerste rij, J. Buyse, G. Wyffels, Voorzitter B. Depoorter, secretaris F. Herрман, C. Declercq en H. Vanhauwaert; tweede rij, R. Gryspeert, Ph. Vandromme, E. Maertens, R. Duhamel, W. Vandevoorde, W. Deprauw en burgemeester R. Vanlerberghe (foto Terma).

geen stemmen te verspillen — dus niet meer dan de nodige 14 of 15 — worden er binnen de partij goede afspraken gemaakt.

	aantal gemeen- teraaadsliden	aantal stemmen	aantal 'zekere' mandaten	rest- stemmen
CVP	9	54	3	9
PVV	2	12	0	12
VU	5	30	2	0
SP	8	48	3	3
GB	5	30	2	0
samen	29	174	10	24

Naar wie gaat het elfde en laatste mandaat? Naar de kandidaat die het hoogste aantal stemmen behaalt. Als elke partij voor haar kandidaat zou stemmen een PVV-kandidaat dus. Hoewel de PVV samen met de CVP in de oppositie zit, sloot de CVP echter een geschreven akkoord met de SP: beide partijen zouden dat elfde mandaat delen, na drie jaar zal Walter Deprauw (SP) ontslag nemen ten voordele van kandidaat-opvolger Mariette Biesbrouck. Bij staking van stemmen zou w.i.w. de SP-CVP kandidaat gekozen zijn, maar voor alle zekerheid verdeelden SP en CVP hun stemmen over hun andere kandidaten zodanig dat hun gemeenschappelijke kandidaat — en natuurlijk ook hun eigen kandidaten — zeker wat meer stemmen behaalden dan de PVV'er Erik Vandommele. Van de 12 kandidaten als werkend lid was genoemde de enige niet verkozen.

Op die manier sleepten CVP en SP beiden een half mandaat uit de brand ten nadele van de PVV. Toch is vooral de politieke betekenis het grootst: het is zeker niet gebruikelijk dat een meerderheids- en een oppositiepartij de handen in elkaar slaan. De CVP had vóór de gemeenteraadsverkiezingen er nooit aan gedacht met de socialistische partij in het schepencollege sloop te gaan: liever met de kleinere GB en PVV dan

met de sterke SP. Maar op Gemeentebelangen had men niet kunnen rekenen en de Volksunie had niet willen als wisselpartij dienen. Daarom een eerste geste naar de SP?

De elf gekozenen zijn, in alfabetische volgorde:

Jacques Buyse, VU
Chantal Declercq, SP
Bernard Depoorter, VU
Walter Deprauw, SP
Raphaël Duhamel, SP
Rik Gryspeert, GB
Etienne Maertens, CVP
Willy Vandevoorde, SP
Philippe Vandromme, GB
Henri Vanhauwaert, CVP
Geneviève Wyffels, CVP

Zoals afgesproken werd Bernard Depoortere de nieuwe OCMW-voorzitter, maar na drie jaar zal hij de voorzittershamer afstaan aan iemand van Gemeentebelangen. De CVP en de SP beschikken dus over elk 3,5 (vroeger 4) mandaten, de VU en GB hebben er elk twee (resp. status quo en + 1). Uit de OCMW-raad zijn de SP'ers Roger Parmentier en Lucien Provoost, de CVP'ers Denise Demeester, Antoon Vermeersch, Frieda Dumortier en de VU'er Renate Blondeel verdwenen. Geen van hen was nog effectief kandidaat, al is het niet steeds duidelijk of dat niet onder druk gebeurde.

Op 1 april 1989 werd de nieuwe OCMW-raad geïnstalleerd. Het is geen aprilvis. De wet (van 8 juli 1976) bepaalt dat dit moet gebeuren de eerste dag van de derde maand volgend op de datum van inwerkingstelling van de gemeenteraad verkozen na een volledige vernieuwing. Juist, 1 april.

(1) Zie ook JRE, *Harde woorden bij installatie gemeenteraad en Herman Jonckheere doet zijn boekje open*, — *De Weekbode*, 6 jan. 1989, Ook Raf Leenknecht doet zijn boekje open en Ook Eddy Lecluyse heeft z'n zeg, — *De Weekbode*, 13 jan. 1989.

«De Rode Ster» : terecht, maar te vroeg gejuicht ?!

Jean-Marie Lermyte

Met de gymgala 89 op 15 april 1989 be kroonde «De Rode Ster» haar zeventigjarig bestaan. Daaraan voorafgaand vond in het stadhuis de tentoonstelling «70 jaar Rode Ster» plaats, georganiseerd door Filip Doornaert, Romain Vroman en Frank Duhamel. Een gedactylografeerde, rijk geïllustreerde brochure van 55 bladzijden, geschreven door Arnold Normon en Frank Duhamel begeleidde de tentoonstelling.

Op 16 november 1919 werd voor het eerst gestemd volgens het enkelvoudig algemeen stemrecht : één man één stem. Eigenlijk waren die parlementaire verkiezingen onwettelijk, want de grondwet werd pas in 1921 aangepast. Op nationaal vlak verloor de katholieke partij haar absolute meerderheid, maar bleef ze de grootste partij. De socialistische partij verdubbelde haar aantal zetels. De liberale partij, zo machtig in de 19de eeuw, werd voor goed naar de derde plaats verwezen. Anders dan in de periode van het cijnskiesrecht, moesten de politieke partijen de massa proberen voor zich te winnen. De katholieke en de socialistische slaagden erin een zuil uit te bouwen. De liberale doctrine liet niet toe de massa in dezelfde graad aan te spreken.

In het klerikale Izegem van na de eerste wereldoorlog speelde het socialisme nog geen rol van betekenis. In de vier gemeenteraadsverkiezingen behaalden de socialisten drie keer twee zetels en in 1932 drie zetels, eerst op 13 en vanaf 1932 op 15 zetels. Toch werd tijdens het interbellum de basis gelegd voor de latere uitbouw van de partij.

De belangstelling voor het turnen na de eerste wereldoorlog was een tijdsverschijnsel. Als bijvoegsel van *De Iseghemnaar* verscheen op 30 september 1922 een artikel van Joseph Gobberts, de voorzitter van de katholieke turngouw Antwerpen-Limburg. Daarin lezen we o.a.

Sinds eenige tijd staat de turnerij aan de orde van den dag. Zekere wetsontwerpen betreffende de lichamelijke opvoeding, zijn daar misschien niet helemaal vreemd aan; voeg daarbij het belang dat aan het turnen zelve gehecht werd op de laatste bijeenkomst der socialistische jeugdorganisatie, en de besprekingen gevoerd op de 9e Vlaamsche Sociale Week, en 't zal natuurlijk voorkomen dat turnen thans meer dan ooit op den voorgrond treedt.

Een jaar eerder, op 14 augustus 1921, was in Izegem het vaandel van de Sint-Tillo's Turners «Vreugd in Deugd» ingewijd; het was een realisatie van Joseph Deraedt. De oefenzaal van deze vereniging lag in de Jongelingencongregatie en godsdienst, tucht en broederlijkheid zouden de basisprincipes zijn. Deze turnclub werd ontbonden in 1928. En zeker in 1924 bestond de Meisjes-Turnclub «Vroolijk en Vroom» : volgens *De Mandelbode* van 13 december 1924 werd in Ons Gildehuis een avondfeest gegeven.

Aan deze Izegemse initiatieven was de turnclub van de socialistische partij vooraf gegaan. «De Ster», die later «De Rode Ster» werd, wilde een aantal huisgezinnen aan het socialisme binden. Niet verwonderlijk dat in het katholieke milieu gepoogd werd om leden van «De Ster» te doen overstappen naar de Sint-Tillo's turners ! Een turnvereniging was ook een machtig propagandamiddel. We mogen niet vergeten hoe belangrijk optochten, stoeten, processies, vlaggeparades, manifestaties... in het verleden zijn geweest. Ook zou de arbeidsduur geleidelijk aan ingekort worden, waardoor ruimte vrijkwam voor een zinvolle vrijetijdsbesteding.

Wanneer «De (Rode) Ster» werd opgericht ? 1989 — 70 = 1919. Toch hebben we daarover gegronde twijfels.

Opvallend is dat de eerste krantenknipsels die over deze turnvereniging spreken van 1921 dateren. Wie tijdens de tentoonstelling deze persknipsels las, moet dat zijn opgevallen. Het is pas

Enkele leden van De Rode Ster in 1930

decennia later dat 1919 als stichtingsdatum wordt naar voor geschoven en sedertdien door iedereen wordt aanvaard.

Nog in *De geschiedenis van de socialistische arbeidersvereniging van Izegem*, een gestencilde brochure in 1985 verschenen, lezen we op p. 11 :

20 juli 1921. In de Scala wordt op voorstel van de Socialistische Propagandaclub de Turnbond «De Ster» (later omgedoopt tot «De Rode Ster») opgericht. Aan de wieg ervan stonden François Verbeke, August Lapeire, E. Vermeulen, Achiel Claeys en E. Deprez. Na een maand telde de club 50 ingeschreven leden. Reeds in oktober 1921 werd een meisjesafdeling opgericht met een 20-tal leden.

We vermoeden dat dit bericht gebaseerd is op *De Ontwaking*. Het volgende bericht komt heel zeker uit dit socialistisch weekblad voor het arrondissement Roeselare. In het nummer van donderdag 28 augustus 1921 staat :

Turnclub. Voor eenige weken werd door eenige vurige jonge strijders het gedacht opgevat, dat hier in onze reeds machtige organisatie te weinig werd gedaan aan de ontwikkeling.

Verskillende kameraden waren reeds ingelijfd in de mazen onzer tegenstrevers, omdat zij daar hunne liefhebberij konden gaan uitvoeren.

Dit gevaar inziende, werd niet getalmd, en met een vasten wil werd hand aan 't werk geslagen.

Waarmede zou men beginnen ?

Het antwoord liet zich niet lang wach(t)en.

Men begon met het inschrijven van leden voor een turnclub. Weldra stonden een vijftigtal jongelingen onder begeleiding van onze wakkere vrienden J. Verbeke en Aug. Lapeire, die gezworen hebben, hun club zoo te leiden dat hij moet komen nevens de reeds bestaande van ons arrondissement(...).

Onze turnclub «De Ster» moet schitteren over ons donker Vlaanderen.

Met Achiel Claeys en Pascal Labeeuw had *De Weekbode* een gesprek, op 14 april 1989 weergegeven onder de titel «Twee pioniers op praatstoel». Ze zijn respectievelijk geboren op 24 augustus 1904 en 10 september 1910. Labeeuw zegt in dit artikel : «Toen ik lid werd, was ik amper een uppie van elf jaar». Het woord uppie zal hij wel niet in de mond hebben genomen, elf wel. En dat brengt ons weer tot 1921. Gevraagd naar de pro-

blemen van het prille begin antwoordt Achiel Claeys : «Allereerst waren er de strubbelingen tussen de katholieke turnclub en wij. De Ster werd maar al te vaak als boeman afgestempeld». Het feit, historisch juist, kan niet waar zijn in 1919, want de katholieke Sint-Tillo's Turners werden pas in 1921 opgericht.

Ons heemkundig tijdschrift is onbevoegd om de kwaliteit van «De Rode Ster» in te schatten. Maar dat deze socialistische turnclub hoge toppen scheert, is onbetwistbaar ! Aan de veel provinciale kampioenen die de turnclub heeft voortgebracht, gaan we hier voorbij. Men leze daarvoor de geciteerde brochure ! In 1948 werd Roger Verbauwhede de eerste Izegemse turnkampioen van België. In de laatste twaalf jaar werd een kampioentitel bijna normaal beschouwd. We vernoemen (de verschillende categorieën door elkaar genomen) : Caroline Vandenbroucke, Hilde Deceuninck, buitenbeentje Frank Steelant, Danny Verbrugghe, Linda Coysman, Eric Smet, Patrick Samyn, Vannessa en Eveline Degrendele, Karolien Verschoot, Els Terry, Tanja Vroman, Sybille Meulebrouck en Lars Decock.

De eerste leider is François Verbeke geweest. Het accent lag op de Zweedse gymnastiek, maar er was een acrobatengroep waarin de kopstukken terecht kwamen. In 1945 werd Roger Verbauwhede de algemene leider. In het begin van de zestigerjaren nam de jonge Romain Vroman deze functie over. Vanaf nu kwam de nadruk te liggen op het keurturnen i.p.v. het verouderde Zweedse turnen. Later werd hij geholpen door zijn echtgenote Chantal Wulbrecht. Romain Vroman deelt de dag van vandaag de hoofdleiding met Frank Duhamel.

De voorzitter was steeds een politieke klepper. Henri Dewaele werd na de tweede wereldoorlog opgevolgd door Pierre van Staay en in de jaren 1960 door Staf Nyffels. De huidige voorzitter is burgemeester-senator Robert Vanlerberghe, sedert 1952 lid van «De Rode Ster» en aanvankelijk verantwoordelijke voor het afdelingsturnen, d.w.z. de lichaamsbewegingen.

In 1983 leken de tijden even veranderd, toen de (katholieke) «Salto's» en «De Rode Ster» een gemeenschappelijk gymgala verzorgden en bin-

nen het trainerskorps de idee van een fusie naar voor werd geschoven : een gefusioneerde vereniging zou nog meer kunnen presteren. Beide hoofdbesturen weigerden echter op deze plannen in te gaan. Verschillende jaren zouden de betrekkingen tussen beide turnclubs daarna op een laag pitje staan.

We besluiten : we menen dat «De Rode Ster» pas in 1991 aan haar 70-jarig bestaan toe is. «De Rode Ster» zou met een tweede zeventigjarige viering zelfs veel Izegemnaren plezier doen, want de kwaliteit zal wel weer van de bovenste plank zijn.

Een beeld van de Gymgala 89 (Foto Terma)

Een kleine orgelhistoriek van de Sint-Hiloniuskerk

Luc LANNOO

Voor deze bijdrage over de orgelgeschiedenis van het orgel in de opeenvolgende Sint-Hiloniuskerken te Izegem hebben we ons doelbewust willen beperken tot een beschrijving van het huidig instrument. Archivalisch onderzoek beperkt zich dan ook tot het modern archief dat zich nu nog bevindt in de dekenij van de stad Izegem (1824 tot heden). Naast het archivalisch onderzoek (1) werd er ook een volledig technisch onderzoek gedaan van het bestaande instrument.

1. Het Fr. Joris-orgel van 1926.

Het instrument van de Sint-Hiloniuskerk te Izegem is een typisch product van de postromantische industriële orgelbouw in Vlaanderen en Europa. Echte organologische kwaliteiten zal het, spijts de lovende kritieken van de inhuldigingsperiode wel nooit gehad hebben. Laat ons eerlijk blijven, het had enkel een pseudo-orgelfront, zonder de minste relatie met de chromatisch oplopende achterbouw van het instrument. Kleine pijpen vooraan, oplopend naar de grotere pijpen die tot in de torenkamer doorliepen; nevenopstelling van de verschillende orgelonderdelen, rechts het pedaal, in het midden het hoofdwerk en gans links in een organologisch slecht opgestelde zijkast het zwelwerk (gezien vanuit de kerk). De klankopbouw van het instrument getuigde van een slecht begrepen post-romantisme, al te schatplichtig aan de vervalperiode van de orgelbouw met enkele aanvullingen vanuit een niet doordachte neobarok. Gecombineerd met een niet zo gelukkige pneumatiek voor de tractuur en een weinig verfijnde intonatie was het tekenend voor een brutaal klankresultaat.

Dit François Joris-orgel heeft tot op heden volgende samenstelling :

Grand Orgue : Bourdon 16', Montre 8', Flûte harmonique 8', Violon 8', Bourdon 8', Prestant 4', Flûte 4', Doublette 2', Fourniture III, Cornet V, Trompette 8', Clairon 4'.

Récit (d'expression) : Diapason 8', Salicional 8', Voix céleste 8', Cor de nuit 8', Mélophone 4', Flûte écho 4', Octavin 2', Trompette harmonique 8', Basson-hautbois 8', Voix humaine 8'.

Pédale : Contrebasse 16', Sousbasse 16', Flûte basse 8', Bombarde 16'.

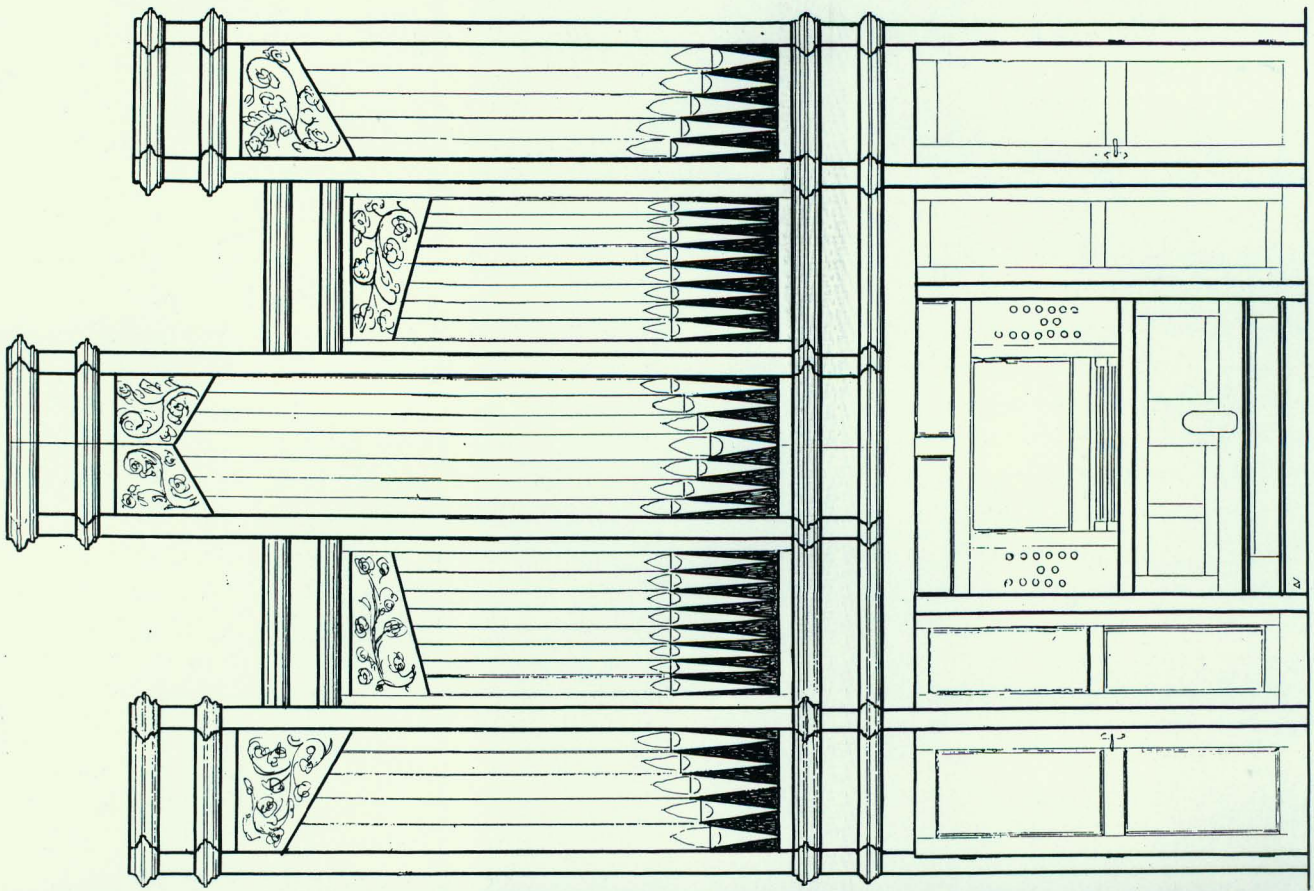
Speelhulpen : Accouplement et tirasses, octave grave du récit, octave aigue du Grand Orgue, Expression, Forte général, Trémolo (pédalles), Piano, Mezzo, Forte, Annulateur (boutons) (2).

Dit instrument was het resultaat van een vergelijkende prijsoffertevraag van de kerkfabriek ten jare 1926. Op advies van de toenmalige organist Daniël Clement, 1ste prijs van het conservatorium van Gent en zeker geen onverdienstelijk musicus, zal men er wel vanuitgegaan zijn dat dit instrument beantwoordde aan de toenmalige behoeften van de post-vaticaanse liturgie. Via omhalingen en andere sponsering werd de totale som, voor de bouw van dit instrument bijeengegaard (69.500 fr. of ca. 644,86 pond) (3).

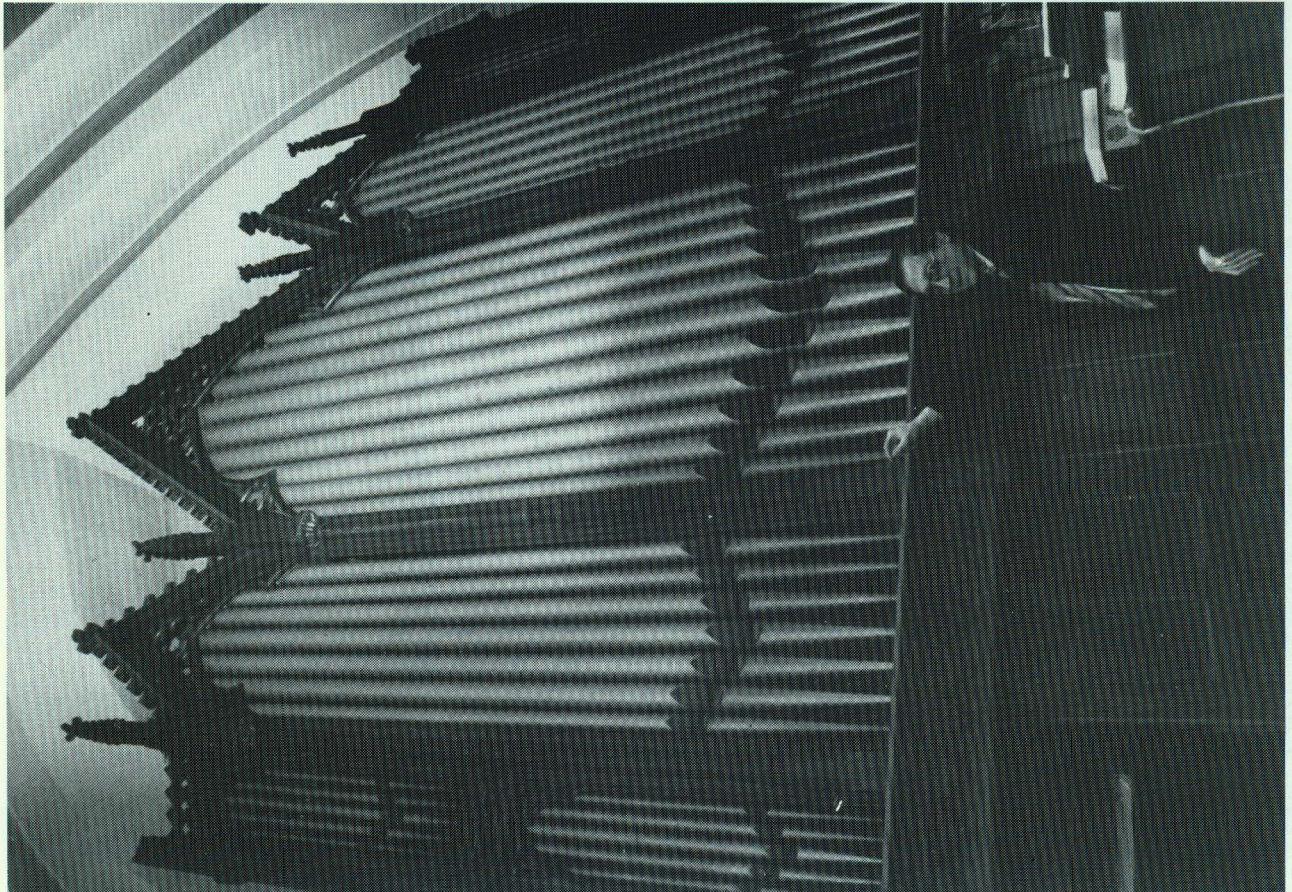
2. Historiek van de orgels in de Sint-Hiloniuskerk

De oudste kern van het Joris-orgel (1926) te Izegem gaat terug op een vermoedelijk 18de eeuws instrument. Op basis van het technisch onderzoek van het instrument is het evenwel niet duidelijk hoever men in de geschiedenis moet teruggaan. Pieter Declercq (4) schreef over het oude orgel in de verdwenen kerk van Izegem enkele gegevens bijeen over het orgel in de 18de eeuw. Alhoewel deze gegevens buiten het huidig onderzoek van het modern kerkarchief vallen is het wellicht niet oninteressant deze te vermelden, daar we geen gegevens vonden over het vroeg 19de eeuws orgel :

Ontwerptekening van het nieuwe orgel

Luc Lannoo voor het huidige orgel (Foto Terma)

«... en de toenmalige pastoor E.H. Commacen drong er bij de wetheren op aan tussen te komen tot het voorzien van de kerk met een degelijk waardig kerkorgel. Het oude, eertijds gebouwd door de meester-orgelmaker Geraard Middaere was in vervallen toestand...» (5) (ca. 1720); «Het volle college besliste het oud orgelspel te laten restaureren en merkelijk te laten verbeteren. Het bestond uit elf registers of spelen en zoals de toenmalige beschrijving luidt : een ordinaire bourdon 8 voet, prestans 8 voet, prestans 4, fluytte 4 voet, octave 2 voet, quyn ten fluyte, corluit (cornet III) van 3 pijpen, cimbael van 2 pijpen, formint (Forniture) van dito 2 pijpen en trompen (trompette) en clairon»; «Aan Sieur Lowys de la Haye, meester-orgelbouwer te Gent werd een bestek gevraagd... «het werk zou 140 ponden groten Vlaams courant belopen»... Het akkoord werd ondertekend op 12 mei 1722. «Dertig jaar nadat Lowys de la Haye van Gent het Izegemse kerkorgel had hersteld, moest het opnieuw voor een ernstige reparatie onder handen worden genomen in 1754.» «In hun vergadering van 31 augustus 1754 sloot het volledige college een akkoord met Sieur Petrus Deryckere, meester-orgelmaker binnen de stad Kortrijk voor de som van 15 ponden, 6 schellingen, 8 groten.» «Dit alles... onder pastoor E.H. Joannes Lust...».

Omgezet in moderne benamingen zag het 18de eeuwse orgel van de kerk er als volgt uit :

Bourdon 8'
 Montre 8'
 Prestant 4'
 Fluit 4'
 Octaaf 2'
 Quint 3'
 Cornet III
 Fourniture II
 Cymbel II
 Trompet (8'?)
 Clairon (4'?)

Na het concordaat van 1801 tussen Napoleon en de paus werden de kerken weer vrijgegeven voor de Roomse eredienst. We kunnen, op basis van het moderne kerkarchief enkel vermoeden dat het 18de eeuwse orgel verder dienst deed in de kerk tot het in 1836 hersteld en na-

gezien werd door de Gentse orgelmaker Van Peteghem.

Voor de 17de tot en met de 19de eeuw beschikken we enkel over 4 namen van orgelmakers.

Geeraert Medaert, alias Middaert was wellicht afkomstig uit het Leuvense, maar werkte te Roeselare tot 1658. Zijn werkzaamheden te Izegem worden tot op heden niet vermeld in zijn (vrij) onvolledige werkljst (6).

Louis II Delhaye (de la Haye) was de zoon van Louis I. Vermoedelijk uit het Gentse afkomstig vestigde hij zich te Antwerpen en was zowel in de noordelijke als de zuidelijke Nederlanden werkzaam. Het werk van deze orgelmaker is tot nu toe nog steeds het onderwerp van onuitgegeven studies en deelpublicaties (7). Vermoedelijk zou hij geboren zijn te Chièvres en zich omstreeks 1725 in Antwerpen gevestigd hebben (8).

De gebroeders Deryckere zijn in de literatuur nog stiefmoederlijk behandeld. Ze waren werkzaam in het Kortrijkse in de loop van de 18de eeuw en werden beschouwd als 'bons facteurs d'orgues' (9).

Over de familie Van Peteghem uit Gent is er tijdens de laatste jaren heel wat gepubliceerd geworden, reeds vanaf de 19de eeuw (10). Op basis van deze publicaties en de vermelding in het archief van 1836 (11) vermoeden we dat het hier gaat om Pieter II Van Peteghem uit Gent (1792-1863). In tegenstelling met zijn broers Pierre-Charles (1776-1852) en Lambert-Corneille (1779-1855) die vanuit Waarschoot voornamelijk in het noorden van de provincie West- en Oost-Vlaanderen werkzaam waren, vinden we Pieter II meer terug in zuidelijk Vlaanderen.

Problematischer is de periode 1852-1855 (noodkerk) en de overplaatsing van het instrument in de nieuwe kerk (vanaf 1855). De archieven maken geen melding van enige werkzaamheden aan het instrument. Pas in 1882-1884 (12) is er opnieuw sprake van het orgel, evenwel zonder vermelding van de naam van de orgelmaker. Deze archivalia vermelden enkel werken aan het orgel dat te klein bevonden werd voor de nieuwe

grotere kerk. Enkele bestaande registers worden vermeld : Prestant, Flûte-octaviante (?), Cornet, Gamba, Doublette en een te zwak bevonden Trompette. Als nieuwe registers worden vermeld : Montre 8', Bourdon 8', Bombarde 16' en Flûte ouverte 8'. Wellicht wijzen de laatste twee spelen op het aanbouwen van een zelfstandig pedaal, maar de archieftekst is hieromtrent niet duidelijk. Daar men op dat ogenblik nog altijd bleek uit te gaan van het bestaande instrument is een vergelijking van de dispositie van 1884 met die van 1720 niet onbelangrijk :

1720 :	1884 :
— —	Montre 8' (verdwenen)
Bourdon 8'	Bourdon 8' (wellicht niet vernieuwd)
— —	Gamba 8' (verdwenen)
Prestant 4'	Prestant 4'
Flûte 4'	Flûte 4'
Octave 2'	Doublette 2'
Quinte 3'	Quinte 3'
Cornet III	Cornet V
Fourniture II	Fourniture III
Cymbel II	— —
Trompette 8' ?	Trompette 8' (verdwenen)
Clairon 4' ?	— —
	Bombarde 16' (pedaal ?)
	Flûte ouverte 8' (pedaal ?)

Ook het orgel van 1855 bleek op de duur niet meer te beantwoorden aan de wensen van organist en kerkbestuur (13). In 1926 werd dan ook bij verschillende orgelmakers een prijsofferte gevraagd voor een (bijna) totaal nieuw instrument. Het sub I vermeld orgel van François Joris werd aangenomen. Samen met zijn broer Joseph (1859-1920) was François Joris (1861-1937) te Geraardsbergen in de leer gegaan bij de gekende romantische orgelmaker Charles Anneessens (1835-1903). Vanaf 1890 vestigden ze zich als zelfstandige orgelmakers te Ronse. Toen Joseph in 1905 naar Zichem terugkeerde bleef François te Ronse werken, later bijgestaan door zijn zonen Edmond (1897-1951) en Georges (1899-1972) (14). Maar ook dit orgel zou later (1945) hersteld moeten worden door Jules Anneessens (1876-1956), tengevolge van de schade veroorzaakt door het bombardement van 1940 (15). Deze laatste was de derde zoon van de reeds vermelde orgel-

maker Charles Anneessens. Zijn ingreep in het instrument is blijkbaar beperkt gebleven tot enkele oplappingswerken;

Een nieuwe ombouw ?

Geruime tijd was het reeds duidelijk geworden dat ook dit 20ste eeuws instrument, omwille van zijn vele technische gebreken dringend moest herzien worden. Nadat meerdere voorstellen tot verbouwing om diverse redenen niet weerhouden konden worden besliste de kerkfabriek de auteur van deze bijdrage te gelasten met het opmaken van een definitief ontwerp (16). Het ondertussen goedgekeurde ontwerp gaat ervan uit de oude kern van het 18de eeuws instrument te revaloriseren en tevens de waardevolle elementen uit de 20ste eeuw te behouden (d.w.z. de vrij dure tongwerken). Rekening houdend met dit uitgangspunt moest dan ook geöpteerd worden voor een neoromantisch instrument, maar met een volledig nieuwe technische onderbouw en een reëel orgelmeubel want deze onderdelen waren van die aard dat het behoud ervan de uitbouw van een volwaardig orgel onmogelijk maakten. De pneumatische tractuur van het instrument zou immers steeds een dure onderhoudspost blijven en het meubel was in feite enkel een esthetisch niet waardevol scherm dat vóór het eigenlijke instrument opgesteld was. Al deze beschouwingen hebben uiteindelijk geleid tot een verdedigbaar romantisch concept dat we hier als voorproef kunnen vermelden (17).

Hoofdwerk :

Bourdon 16', Montre 8', Flûte harmonique 8', Viole de Gambe 8', Bourdon 8', Prestant 4', Flûte 4', Doublette 2', Quinte 3', Cornet V, Fourniture III-V, Trompette 8', Clairon 4'.

NB : samenstelling van de Fourniture :

C	c	c'	c''
1 1/3'			
1'	1'		
2/3'	2/3'	2/3'	
	1/2'	1/2'	1/2'
	1/3'	1/3'	1/3'
		1/4'	1/6'
		1/6'	1/6'
			1/8'

Zwelwerk :

Diapason 8', Salicional 8', Bourdon 8', Prestant 4', Flûte 4', Octave 2', Progression III-V, *Trompette harmonique* 8', *Basson-Hautbois* 8', *Voix humaine* 8'.

(NB. : samenstelling van de Progression :

C	c'
2 2/3'	
2'	2'
1 3/5'	
	1'
	2/3'
	1/2'
	2/5'

Pedaal : Contrebasse 16', Soubasse 16', Flûte ouverte 8', Bombarde 16'.

Speelhulpen : koppelingen, zweltrede, tremulant.

3. Archivalia

Archief van de dekenij

a. Resolutieboek der kerke van Iseghem, 1824-1887.

Actum in vergaederinge van de 17de junij 1836 (p. 42)

4° den heer van Peteghem orgelmaeker te Gend zal aenboden worden van den orgel overtesien, Kuysschen ende doen naer behooren.

Zitting van 2 april 1848.

In de vergadering is besloten dat de middenvenster van de westgevel der kerke, gevende op de hoogzaal, hermaekt zal worden in geslepen glas om aldus te beletten de schade welke de doorstralende namiddagzon doet aen den orgel en aen de orgelkasse.

Zitting van 5den november 1882 (p. 253)

...

Overwegende dat de voltooiing der herstelling van het orgel hoogst noodzakelijk is en dat het orgel zonder die herstelling niet meer bruikbaar is;

Overwegende dat de herstellingen merklijk meerder moeten zijn dan het bureel het gemeend had en dat gevolgndlijk de noodige bemachting moet gevraagd worden;

Overwegende dat de gelden, bij voorzorg in de begrootingen van 1882 & 1883 gebracht, op gee-

ne betere of andere manier kunnen gebruikt worden;

Besluit :

Aan de bestendige overheid, de noodige bemachting te vragen, om de sommen in de bovengemelde begrootingen gebracht, te mogen gebruiken tot de volledige herstelling van het orgel.

Iseghem, le 5 Xbre 1884 (pp. 259-260)

...

2° Voici les réparations & renouvellements exécutés aux orgues, au fur & à mesure que la nécessité s'en est démontrée :

Renouvellements :

Nouveau soufflet - nouveau clavier

Nouveau bourdon 8 - nouvelle montre 8

Réparations aux :

Prestant - Flûte - Octaviante -

Cornet - Gamba - Doublette -

Trompette; plus (ou ?) menus ouvrages,

Les réparations & renouvellements terminés, il a été constaté que les orgues étaient beaucoup trop faibles pour une grande église & le conseil a été obligé d'y ajouter une bombarde 16 et une flûte ouverte 8 pour les renforcer.

Tous les comptes ne sont pas encore rentrés, mais nous estimons que la dépense générale se montera à environ quatre mille francs.

...

b. Régistre des délibérations du conseil de la fabrique de l'église, 1888-1947.

(niet gepagineerd)

Zitting van de 1e zondag van 1e zondag (sic) van Maart 1926.

Dagorde : Vernieuwing orgel :

Zes voorstellen zijn ingezonden geworden vanwege verscheiden orgelmakers om in de noodzakelijk geworden verbetering te voorzien

1 : de Heer F. Vos Huybrechts van Zichem doet een dubbel aanbod

A 10 nieuwe spelen en de oude spelen gereinigd en in goeden staat gebracht, de blaasbalg blijvende wat hij was; overigens nieuwe speelkas, buffet en drie secreten in pneumatiek stelsel.

Voor dat werk geeft hij voorwaardelijke waarborg binst 5 jaar

De kostprijs is f 58.100

B met bijvoeging van reguleurs aen den blaasbalg en andere verbeteringen in het voorstel Jooris bevat fr 63.200 f

2e voorstellen Anneessens, Meenen, met 5 jaar waarborg.

A. zooals voorstel A. Vos. uitgenomen dat Cornet 5 rang en furniture 3 r. nieuw gemaakt worden. Kostprijs f 83.500

B met verbeteringen omtrend zooals bij Jooris f 91.500

4 : Voorstel L. Daem - De Vis, Appelterre.

In den zin van voorstel Jooris : f 62.200 f waarborg : 15 jaar, binst dien tijd mag eene som, als waarborg blijven staan mits 6% interest.

5 Voorstel Oscar Anneessens - Marinus :

voor een orgel kleiner als hetgeen door de vorige ondernemers beschreven is 69.900 f. - voor een orgel van gelijke weerde 78.000 f.

De raad der kerkfabriek, op voorstel van het Bureel ingezien dat het aanbod van den Heer Jooris van Ronse, volgens advies van den Heer organist der kerk, datgene is, hetwelk in de beste voorwaarden aan de kerk een orgel kan verschaffen dat aan de behoeften van den eeredienst beantwoordt.

ingezien de noodzakelijkheid, die reeds vóór den oorlog gebleken is van aan de kerk een orgel te verschaffen dat aan hare belangrijkheid beantwoordt,

ingezien de eerw. Heer Pastor op zich neemt van door vrijwillige giften in de kosten, die de onderneming vereischt te voorzien, besluit, met een parigheid der aanwezige leden :

het aanbod van den Heer Jooris aan te nemen, onder voorbehoud van goedkeuring der bevoegde overheid.

het bureel te gelasten met de uitvoering van dit besluit

Zoo gedaan in gewone zitting van 1 zondag van maart 1926

de schrijver de voorzitter

(get.) J. Rosseel (get.) Dr. van dewalle

Bijgevoegd los blad : Ontvangstbewijs, onder tekend door Fr. Joris, gedateerd op 12 aug. 1926 : 69.500.-BF.

c. Régistre des délibérations du conseil de la fabrique de l'église, 1888-?.

(niet gepagineerd)

Zitting van 28 juni 1945

...

Doch men is vooral bijeengekomen om te spreken over het herstel van het orgel. Het nieuw orgel wordt geplaatst in 1926 door Fr. Joris, orgelbouwer te Ronse en kostte 69.500 fr.

Sedert werd het orgel niet meer nagezien en werd zeer vervuild tijdens de beschieting in mei 1940. Het was volstrekt noodig dat het orgel hersteld werd.

De heer Jules Anneessens, orgelbouwer heeft een voorstel ingediend :

1ste bestek : kuischen van het orgel en regeling van het mechanisme 6.550 fr.

2de bestek : behalve het 1ste bestek : volledig herstel en noodige vernieuwing van sommige deelen : 32.900 fr.

Het Bureel beslist het 2de bestek te aanvaarden :

de kerkfabriek neemt op zich de kosten van het 1ste bestek, voor het overige zal EH Pastoor zorgen.

d. Liber memorialis. Geschiedenisboek der parochie van den heiligen Hilonius te Iseghem... begonnen onder den E.H. Pastor C. Van Coillie bij last van zijne doorl. Hoogweerdigheid Gustavus Josephus Waffelaert, Bischof van Brugge.

acta prosynodalia 29 maii 1900.

11. Nieuw orgel (p. 12)

In 1926 bij het begin van 't jaer werd besloten het bestaande orgel aan te vullen met nieuwe spelen en een nieuw decreet te laten maken met nieuwe orgelkas en speelkast.

Het werk dat uit te voeren was werd aan vijf verscheidene orgelmakers voorgelegd onder toezicht van den organist heer Julien Clement-Clement. Iedere orgelmaker diende de beschrijving van zijn voorstel in met bepaling van den prijs.

Het voorstel dat als het beste goedgekeurd werd op advies van den voornoemden organist was noch het goedkoopste noch het duurste. De uit-

voering werd toevertrouwd aan den Heer Frans Joris en zonen te Ronse voor den prijs van 69.500 fr. (toen het pond op 107 fr. scheen vast te staan). Een mededinger vroeg voor een nieuw volledig werk 94.000 fr. Om die kosten te bestrijden werden omhalingen gedaan, die zoowat als 55.000 fr. opbrachten. Het overige werd ook gevonden.

De inhuldiging had plaats op 12 oegst 1926 om 4 ure namiddag.

De heer Leonder Vilain, organist van Oostende, en heer Daniel Clement, zoon van den organist

van St. Hilonius bespeelden het orgel, dat door den pastor gewijd werd.

(door een andere hand bijgeschreven :)

Herstel en vernieuwing van het orgel : in juni 1945 door Jules Anneessens van Menen voor 32.000 fr.

Centraal Orgelarchief Brussel / Privebezit van juffr. Noëlla Clement

Inhuldigingsfolder, 1926

Mekanieke fabriek van kerkorgels Fr. Joris & Zonen, Ronse

Samenstelling van het orgel

Eerste klavier

GROOT ORGEL

1. Bourdon	16 voet
2. Montre	8 "
3. Bourdon	8 "
4. Violon	8 "
5. Flûte harmonique	8 "
6. Prestant	4 "
7. Flûte	4 "
8. Doublette	2 "
9. Fourniture	3 rangs
10. Cornet	5 "
11. Trompette	8 voet
12. Clairon	4 "

VRIJE PEDAAL

1. Contrebasse	16 voet
2. Sousbasse	16 "
3. Flûte basse	8 "
4. Bombarde	16 "

tweede klavier

RECIT EXPRESSIF

1. Diapason	8 voet
2. Salicional	8 "
3. Voix céleste	8 "
4. Cor de nuit	8 "
5. Mélophone	4 "
6. Flûte écho	4 "
7. Flageolette	2 "
8. Trompette harmonique	8 "
9. Basson-Hautbois	8 "
10. Voix humaine	8 "

VERBINDINGEN

1. Groot orgel aan pedaal
2. Recit aan pedaal
3. Verbinding der klavieren
4. Octave-grave van recit
5. Octave-aigue van groot orgel
6. Expressie pedaal van recit
7. Forte général
8. Tremolo op recit
9. Vier knoppen tussen de klavieren naar keus :
Piano, Mezzo, Forté en Afsnijden

Het orgel naar het laatste stelsel, door een Elektrieke Blazerij in werking gesteld, is vervaardigd in de MEKANIEKE WERKHUIZEN van MM. FRANZ JORIS & ZONEN, RONSE.

LAUDATE DOMINUM IN CHORDIS ET ORANGO

"Parochiale kerk van Sint Hilonus Iseghem"

Plechtige wijding en inhuldiging van het nieuw orgel.

M. Wij hebben de eer Ued. uit te nodigen tot de Plechtige Wijding en (inhuldiging van het nieuw orgel welke zal plaats hebben op donderdag) 12 Augustus 1926, om 16 ure.

Het orgel zal bespeeld worden door :

den Heer Leandre Vilain, leeraar van het orgel in het Koninklijk Conservatorium van Gent ; orgelist van Sint-Petrus en Pauluskerk en van het Kursaal te Oostende ;

en door Heer Daniel Clement, 1e prijs van orgel in het Conservatorium van Gent.

Gelief te aanvaarden, M..., de uitdrukking onzer eerbiedige gevoelens

Namens de leden der kerkfabriek
LOOSVELD Pastoor.

ORDE DER PLECHTIGHEDEN.

1. Plechtige wijding van het nieuw orgel door de Eerwaarde Heer LOOSVELD, Pastoor der Parochie.

2. Godsdienstig concert.

A. Stukken uit te voeren door den heer DANIEL CLEMENT

1. Sonate	Mendelssohn
2. Allegro	Lemmens

B. Stukken uit te voeren door den heer LEANDRE VILAIN

1. Symphonie en Sol mineur	Widor
2. Ave Maria	Schubert
3. Variations	Hesse
4. Largo	Händel
5. Toccata et Fugue en Re mineur	Bach
6. Pastorale	Lefébure
7. Rêverie et chant du soir	Schumann
8. Choral varié	Mendelssohn
9. Le forgeron harmonieux	Händel
10. Pièces en différents styles	XXX

3. Om 19 ure 30 zal den Heer Clement Daniel verschillende orgelstukken uitvoeren, waarna PLECHTIG LOF.

(Drukk. Massez-Meert, Ronse)

1. Met oprechte dank aan Mgr. A. Cauwe voor het voorbereidend werk inzake het archiefonderzoek.
2. Aanduidingen op de vrijstaande speeltafel. Cfr. eveneens de inhuldigingsfolder van 1926.
3. Gegevens naar het 'Liber Memorialis. Geschiedenisboek der parochie van den heiligen Hilonius te Iseghem', p. 12.
4. Pieter Declercq in de 'Mandelbode' van 31.VII.1959, p. 16. Met dank aan de heer J. Anseeuw die deze gegevens ter beschikking stelde.
5. Orgelmaker Middaere moet wellicht gelezen worden als G. Medaert uit Roeselare. Hij bouwde het orgel in St-Tillo rond 1626 (SAI, Kerkrekeningen)
6. Cfr. A. Deschrevel, *Het Orgelbouwersgeslacht Medaert (alias Middaert)*, in *Geschied- en Oudheidkundig genootschap van Roeselare en ommeland*, 969, pp. 74-89 ; e.a.
7. L. Lannoo, *Losse stukken betreffende het orgel der voormalige Sint-Pietersabdij te Gent, 1652-1782*, in *Mededelingen van het Centraal Orgelarchief*, Brussel, 1975, p. 13.
8. Brief van E. Van Autenboer aan L. Lannoo d.d. 25.X.1975.
9. E. Grégoir, *Historique de la facture et des facteurs d'orgues*, Antwerpen, 1868, p. 91 ; e.a.
10. Basisstudie E. Grégoir, *ibidem*, pp. 193-203 ; e.a.
11. Archief van de dekenij, *Resolutieboeken der kerke van Iseghem 1824-1887*, p.42.
12. Archief van de dekenij, *Ibidem*, pp. 253/259-260.
13. Archief van de dekenij, *Régistre des délibérations du conseil de la fabrique de l'église, 1888-1947*, niet gepagineerd.
14. P. Roose, Joris, in *Dictionnaire des facteurs de instruments de musique en Wallonie et à Bruxelles du 9e siècle à nos jours*, Brussel - Luik, 1986, pp. 229-230 ; Idem, *De Belgische orgelbouwersfamilie Joris : Een status questionis*, in *Orgelkunst*, jg. III, nr. 3, Grimbergen, 1980, pp. 3-12
15. H. Roelstraete, *Annessens*, *Ibidem*, pp. 25-32.
16. Archief van de Dekening, *Verslagboek der kerkfabriek van St. Hilonius Izegem*, niet gepagineerd ; 3 januari 1988.
17. Onderlijnde registers worden overgenomen uit het bestaande instrument.

Actueeltjes nr. 51

De nummers met een * verwijzen naar de bijgaande foto's

Robert LEROY

1988

1818 — Met ingang van donderdag 1 september 1988 werd alle zwaar verkeer uit de Izegemse binnenstad geweerd. Alle vervoer van 5 of meer ton moet nu de nieuwe signalisatie in de gaten houden!

1819 — Zaterdag 3 september nam deken A. Cauwe afscheid van Izegem. Hem werd een passend geschenk aangeboden na een mooie eucharistieviering in St.-Tillo.

1820 — Ulla Werbrouck, de Emelgemse judoka, wist in Polen een internationaal treffen af te ronden met een prachtige zege.

1821 — Als nieuwe pastoor-deken voor Izegem werd op 12/9/88 Jozef Decoene, voorheen behorend tot de priesterequipe van St.-Elooi te Kortrijk, aangesteld.

1822 — De Izegemse Seniorendag kende, als derde in de rij, een groot succes, mede door het milde zonnige weer.

1823 — Het 28ste Herfst-muziekfestival kende terecht opnieuw een reuze-succes. De Kunstvrienden uit St.-Eloois-Winkel en het Tsjechisch korps uit Gottwaldov liepen met de eerste prijzen weg.

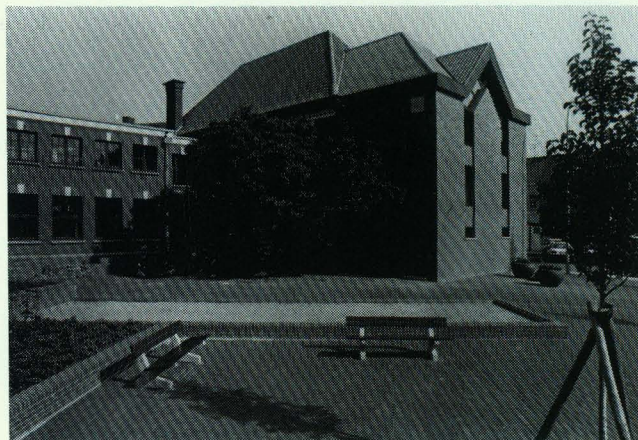
1824 — In het weekend van 24 september vierde het Rode Kruis van Izegem zijn 75-jarig bestaan. Die dag ook mocht het Rode Kruis zijn nieuwe woonst betrekken in het voormalig Brandweersenaal dat daartoe volledig heringericht en aangepast werd. Voorzitter Dr. Debrabandere en zijn actieve ploeg waren in hun nopjes!

* 1825 — St.-Rafaëlsparochie besloot de viering van haar 25-jarig bestaan. De bisschop van Brugge, Mgr. R. Vangheluwe concelebreerde met de huidige en oud-priesters van de parochie. Nadien werd een interessante expo geopend en had een receptie plaats in de meisjesschool voor alle parochianen.

25 jaar Sint-Rafaëlsparochie (foto Terma)

* 1826 — Het Emelgemse Plein ziet er na zijn vernieuwing prachtig uit. Het Kulturcentrum, het petanqueveld en de rustbanken vormen een mooi geheel.

Het vernieuwde Emelgemse Plein (foto Terma)

1827 — Met het kamertoneel "Spiegels" van D. Frenkel Frank bracht Mandelgalm op 30/9 en 01/10/88 een primeur. Het werden prachtige vertoningen, schitterend vertolkt door R. Dewaele en Gr. Denorme.

1828 — De Izegemse Wandeltocht-massaloop werd weerom een voltreffer van formaat: ruim 1300 deelnemers!

1829 — De Gemeenteraadsverkiezingen zijn weer achter de rug. Op 9 oktober werden de kaar-

ten geschud maar voor Izegem bleef de situatie ongewijzigd : SP, VU en GB aan het roer (GB sterker vertegenwoordigd) en CVP met PVV in de oppositie ; R. Vanlerberghe blijft burgervader.

1830 — Voor St.-Tillo en het Izegemse dekanaat was zondag, 30 oktober een hoogdag : Jozef De-coene (°Ledegem) werd ingehaald als nieuwe pastoor-deken. Zijn innemende persoonlijkheid veroverde elke stadsgenoot. Een plechtige eucharistieviering met bisschop R. Vangheluwe en een daarop volgende receptie in Ave Maria boden de gelegenheid de nieuwe Izegemnaar te leren kennen van nabij.

* 1831 — In opvolging van Zuster Immolata is de geboren Izegemnaar en psycholoog Marc Desmet uit Assebroek, aangesteld tot nieuwe directeur van het Izegemse St.-Jozefsziekenhuis. Zijn functie gaat in op 1 januari 1989.

Marc Desmet (foto Terma)

1833 — Het Westvlaams Volksorkest onder leiding van José Wylin, met zijn elf uitvoerders, bracht op zaterdag 5 november een zeer geslaagde avond met Vlaamse volksmuziek. Het talrijk opgekomen publiek wist het ten gehore gebracht repertorium zeer naar waarde te schatten.

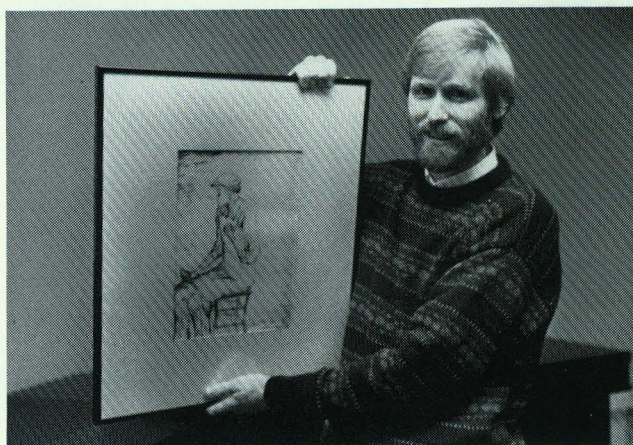
1834 — De 36ste AOB-Vogelweelde tentoonstelling die vrijdag 4 november geopend werd kende met 850 geëxposeerde vogels en 458 punten voor de winnaar een buitengewoon succes. Voorzitter J. Windels mocht terecht fier zijn.

1835 — Izegem laat zich in den vreemde kennen ; mede door het Koor "Die Boose". De koorleden verzorgden een 8-daagse concertreis in Oostenrijk. Ze waren te gast in Hain bij E.H. Raf Devlaminck. Het werden hoogstaande muzikale dagen vol reis- en verbroederingsgenot.

1836 — Gemeenteraadslid Piet Seynaeve (VU) werd onlangs benoemd tot OCMW-ontvanger in Ieper. Wetend dat het OCMW van die stad een der bijzonderste is van het Vlaamse land, betekent deze benoeming heel wat voor onze stadsgenoot.

1837 — Toneelvereniging "Hermes" liet vanaf het weekend van 19 november het publiek aan zijn trekken komen met "Gieren op het veilige nest" van Harold Mc Pherson. Gans de ploeg diende geloofd om de vertolking die de aanwezigen meer dan eens spontaan aan het applaudiseren bracht. Johan Mistiaen werd om zijn 10 jaar spelen nog eens apart in de bloemen gezet.

* 1838 — Bart Deltour, sociaal pedagoog en verantwoordelijk voor het begeleidend team in 't Pandje (Kapucijnerklooster) ontving de Persprijs van Izegem. Zijn menslievende inspanningen, idealisme en deskundigheid droegen daar toe bij. Hij werd op 10 december ten Stadhuize ontvangen en "Aktie Goudregen" stelde een prachtig financieel gebaar dat zeer gewaardeerd werd.

Bart Deltour (foto Terma)

1839 — De jonge Izegemse pianist Kristof Van Grysperre uit de Nieuwstraat 11 behaalde de Josée Vigneronprijs voor Kamermuziek 1988 te Maasmechelen. Hij werd eerste laureaat met 95 % samen met violist Pierre Pheulpin uit Rekkem. Als 15-jarige een dergelijke prestatie lukken betekent wat !

1840 — Mandelgalm kwam op de planken met "Blaise" een komedie van Claude Magnier. Met de aanwinst M.C. Strynckx werd het een schot in de roos !

1841 — Te Kachtem had op 18 november de jaarlijkse prijsuitdeling plaats van de bebloemingswedstrijd. 193 deelnemers op zo'n kleine deelgemeente zorgden voor een record. De organisatoren werden terecht zelf eens in de bloemen gezet !

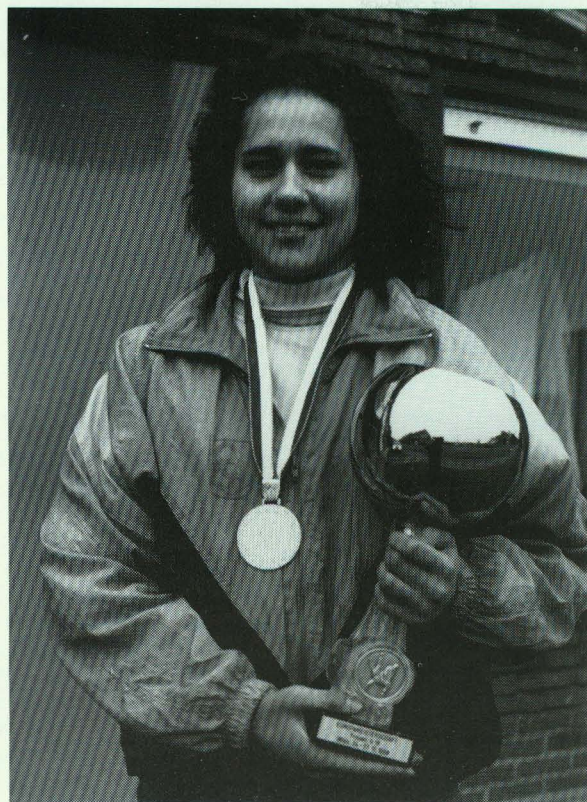
1842 — Als sportiefste vereniging van Izegem werd voor de tweede maal de Triatlonklub verkozen.

1843 — Op 20 november vierde de Harmonie Leo XIII St.-Cecilia en bij die gelegenheid werden enkele leden gehuldigd : D. Vanfleteren 35 j. spelend lid, L. Vanwijnsberghe 25 j., N. Verscheure, M. Oosterlynck en M. Kerckhof elk 15 j. spelend lid samen met D. Himpe om zijn 15 j. bestuurslid zijn.

1844 — Ook de Kachtemse fanfare Vrede en Eendracht vierde naarstig en verermerkte o.a. Filip Decock, G. Hollevoet, M. Pattyn en B. Coppé : elk 15 j. lid. Waren 15 j. bestuurslid : L. Verbeke, L. Vansteenkiste en voorzitter D. Driegelinck. Dirigent G. Coppé en drumbandmannen L. Vandeputte en G. Pattyn werden eveneens gehuldigd.

* 1845 — Judoka Ulla Werbrouck weet van geen ophouden : te Wenen veroverde zij de Europese juniorestitel met brio ! Wordt zij de opvolgster van onze nationale Ingrid Berghmans ? !

1846 — De Izegemse Brandweer liet ter gelegenheid van haar patroonsfeest St Barbara, haar nieuwe ambulantiwagen inwijden. Lucien Brouckaert van de dienst "100" werd om zijn ruim 20 jaar inzet in de bloemen gezet.

Ulla Werbrouck (foto Terna)

1847 — Op zaterdag 3 december werd de blaaskapel "Thoriz" ten Stadhuisse ontvangen om haar 30-jarig bestaan. H. Werbrouck, H. Drubbels, Margr. Winne en R. Gheysen ontvingen elk een tinnen bordje om minstens 25 j. spelend lid te zijn geweest.

1848 — Op 17 december bracht "Die Boose" een prachtig kunstconcert in de Emelgemse St.-Pieterskerk. Het werd een hoogstaande culturele prachtprestatie waaraan soliste H. Coppé en het ensemble "Instrumentale Classicum" hun medewerking verleenden. R. Devos en haar koor verdienden alle lof vanwege het talrijke en enthousiaste publiek !

1849 — Op 10 december brachten de "Overwinners in Eendrachtigheidt" in première : "Kinderen van een mindere God" van Mark Medoff in regie van J. Vercruyssen. Dit moeilijke stuk werd subliem vertolkt door een ploeg spelers die een gave uitvoering brachten. Vooral R. Pattyn en Gr. Lecluyse, samen met Joh. Vercruyssen, M. Vancanneyt, W. Seghers en Gr. Soenen en A. Lezy toonden waartoe zij in staat waren. Het vijfvoudig optreden bewees het succes !

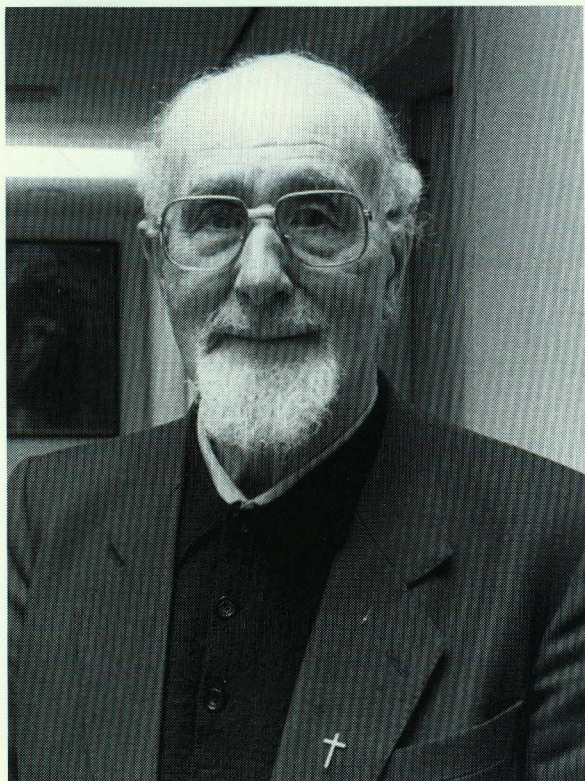
1850 — Weldra verdwijnt opnieuw een stukje oud vertrouwd Izegem : het "Hoekske", hoek Melkmarkt en Hondstraat, is onteigend en zal gesloopt samen met de aanpalende krotwoninkjes.

1851 — De Westvlaamse Parkietenclub hield op 3 december in zaal Iso een zeer geslaagde expo. Deze show, tevens wedstrijd, kende een groot succes.

1989

1852 — Het nieuwe college van Burgemeester en Schepenen werd geïnstalleerd. Burgemeester blijft R. Vanlerberghe, schepenen worden : G. Bourgeois, R. Leenknecht, W. Verledens, E. Vandewalle, A. Meurisse en C. Lagae.

* 1853 — Pater Felix Vandewalle is niet meer. Hij overleed op 7 januari 1989 na een leven van bijna 50 jaar priesterschap en vooral 38 jaar missiewerk in Zaïre. Een van zijn oud-leerlingen was de huidige Zaïrese president Mobutu.

Pater Felix Vandewalle (foto Terma)

1854 — De Izegemse balletschool "Petroesjka" bracht een fantastische "De Notenkraker" van P. Tsjaikowsky voor het voetlicht. Een enthousiast publiek dankte de vertolkers voor hun inspanning en de geleverde prestaties.

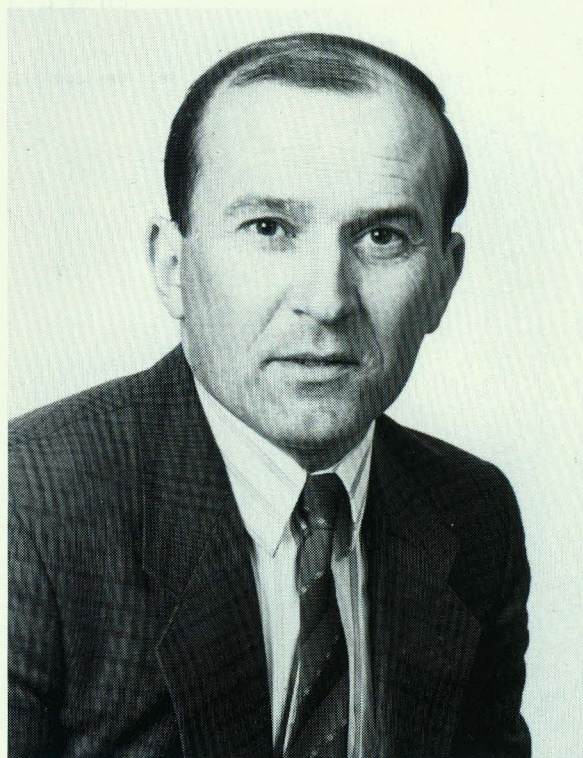
1855 — Op 6 januari 1989 bood de stad haar medewerkers de gebruikelijke receptie aan ; een zee van volk en zeer veel verermerkingen waren het pigment van deze bijeenkomst.

1856 — Zaterdag, 21 januari overleed plotseling Frans Dewilde. Hij was werkcontroleur van de technische dienst van stad en hoofdverantwoordelijke van de groendienst. Hij was een alom gewaardeerd man om zijn kennis en zijn menselijke omgang. In hem kent de Kon. Boomteeltkring St.-Dorothea een groot verlies.

1857 — De tiende superkwis en showavond van PJS had op zaterdag 28 januari plaats in Iso. Martin en Régine Coussement-Demeyere uit Gullegem kwamen als sportiefste paar voor 1989 uit de strijd.

1858 — Ter gelegenheid van O.L.Vrouw Lichtmis was het Instituut de Pélichy in feest op woensdag 1 februari. Tijdens de viering wijdde Mgr. R. Vangheluwe de nieuwe schoolvlag.

* 1859 — Didier Vandeputte, Izegems SP gemeenteraadslid is sinds 26 januari te werk gesteld op de ARGO (Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs). Deze raad bestaat uit 9 leden : 3 CVP, 3 SP, 2 PVV, 1 VU.

Didier Vandeputte (foto Terma)

1860 — De 5de Cross in het Criterium van Centraal West-Vlaanderen kende een groot succes. St.-Jozefscollege was de organisator en een 1000-tal deelnemers namen de start. Directeur L. Debrabandere en gangmaker G. Vandenbroucke mochten fier gaan op de organisatie. De basisscholen van Pittem kaapten zowel bij de jongens als bij de meisjes de eerste plaats weg.

1861 — Op 30 januari startte de cursus "Oud Schrift" ingericht door Ten Mandere. Het werd een onverwacht succes met meer dan 40 inschrijvingen. Lesgever Bertrand Nolf wist gedurende acht weken zijn "leerlingen" te boeien en te stimuleren !

1862 — In het weekend van 4-5 februari bracht de poëziewerkgroep "Dichter-bij" zijn toneeldebüt op de planken : "Uw wil is wet, hier kiest men niet" van Marivaux. Twee keer mocht een volle auditoriumzaal genieten van dit zeer geslaagd experiment.

1863 — Een record voor "Dynamika", de dynamische vereniging van en voor minder-valieden : in het weekend van 4 februari werden 25000 pannekoeken gebakken en aan de man gebracht. Een fenomenale prestatie door fenomenale mensen !!

1864 — Op 18 en 19 februari exposeerde Rose Laconte een selectie van haar werken in de bovenzaal van de ASLK, dit bij gelegenheid van de nieuwjaarsreceptie aangeboden door de CVP aan haar leden. De expo kende heel wat bijval en de artieste stelde een op prijs gesteld gebaar ten opzichte van de MS-patiënten uit "Ten Bos".

* 1865 — Izegem, muziekstad, maar stad met een hart voor de anderen. Op vrijdag 24 februari, in een nokvolle St.-Tillokerk, werd de "Symfonie van de twee werelden" uitgevoerd. De tekst was van Dom Helder Camara en de muziek van Pierre Kaelin. Uitvoerders : het Nieuw Vlaams Symfonieorkest met het Sint-Gregoriuskoor van St.-Tillo, het Kortrijks Gemengd koor en het Kinderkoor van de Izegemse Stedel. Muziekakademie. Solisten waren mezzo-sopraan Arlette Zola (Fr.) en bariton Marc Meersman. Het werd een prestatie van de bovenste plank waarvoor het dankbare publiek de uitvoerders een staande ovatie bracht.

* 1866 — Dom Helder Camara, tekst-auteur van voornoemde symfonie, werd te Izegem en elders in Vlaanderen uiterst hartelijk onthaald. Hij sprak de laatstejaarsleerlingen van de Izegemse middelbare scholen in het Sint-Jozefscollege toe en werd ten stadhuize ontvangen.

De "Symfonie van de twee werelden" (foto Terma)

Dom Helder Camara (foto Terma)

* 1867 — Izegem slaagt er regelmatig in een bijzondere tentoonstelling in te richten. De Vlaamse Studie- en Vormingskring (VSVK) samen met het Stadsbestuur, organiseerde een meer dan merkwaardige P. Brueghel de Oude-expo. Een overzicht van het werk van P. Brueghel (46 stukken) stond en hing te kijk in uiterst verfijnde en kleurgetrouwe reproducties. — Schepen Vandewalle leidde de expo in en Luc Billiouw, leraar aan het St.-Jozefscollege en bestuurslid van Ten Mandere, verzorgde een gesmaakte rondleiding met uitleg. De expo bleef te Izegem tot 19 maart.

1868 — Ook op grafisch gebied mikt Izegem in de roos! Architect Luc Allewaert (samen met collega Johan Paret uit Dadizele) schoot de hoofdvogel in

een architectuurwedstrijd uitgeschreven door Paul Breine, gewezen Gemeenschapsminister van Huisvesting. Van honderden dossiers bleven er 66 over en daaruit kwam onze Izegemnaar als laureaat. Samen met zijn collega werd hij op de Heizel, in "Batibouw" bekroond en gehuldigd.

1869 — Zaterdag 4 maart trok de 12-de Jeugd-kavalkade door de Izegemse centrumstraten; Het motto was: "Ons Leefmilieu". Was het weer niet zo best, de geestdrift was des te feller! De Izegemse reuzen waren van de partij, maar jammer genoeg verloor de "Rosten van Kachtem" er zijn hoofd bij!

1870 — Diezelfde voormiddag plantte Izegem voor de zoveelste maal een boom. Dit keer genoot het vernieuwde deel van de Prinsessestraat de eer en er waren heel wat goedkeurende kijkers bij.

1871 — Onze Stedelijke Bibliotheek is nu all-round: de video-afdeling is sinds zaterdag 4 maart open verklaard. Boek en video zijn complementair en deze nieuwe afdeling zal op educatief, artistiek en informatief vlak zeer goed van pas komen.

1872 — Mandelgalm bekroonde zijn jubileumseizoen met "Poppen" een komische thriller van Ant. Klee. Het vlotte spel en de vlekkeloze uitvoering zorgden voor hoogstaande prestaties op 12, 18 en 19 maart 1989.

De opening van de Bruegeltentoonstelling (foto Terma)

vandemoortele

RODA

FAMA

MINELMA

VITELMA

ST. VILLEPRE

RESI

BLANC DE BOEUF

REDDY

MAYONAISE VANDEMOORTELE

OLIE VANDEMOORTELE

Alle kunde van het vak.

STROBBE

1890

1990

*gerenommeerde
formulierendrukkers*

